

SKP 1917-21 i dokument

Innehåll

Inledning.....	1
I. Striden inom det socialdemokratiska partiet.....	1
Fredrik Ström: Höger och vänster. Krisen inom socialdemokratin	1
Carl Lindhagen: Vad vill det nya partiet.....	3
Ivan Vennerström: Vad vill den socialdemokratiska vänstern.....	5
II. Fackliga frågor och politisk agitation inom det Vänstersocialdemokratiska partiet.....	11
Fackorganisationernas rörelsefrihet en viktig förutsättning för socialismens förverkligande	11
Till Sveriges fackliga och politiska arbetarorganisationer	14
Ledare i Folkets Dagblad Politiken	15
Brev från Zinovjev till Amsterdaminternationalens ledning den 2.2-21	22
Tal av Z. Höglund	24
Fascismen kommer! Vad gör Sveriges arbetare till sitt försvar?	25
Schismen inom tyska kommunistpartiet	27
III. Sprängningen av det Vänstersocialdemokratiska partiet 1921	29
Z. Höglund: Vänsterpartiet och Moskvavillkoren.....	29
Fredrik Ström: Vårt parti och Internationalen.....	33
Ur broschyr utgiven av vänstersocialisterna	38
Z. Höglund replikerar.....	42
Brev från Kommunistiska Internationalens Exekutivkommitté.....	44
IV. Dokument från SKP:s kongress 1921	48
Partiets program	49
Demokratiska grundlagar för Sveriges Kommunistiska Parti.....	52
Parlamentariskt dagsprogram.....	54
Övergångsprogram	55

Inledning

Denna dokumentsamling rör åren då det blivande svenska kommunistpartiet bildades. De första dokumenten handlar om vänsteroppositionen i det socialdemokratiska partiet, den andra gruppen rör handlar om debatten i det vänstersocialdemokratiska partiet (som bildades 1917) och den sista gruppen handlar om partisplittningen 1921, då det kommunistiska partiet bildades.

Många av dokumenten (men långt ifrån alla) är hämtade från *Revolutionen i Sverige 1917-1924* (red Håkan Arvidsson), utgiven av Partisanförlaget 1972.

För en beskrivning för utvecklingen under perioden, se Arvidssons [Inledning till Revolutionen i Sverige 1917-1924](#), samt Gunnar Olofssons artikel ”Sprängningen av Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti 1917” i *Zenit* nr. 2/1967 (ingår i artikelsamlingen [Zenit om SKP/VPK](#)).

I. Striden inom det socialdemokratiska partiet

Striden inom det socialdemokratiska partiet gav upphov till flera broschyrer och pamfletter där vänstern sökte formulera sin kritik mot partiet, dess utveckling och framtid. I dessa pamfletter är det lätt att utläsa de markanta skiljaktigheter som rådde inom vänsteroppositionen, vad beträffar teoretiska utgångspunkter.

De föreliggande tre textavsnitten är författade av typiska representanter för de huvudlinjer som konstituerade oppositionen, nämligen Fredrik Ström för den materialistiskt-marxistiskt orienterade riktningen, Carl Lindhagen för den idealistiskt-humanistiska ståndpunkten och Ivan Wennerström för den genuint vänstersocialistiska strömningen.

Fredrik Ström: Höger och vänster. Krisen inom socialdemokratin

Striden är internationell

Striden mellan höger och vänster inom socialdemokratin är icke blott en svensk företeelse utan den är internationell. Den förekommer, skärpt av världskriget, inom de allra flesta länders socialdemokratiska partier. Den föres i somliga länder mellan självständiga socialdemokratiska partier (Ryssland, England, Italien, Polen, Holland, Bulgarien, Amerika), där sålunda meningsskiljaktigheterna redan fört till en klyvning, i andra länder föres denna strid mellan skilda meningsriktningar inom ett utåt organisatoriskt enhetligt parti (Tyskland, Frankrike, Schweiz, Österrike, Spanien, Sverige, Norge). Denna kamp inom socialdemokratin mellan en höger och en vänster kan i de skilda länder ha en olika skärpa, variera i detaljer och nyanser, ha sin betoning lagd på skilda huvudspörsmål, men har i det stora hela i sin allmänna gestaltning, i sin förhärskande tendens, i sitt egentliga syftemål, samma innehåll, samma karaktär. Det är den eviga kampen mellan borgerlig eller revolutionär anda, mellan borgfred eller klasskamp, mellan försoning med samhället eller oförsonlig strid mot det, mellan de små och de stora kraven och målen, mellan opportuniteternas värld och principernas, mellan köpslagan och trohet mot idéerna.

Den är icke heller en strid av i dag denna socialdemokratins inbördes kamp. Den är lika gammal som rörelsen själv. Tänk på Internationalens moderparti, det tyska. Det var först söndrat i två, det lassalleanska och det marxistiska. Det förra lett efter Lassalles död av v. Schweitzer, det senare av Liebknecht d. ä. och Bebel. Aldrig ha väl tvenne soc.-dem. partier så anklagat, angripit varandra, slagits inbördes som dessa två. Sedan enade de sig rent organisatoriskt genom *ömsesidiga* eftergifter, men inom det sålunda enade partiet fortsatte

striden och har fortsatt allt intill det yttersta i dessa dagar. Så ock i Frankrike, där man gått i sär och enats, gått i sär och enats, men evigt kämpat. Så inom Internationalen själv, där på varje dess kongress striden stått het mellan en höger och vänster, mellan en mera borgerlig och en mera revolutionär riktning, mellan en mera principiellt och en mera opportunistiskt betonad taktik. Ty en strid om *taktiken* och *andan* har varit och är denna inbördes kamp framför allt, även om det visst också gällt det principiella, särskilt i fråga om principernas klarhet eller utsuddande. Och under världskriget har denna strid delat Internationalen i tvenne stora fälkläger: *Haag* och *Zimmerwald*.

Den svenska stridens rötter

Den kris inom det svenska partiet, som numera inträtt i ett akut stadium, har endels sina rötter i denna gamla strid mellan höger och vänster i hela Internationalen på dess kongresser och i dess litteratur. I de stora princip- och taktikstriderna i Tyskland, Frankrike etc. om katastrofteorin, om inväxandet i samhället, om samverkan med de liberala, om budgetvägran, om den politiska strejken, om tullfrågan, om anslag åt militärväsendet, om ministersocialismen, om förhållandet mellan parti och fackföreningsrörelse etc., där det i regel gällt en tvekamp mellan princippolitik och opportunism, dessa stora intressanta strider, som sedan, såsom ovan sagts, även gått igen på de internationella kongresserna (Paris, London, Amsterdam, Stuttgart, Köpenhamn), ha haft sin återverkan även i vårt land och på dess socialdemokrati. Kampen mellan dessa båda världar, den principiella och den opportunistiska, var i vårt land mera akademisk, så länge socialdemokratiens parlamentariska inflytande var intet eller ringa, för att, efter hand som den soc.-dem. representationen, särskilt riksdagsgruppen, växte, bli verklig och komma att röra sig om förhandenvarande politiska realiteter och situationer, gälla åtgärder och vägar av aktuell och avgörande natur. I och med detta måste kampen också bli hårdare, ty vi togo nu icke längre ställning blott till teoretiska spörsmål eller frågor av aktualitet i andra länder, utan till verklighet i eget land, där vi själva voro medagerande.

Hj. Branting skall sannolikt icke jäva att man karakteriserar hans socialistiska åskådning och metod i allmänhet såsom klart revisionistisk och opportunistisk utan att därför i allt godkänna det liberala huvudorganets såsom ros menade omdöme att Branting är en vanlig borgerlig reformpolitiker. Och såsom Branting varit har hans generation i Sverige av ledande socialdemokrater med enstaka undantag varit. Den följande generationen åter, den som med det soc.-dem. ungdomsförbundet trädde ut i det politiska livet, har i allmänhet hyllat en socialistisk åskådning av annat slag. Den har ifrån början tagit outplånliga intryck av Kautskys läror, av Bebels princippolitik,* av Dresden och Amsterdam, av de stora striderna inom Internationalen. Man behöver blott bläddra i 'Frams' första årgångar för att finna hur det nya århundradets generation av unga socialdemokrater, ehuru den brutit med en fraktion till vänster, med en antiparlamentarisk, antireligiös och tolstoyanskt försvarsnihilistisk ungsocialism, därför icke gick åt höger, utan klart och utan omsvep bekände sig till den radikala riktningen inom den internationella socialdemokratin. Och så förblev det och har förblivit, även om enstaka bland både de unga och de gamla bytt platser i den inre idé- och taktikfäktningen. Det skall icke heller glömmas, att den unga soc.-dem. generationen tagit starka intryck, särskilt på vissa områden, av Adolf Hedins bras-politik, Viggo Hörups princip- och Carl Lindhagens politik.

Vill man ha några exempel från olika facer och situationer uti denna strid mellan åskådningar inom svensk socialdemokrati, så finnas de i stor myckenhet. Vi ha, för att nu hålla oss till de sista 10 åren, 1906 kampen mot Staafflagarna, som visserligen bekämpades av Branting, men dock blott under den överskylande beteckningen 'anarkistlagarne', under det ungdoms-

---

* Kautskys arbete 'Vägen till makt' och till Bebels tal på de tyska och internationella kongresserna, särskilt Dresden och Amsterdam, hänvisas till. Förf:s anm.

förbundet och de mer radikalt redigerade partiorganen med hela sin styrka kastade sig emot dem just såsom antimilitarist- och socialistlagar. Följande år, 1907, ha vi striden om rösträttsfrågan och om en ny storstrejk för att tvinga fram en tillfredsställande lösning. På den hemliga kongressen – den fick bevara sin hemliga natur! – som 1907 hölls för att avgöra frågan om storstrejk eller icke den gången, kämpade de gamla *mot*, de unga *för* kraftåtgärder, revisionisterna *mot* de radikala *för*. Det var, som de minnas, vilka voro med, mycket nära att Branting-Lindblad-Thorssons defensiv-taktik, byggd på opportuna motiv, underkänts för Möller-Hansson-Månssons offensiv-taktik, byggd på principen om nödvändigheten av de parlamentariska medlens kompletterande med utomparlamentariska, för att nå en verkligt tillfredsställande och arbetarklassen full medborgarrätt skänkande lösning av rösträttsfrågan. Hade inte förberedande åtgärder för en kraftpolitik alldeles underlåtits och försumrats av partiledningen, varigenom i sista stund intet stod att göra för kongressen, så hade kanske rösträttsfrågan fått en annan lösning än den fick. Från 1908 kan erinras om Rickard Sändlers kritiska artikelserie i Folket om den soc.- dem., riksdagspolitiken, där den unga radikala generationens syn på tingen fick ett utmärkt uttryck, vidare om militärdebatterna från 1908 års partikongress, där den unga generationens talesmän P.A. Hanson, Z. Höglund m.fl. lyckades få avskaffad den gamla positiva försvarspunkten på programmet och ersatt med en negativ, som krävde successiv minskning av militärbördorna fram mot avvärjning och där tillika beslöts, särskilt på Hanssons livliga förord, att även skytterörelsen skulle bekämpas. Även i andra viktiga frågor hemförde partiets unga vänster segern vid kongressen.

Carl Lindhagen: Vad vill det nya partiet

Den gamla och den nya tiden

En uppmärksam lyssnare kan icke undgå att bortom jämmerropen från den gamla tidens undergång förnimma de mäktiga vingslagen av en annalkande ny tid.

När något framträder såsom nytt, må vi dock för att förstå det och på samma gång ej överskatta det, erinra oss att intet är nytt under solen. Allt nytt är gamla bekanta, vilka vi upphört att hälsa på, men som komma till heders igen, sedan de iklätt sig en tidsenlig kostymering. Man kan till och med säga, att ju äldre en mänsklig tanke är, ju nyare förefaller den att vara, när den ånyo framträder ur glömskan.

För att förstå allt och förmå något måste man konstatera det närvarande, begrunda det framfarna och sedan begynna vaket drömma sig in i det kommande.

Låtom oss således först något beskåda det nuvarande samhället och dess politik.

Det låter otroligt men förhåller sig så, att politikens uppgift är densamma som vetenskapens, filosofiens och religionens, nämligen sökandet av sanningen. Tillrådligt är därför att i vårt politiska trevande begynna icke med partierna utan med en neutral utgångspunkt. En sådan finnes, nämligen *livet självt*. Detta är till bara på ett sätt. Det upprullar sina taylor för alla. Ingen boklig lärdom erfordras för att förstå det. Snarare kan sägas, att ju mer en människa är född på skuggsidan av livet ju större erfarenhet vinner hon om var skon klämmer.

Livet bjuder ekonomiskt övervägande solsidor för några, åtskilliga för oss alla, men företrädesvis skuggsidor för de flesta. Det andliga mörkret vilar över oss alla.

Tillvarons olyckor äro många och kunna alla sammanfattas i ett enda ord: fattigdomen. Detta begrepp taget vidsträckt såsom omfattande både den andliga och den ekonomiska fattigdomen med alla deras följdjukdomar.

Ingen, vilket parti han än tror sig tillhöra, förnekar dessa verkligheter och alla äro vi ganska ense, att det vore väl om dessa stora brister kunde borttagas. Vi hava således ännu ej kommit

fram till partierna. Ur denna enighet förnimmas emellertid då otåliga rop på handling. Inför dessa hotelser uppstå nu i ett slag *partierna*. Viljan hava vi, men att göra gott det finna vi icke, säger ett bibelord. Kampen om makten och ägodelarna begynner.

Partierna hava åtskilliga namn och många skiftningar. I stort kunna de uppdelas i höger, center och vänster, motsvarande i vår tid konservativa, liberaler och socialister.

Traditioner, lydnadsförhållanden, partitidningarnas organiserande av läsekretsen och andra sidoinflytelser bestämma i stor utsträckning partiriktningen. Många söka sig även på förnuftsvägen fram till en politisk vistelseort. Med största verkan fördela sig i vår tid medborgarna i partier av materiella bevekelsegrunder.

De *konservativa* bestå i genomsnitt av dem, som fått makt eller ägodelar eller helst bådadera i en sådan utsträckning, att de börja känna sig belåtna. På frågan om de vilja vara med och avskaffa fattigdomen taga de sig någon betänketid och svara sedan undvikande: det lönar sig icke, världen är nu en gång sådan den är, vi kunna ej göra något väsentligt däråt. Rätta skälet är deras fruktan, att en social omdaning av dem kräver uppoffring av något som de förvärvat. Detta inre motstånd är hos alla människor ofantligt starkt och det ligger därför något försonande över de konservativas omedgörlighet. Låtom oss aldrig glömma att det är mycket svårare att avstå från vad man har än att fordra det man icke har. Visserligen predikas i kyrkorna, som just högerfolk vid valtider påstår sig mest besöka, att 'det är saligare att giva än att taga'. Men så snart menigheten lämnat kyrkan, äro vi alla utan undantag, prästerskapet inbegripet, dock fortfarande ett enda folk, fullständigt eniga om en enda sak: det saligaste är att behålla vad man har och taga vad man icke har. Längre har mänskligheten ännu icke kommit, och vi finna därav hur långa vägar den ännu har att gå.

Det *liberala* partiet rekryteras i stort sett av de medborgare som stå med ena benet uti företrädesvis ingenting och med det andra uti åtskilligt. De äro därför så att säga tveksamma på vilket ben de skola stå. Denna tvekan avspeglar sig i deras politik. Benet, som står uti ingenting, ropar på omstörtningar, det andra benet svarar: sakta i backarna. Resultatet blir en kompromiss. Den nutida liberala politiken är frimodig ofta i uttalandet av allmänna löften men betänksam när det gäller tillämpningarna. På den förenämnda frågan svarar den slutligen: vi vilja gärna medverka i ett socialt reformarbete men motsätta oss bestämt alla omvälvningar av det nuvarande samhällsskicket.

En jordbrukare, som vill ha en god äring på sin åker, har emellertid klart för sig att han måste rycka upp ogräset med rötterna och i all synnerhet är detta fallet med konservativa jordbrukare, som oftast ha större ekonomiska utvägar därtill. Rot heter på latin radix och därav kommer ordet radikalt. Att rycka upp något med rötterna är liktydigt med att göra det radikalt.

Kan nu någon föreställa sig att en god skörd kan erhållas på samhällets åker utan att man förfar på samma sätt med det ogräs, som frodas därstädes? Det är alldeles uteslutet. Även samhällsogräset måste från grunden borttagas. Det hjälper ej att klippa bort en stjälk här och ett blad där. En bättre värld kan icke komma till stånd utan sociala omvälvningar i åtskilligt.

Den tredje partiriktningen, *socialdemokratien*, befolkas ursprungligen av dem, som hava det sämst ställt i fråga om makt och egendom. De se klart behovet av radikala omdaningar. Detta är icke någon förtjänst utan beror därpå att de hava mycket att vinna och föga att förlora genom en pånyttfödelse i samhällsskicket. Fjällen falla därför lätt från deras ögon, det inre motståndet förefinnes icke, och de svara obetingat ja på frågan, om de vilja vara med och dana en bättre värld. Detta dock endast så länge förutsättningarna förefinnas. I den mån även bland dem grupper eller personer växa in i det beståendes fördelar, insmyger sig även här en sinnesförändring.

Ett hava emellertid dessa partiskiftningar gemensamt *som sitter djupare*, nämligen *den mänskliga naturen* på gott och ont Deras karaktärer befinna sig överallt på samma plan. Det rättänkande inom individerna för överallt en förtvivlad kamp för tillvaron mot de lössläppta, lättleda, legaliserade lidelserna. Även demokratiskt partifolk, liksom allt annat folk, förhäver sig, men rannsakar sig icke. Det slåss för egna rättigheter och andras förpliktelser och har endast svaga förnimmelser av egna förpliktelser och andras rättigheter.

Sålunda äro människorna uppdelade i klasser och sekter, som bekämpa varandra på grund av olikhet i intressen eller läror men med samma vapen. Partierna slåss om makten under ledning ofta av politiska boxare och driva helst maskinpolitik eller vad de kalla praktisk politik. Åtskilligt smått och gott avkastar denna politik. I stort har den åstadkommit världskriget.

Låtom oss nu något begrunda de förutsättningar, varur detta tillstånd framgått såsom den mogna frukten, och även här begynna med en annan neutral utgångspunkt, nämligen *naturlagarna*.

Allt liv och således även människorna och deras verk äro en skapelse av solens livgivande värme och jordens bundna krafter. Därför har allt en solsida och en skuggsida, en ideell och en materiell sida.

Denna naturens skapelse har fyra skeden: vår, sommar, höst, vinter. All utveckling består sålunda i att börja om igen ifrån början. Den som vill följa med sin tid, måste ha kraft och mod att göra det. Därmed är icke sagt, att det föregående solvarvet varit förgäves. Tvärtom, det har lagt en årsring till mänsklighetens stora stamträds växt.

Människan är emellertid ett geni. Hon kan besegra naturlagarna. Materiellt är det redan gjort genom betvingandet av ångan och elektriciteten. Ännu återstår dock den största uppfinningen, förverkligandet i människors sinnen och verk av den gamla drömmen om 'en evig vår', en tid, då sådd och skörd oavlåtligt äger rum samtidigt, då ingen vinter nalkas utan solen ständigt dröjer, då kampen mellan växlande årstider blivit avlöst av en varaktig fred.

Denna dröm har alltid blivit drömd vid de stora demokratiska rörelsernas genombrott. Dessa framträda i sin födelsestund med anspråk att göra den stora uppfinningen. De komma efter en social islossning såsom representanter för våren, då allt sjuder, doftar och sjunger. De äro revolutionen mot köld och tvång och slå upp ur jorden som en tusenstämmig harmoni av frigjorda krafter.

Denna unga revolution står så en stund försjunken i sig själv, besjälad av det varmaste uppsåt, undrande vad som skall bliva av detta barnet. Men snart börjar någonting göra sig gällande. Det är de ännu icke betvungna naturlagarna som påyrka något. En vandring begynner, sakta till en början, sedan allt snabbare, slutligen ofta en flykt mot sommar, höst och vinter, mot solnedgången, mot förgängelsen, mot – höger såsom vi uttrycka oss på det politiska språket.

Ivan Vennerström: Vad vill den socialdemokratiska vänstern

Marxism eller ej?

Hänger den socialdemokratiska vänsterns åskådningar samman med marxistiskt tänkande eller ej? En mäktig lärd akademiker, Arthur Engberg, har myndigt dekretat: den socialdemokratiska vänsterns män äro icke marxister. Han har kastat upp frågeställningen: Marx eller Lindhagen? Därmed menar han, att marxisterna och vänstersocialisterna äro oförenliga motsatser. Vänstersocialisterna äro bara borgerlig ideologer, som hämtat näringen till sitt socialistiska system – om de ha något system – från alla möjliga grumliga borgerliga källor men icke från socialismens klara marxistiska urkälla. De äro alltså inga riktiga socialister, värda arbetarklassens förtroende. Eftersägarna, som icke äro rasande av så mycken lärdom

men lika fullt svära på magisterns ord, är många, ty ännu härjar den blinda auktoritetstron svårliga inom socialdemokratien. Den socialdemokratiska vänsterns män äro frändömda rang, heder och värdighet av socialdemokrater. Domen är fälld, men den socialdemokratiska vänstern tillåter sig påstå, att *domen är vrång* och männen i domaresätet orättfärdiga. Detta sagt utan någon längtan att efter de kristna sekternas ökända trätomaner öppna ett vilt gräl om vem som är mest marxistiskt bibeltrogen.

Marxismens väsentligaste grundidé är den *ekonomiska historieuppfattningen*. Enligt Karl Marx äro de ekonomiska faktorerna och intressena samhällsutvecklingens främsta drivkrafter. Samhällets ekonomiska stomme är den grund, varpå den politiska överbyggnaden reser sig. Det materiella livets produktionssätt är förutsättningen för den sociala, politiska och andliga livsprocessen överhuvud. Hur ställer sig nu den socialdemokratiska vänstern till denna marxismens bärande princip?

Den socialdemokratiska vänstern erkänner både i teori och praktik, att en 'stor och för alla tider bestående sanning ligger i Marx' tankegång. Det kan icke vara tu tal om den saken. En mångfald exempel från samhällslivets olika områden bära vittne om att den socialdemokratiska vänstern accepterar den ekonomiska historieuppfattningen. Till och med mera än den socialdemokratiska högern gör.

Jämför den socialdemokratiska vänsterns och högerns ställningstagande till det pågående *världskriget*. Den förra representerar en mera allsidig och opartisk neutralitet än vissa grupper inom den senare. Den socialdemokratiska vänstern, som ser på kriget ur Zimmerwaldsynpunkt, utgår från det faktum, att alla de krigande äro kapitalistiska stater, styrda av kapitalistiska maktinnehavare. De mäktiga kapitalistiska intressena ha överallt legat bakom och eggat till rustningar och krig. Världskriget har bekräftat socialdemokratins ständigt förkunnande åskådning att ekonomiska och kapitalistiska intressekonflikter äro väsentliga orsaker till kapprustningar och krig. Av den anledningen lägger icke den socialdemokratiska vänstern skulden till detta ohyggliga världsdramat enbart på ena parten. Den låter båda parterna bära sin avsevärda del av skuldbördan, ehuru givetvis med den något olika fördelning, som föranledes av andra tillstötande orsaker. Den känner icke en lidelsefull sympati för någon av tvekämparna och kan ej hetsa upp sig till den föreställningen att den ena stormaktsgruppen kämpar för frihet, demokrati och de små nationernas väl, men den andra för motsatsen. Denna vänsterns nyktra, *förnuftbetonade* syn på tvekampen är alldeles följdriktig från den marxistiska tankegången, att de ekonomiska krafterna i ett samhälle äro de väsentligen bestämmande. Den socialdemokratiska vänstern förfaller icke till det oneutrala, känslösa tankesätt, som förmått en del av den socialdemokratiska högern, t.ex. Branting, att hos ententen se bara förtjänster och hos centralmakterna bara fel, och en annan del, t.ex. Steffen och Lindblad, att lika omätligt och osocialistiskt överdriva centralmakternas förtjänster och ententemakternas fel. Inom ramen av marxismens ekonomiska historieuppfattning låter dylikt orealistiskt stämningstänkande icke infoga sig.

Ett annat exempel! Den socialdemokratiska vänstern har aldrig fallit på knä för den socialdemokratiska högerns *parlamentariska övertro*. Den senare skattar de parlamentariska maktmedlen så högt, att den med förtjusning vill gripa regeringsmakten vid första tillfälle eller förevändning, som erbjuder sig. Den socialdemokratiska högern känner sig gladare till sinnes ju fortare timmen för ministersocialismens förverkligande nalkas. Den har knappast haft något rikare glädjeämne än den danska socialdemokratins beslut att sända Stauning in i regeringen, därmed erbjudande ett skandinaviskt prejudikat åt den socialdemokratiska högern i Sverige. Den tyckes under denna den socialdemokratiska parlamentarismens och ministerialismens högkonjunktur föreställa sig att frälsningen för de undertryckta kan komma nästan enbart genom generalmönstring vid valurnorna och genom de socialdemokratiska representanternas insatser i parlament och regering. Den socialdemokratiska vänstern återigen

inser nödvändigheten för arbetarklassen och demokratin att vandra den parlamentariska vägen fram till fullständig erövring av den politiska makten i samhället. Den vill själv på kraftigast möjliga sätt använda de politiska maktmedlen i demokratins tjänst. Men den betraktar de medlen med mera *skeptiska* blickar än den socialdemokratiska högern gör.

Vadan denna från känslfullt svärmeri till kylig skepsis svängande *skiljaktighet* i den socialdemokratiska högerns och vänsterns ställning? Karl Marx' ekonomiska historieuppfattning ger det mest uttömmande svaret på frågan. Vad än den socialdemokratiska högerns parlamentariska och ministersocialistiska svärmandar kunna anföra till försvar för sin förkunnelse, att politikens spel bakom parlamentets kulisser och i dess korridor är proletarietets livsluft, de kunna aldrig med skäl påstå att de stå med sina båda galoscher på den ekonomiska historieuppfattningens fasta mark. Men det är vad den socialdemokratiska vänstern gör, när den slår litet hälsosamt kylande vatten på det heta känslorna.

Är det sant som Marx förkunnar, att de ekonomiska krafterna äro den politiska utvecklingens främsta drivkrafter, då är det också sant, att den *politiska maktutövningen* i samhället är i det väsentliga ett *uttryck* för bestående *ekonomiska maktförhållanden*. Ur marxistisk synpunkt är det likaledes obestridligt, att de politiska regeringsmaktmedlen äro användbara i socialdemokratins händer blott så långt som den ekonomiska makten hos de klasser, som bilda grundval för socialdemokratin, det tillåter. Ett försök till socialistiskt regerande, innan de ekonomiska maktresurserna föreligga, kommer med nödvändighet att ända med ett *obarmhärtigt bakslag*. Lika säkert som amen i kyrkan. Det borde var och en inse, som påstår sig bygga sin sociala och politiska åskådning på marxistiskt tänkande.

Den socialdemokratiska vänstern inser det. Den anser den första nödvändiga *förutsättningen* för en framgångsrik *parlamentarisk kamp* vara, att socialdemokratin till det yttersta stegrar och koncentrerar *sin ekonomiska makt*, sätter järnhårda ekonomiska organisationers mäktiga stöd bakom de politiska representanterna och kraven. Den vill oupphörligen hos de förtryckta folkskara för djupa insikten om att den ekonomiska styrkan och kampen måste gå före den politiska. Den socialdemokratiska vänstern vandrar trygg på marxistisk grund, när den ägnar politiken sin tro men icke sin övertro, sin respekt men icke sin förnuftslösa kärleksdyrkan.

Efter fåfäng strävan att med parlamentariska hjälpmedel minska världskrigets *dyrtidslände* ser man klart, hur riktig den socialdemokratiska vänsterns ståndpunkt är. Riksdag och regering ha tillgripit alla möjliga och omöjliga åtgärder för att skydda konsumenterna mot den oerhörda prisstegringen. De ha icke nått det åsyftade resultatet, framförallt därför att producenternas mäktiga sammanslutningar förfogat över *tillräcklig ekonomisk makt* att öva stark påtryckning in i regerings- och riksdagskretsar och att behandla de parlamentariska besluten samt konsumenterna med deras svagare, ekonomiska kraftresurser som bara luft. Nu börjar den åsikten alltmera tränga igenom, att konsumenterna vid sidan av de parlamentariska medlen måste använda andra för sin befrielse ur det växande dyrtidsländet.

Till och med inbitna politici av den mest entusiastiska sorten börja nu ivrigt förkunna för arbetarna att organisation, organisation och återigen organisation av deras ekonomiska resurser för en direkt kamp mot dyrtiden är den mest framkomliga vägen. De väldiga hungerdemonstrationer, som med början i Västervik våren 1917 sveper fram över landet, är ett uttryck för den ökade tilliten till de utomparlamentariska medlen. överallt ute på arbetsmarknaden jäser det. Arbetarklassen befinner sig i en häftig lönekamp. Det går då äntligen upp, att arbetarklassens direkta aktion genom *starka fackliga och kooperativa sammanslutningar*, som kunna ordentligt höja lönerna och utrota de överflödiga mellanhänderna, är det hopp, som återstår, när den parlamentariska övertron brister. En utvecklingsgång, som *överensstämmer* med den socialdemokratiska vänsterns grundsyn att

arbetarklassens egen ekonomiska massaktion är för mer än enskilda representanters än så dugande arbete inom olika politiska institutioner.

Men Karl Marx har aldrig proklamerat de mänskliga varelsernas motståndslösa underkastelse under en huvudsakligast av ekonomiska krafter skapad utveckling. Vid sidan av den ekonomiska historieuppfattningen har Karl Marx format den socialdemokratiska folkrörelsens stora grundläggande princip, som anges med orden: *'Proletärer i alla länder, förenen eder.'* Varför manade Marx all världens proletärer att sluta sig samman i en järnhård internationell brödrakedja? Skulle de ena sig för att lägga händerna i skötet och vänta att utvecklingen själv skulle mogna frukterna, så att de föll i deras väntande sköten? Nej. Marx gav den äggande samlingssignalen, emedan *'arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk'*. Arbetarklassens befrielse är icke bara ett resultat av de blint och med mekanisk nödvändighet arbetande krafterna. De rättslösa och egendomslösa klasserna måste ock *själva* hjälpa till att bryta sina bojor med största möjliga spänning av sina organisatoriskt samlade krafter. Ingen har mera energiskt än Karl Marx manat arbetarna att *ståla sin klassmedvetna och målmedvetna revolutionära vilja*, manat dem att inrikta miljonernas samfälliga vilja på samhällets revolutionära omdaning, d.v.s. fullständiga omdaning ända från grunden. Marx som grundläggare av internationalens väldiga folkrörelse, denna jätteprotest mot det bestående samhällets ekonomiska och andliga orättvisor, var himmelsvitt fjärran från att vilja degradera människorna till viljelösa marionetter i en mekanisk, ödesbestämd utvecklingsväld. Han ville att de, följande utvecklingens riktlinjer, skulle själva forma sitt eget öde.

Icke desto mindre har inom den socialdemokratiska högern en åskådning allt starkare växt fram, vars mest framträdande princip är *en fatalistisk undergivenhet under ödet* i utvecklingens gestalt. Denna åskådning betonar den med en viss tingens egen logik framåtskridande utvecklingen så överdrivet starkt, att den proletära *viljans* egna insatser skulle skjutas i bakgrunden. Anhängarna av den socialdemokratiska högerns extrema sociala ödestro bemöta ständigt varje önskan att samla socialdemokratin kring ett radikalt socialistiskt krav med det talet att man bör vänta och vänta till dess *tiden är fullkomnad*. Lindhagen har alldeles på pricken karaktäriserat denna den socialdemokratiska högerns moderna riktning sålunda: *'Utvecklingen skall enligt denna åskådning påkalla initiativ endast för att lägga sten vid sten, när tiden är färdig därtill. Denna mening synes mig till sin grundprincip densamma, som behärskar de båda andra partiernas politik. Skillnaden blir endast understundom kvantitativ i och genom en större iver i stenläggningen. Summan blir att det skall gå långsamt, enligt högern därför att de ej riktigt veta var de skola stå, och enligt socialdemokratin därför att Marx skulle sagt det.'*

Typiskt för denna högernsocialdemokratiska riktning, som smyger sig bakom Marx' breda rygg, är en liten episod som Algot Ruhe berättar i sin självbekännelseroman: *'De två nationerna'*. Romanens hjälte – Ruhe själv – hade gått upp till den store socialdemokratiska ledaren – det är icke svårt att känna igen Brantings porträtt – för att vinna denne för en skärpt kamp mot de religiösa dogmerna och *kyrkliga tvångssystemen*. Han fick av den socialdemokratiska ledaren till livs en lång föreläsning om den s.k. vetenskapliga socialdemokratins åskådning, enligt vilken samhällets religiösa och moraliska liksom politiska överbyggnad är rest på den ekonomiska grunden och förändras med den. Det är meningslöst, ansåg denne, att rikta en direkt kamp i detta syfte. Ty när den av ekonomiska krafter och omvandlingar beroende utvecklingen är mogen, ramla dogm- och kyrkosystem av sig själva som gamla murkna gärdesgårdar.

Precis samma avböjande resonemang har alltid den socialdemokratiska högern till hands, när vänstern yrkar på socialdemokratiska *initiativ* av större politisk räckvidd. Utvecklingen upphöjes till en gud, som man måste i knäböjande ställning tillbedja. Det socialdemokratiska

initiativets, den proletäriska viljeinsatsens förmåga att påskynda utvecklingen eller rikta in den i andra fåror skjutes fullständigt åt sidan som en faktor utan värde.

Vad sades, när Lindhagen väckte sin av den socialdemokratiska vänstern understödda *republikmotion*? Landet är ännu icke moget för republik och man skall icke gå utvecklingen i förväg. När den fortgått till en viss punkt, kommer monarkins dödsstund som en naturnödvändighet. Alldeles som en människas dödsstund är inne, när de i människan nedlagda krafterna fyllt sitt värv. Underminerad inifrån genom utvecklingens upplösande krafter brister i sinom tid monarkins ruttna byggnad samman under sin egen tyngd. Blott en ringa stöt utifrån räcker till att fullborda raseringsverket. Då bör den sättas in, men först då. Vad dessförinnan göres är av ondo, i bästa fall meningslöst kraftslöseri. Före det högtidliga ögonblick, då den mekaniska utvecklingen, som genom någon god försyn blivit republikansk, till inemot 100 procent störtat monarkin och det utan människornas hjälp, är det dårskap att tala om och tänka på republik och än mer att göra en parlamentarisk republikans attack. Sådan var kärnan av den socialdemokratiska högerns ursinniga argumentation mot Lindhagens republikanska kampanj.

Ur samma synvinkel ser den socialdemokratiska högern *militärfrågan*. Den vill reducera den direkta kampen mot de militära systemen och tänkesätten till ett *minimum* och väntar allt av utvecklingens frammarsch i socialistisk riktning. Läs *Palmstiernas* bok: 'Varaktig fred' och *Engbergs* myckna militära skrifter i *Tiden* och *Social-Demokraten*! De anse att de militära systemen överflödiggöras och sättas *automatiskt* ur funktion i samma mån som den ekonomiska omdaningsprocessen förvandlar det *kapitalistiska* samhället till ett *socialistiskt*. Militarismens bortfallande är det givna resultatet av kapitalismens upphävande. Den successiva avskrivningen av de militära våldssystemen anpassar sig efter samhällets successiva socialisering. Militarismens dödskund är inne, då den inom det kapitalistiska samhället fortgående socialistiska utvecklingsprocessen nått sin höjdpunkt och den ekonomiska socialismens samhälle reser sig på ruinerna av det kapitalistiska. Dessa skribenter, som troget tolka den socialdemokratiska högerns tanke, se alltså i den av ekonomiska krafter framdrivna *utvecklingen* räddningen från det militära våldsregementet och avfärda med en axelryckning den direkta avvärningsaktionen som meningslös och skadlig, emedan den är några hästlängder före 'utvecklingen'.

Ensidigheten i denna *övertvärdering* av samhällsekonomiens betydelse är så stor, att till och med en så moderat socialdemokrat som docenten *Ernst Wigforss*, durkdriven kännare av den marxistiska tankegången, funnit sig nödsakad inlägga en energisk gensaga mot 'den form av marxism, som i allt arbete för freden endast ser en ideologisk utopism, så länge det privatkapitalistiska samhället icke är avskaffat'. Han stämplar det som 'en orimlig *förenkling* av problemet att göra kriget till en oundviklig följd av den kapitalistiska konkurrensen'. Och anser det slutligen som uppenbart orimligt, att en socialisering av produktionen inom varje särskilt land skulle undanröja de ekonomiska intressekonflikter, som mynna ut i rustningar och krig.

I *programkommissionens utlåtande* till 1917 års partikongress, sådant det formats av kommissionens *majoritet*, Branting, Möller och Sandler, firar den socialdemokratiska högerns teoretiska åskådning sina lysande triumfer. Programmet erkännes vara i behov av en grundlig överarbetning och revision. Men nuvarande tidpunkt är för en sådan revision 'synnerligen olämplig'. Varför? 'De förutsättningar, under vilka arbetarklassen kommer att återupptaga sin genom världskatastrofen avbrutna eller störda kamp för uppstigande till ledningen i samhället och för dettas omdaning i demokratisk och socialistisk anda, låta sig ännu icke överskådas. De bero väsentligen på arten av den fred, som följer.' Mot denna viljelöshetens teori sätta den socialdemokratiska vänsterns representanter i programkommissionen, Lindhagen och Vennerström, en starkare betoning av den proletära viljan: 'Detta åskådningssätt är icke vårt.

Tvärtom synes det oss vara angeläget att en allmän opinion redan nu inriktas på en bestämd vilja till något bättre och söker formulera denna vilja i bestämda krav. Utan en sådan vägledning har man ännu mindre att hoppas av ett fredsslut, som under sådana förhållanden äventyrar att bliva i allt väsentligt överantvarad åt militarismen och dess verktyg diplomatien. Om någon här borde föregå som vägledare vore det väl socialdemokratien med de vittfattande uppgifter, som den i sin vårbrytning uppställde för sig'. Den socialdemokratiska högern vill att socialdemokratien skall vänta och låta sig ledas av 'utvecklingen'. Den socialdemokratiska vänstern till att socialdemokratien skall spänna sin självständiga proletärinta vilja och i någon mån söka *leda själv*.

Samma motsättning kommer även fram i programkommissionens utlåtande angående *socialdemokratiens program i militärfrågan*. Kommissionens majoritet håller på status quo och avvisar kraven på att den nuvarande formuleringen skall utbytas mot 'avväpning'. Som skäl anför den bl.a. att det 'enligt programkommissionens mening icke för närvarande kan verkställas, då såväl detta som slutmålets realiserande i främsta rummet är beroende av det internationella tillståndet'. En klarare utformning av partiets program i militärfrågan, innan freden slutits, skulle hänga fullständigt i luften. Det gällde i särskild grad om programmet i militärfrågan, att någon ändring icke bör ske, förrän man någorlunda klart kan se vad den närmaste framtiden bär i sitt sköte'. Den socialdemokratiska vänsterns representanter, som bilda programkommissionens *minoritet*, förfäktade den motsatta mera viljebetonade uppfattningen, att just nu, när världskriget klarlagt militarismens rätta värde och natur för folken och det stundar till den stora slutuppgörelsen, som för århundraden drar upp riktlinjer för världens öden, bör socialdemokratien mobilisera all sin energi för att göra sin mening om grunderna för en varaktig fred gällande. Om socialdemokratien skall i teckenförbindande väntan speja mot förlåten till framtiden och icke göra all den handlingsmättade insats, den är mäktig, vem bestämmer då vad framtiden bär i sitt sköte? Uppenbarligen socialdemokratiens motståndare. Men så långt vill icke den socialdemokratiska vänstern gå i slavisk lydighet för den 'utveckling', som blivit satt i gud faders ställe. Den teoretiska motsättningen mellan socialdemokratisk höger och vänster är här densamma som i förut anförda fall.

Som sammanfattning kan fastslås, att den socialdemokratiska högerns marxism har till övermått från Marx lånat *utvecklingens* princip men i hög grad uteslutit *viljans* princip. Utvecklingens obevekliga öde, icke den mänskliga viljan, dikterar vad som sker och skall ske. I likhet med Karl Marx och den socialdemokratiska högern godtager den socialdemokratiska vänstern *utvecklingens tankegång* sådan den föreligger i den ekonomiska historieåskådningen. I likhet med Karl Marx men i olikhet med den socialdemokratiska högern betonar vänstern att *proletariatets självständiga viljeinsatser* måste komma till sin fulla rätt vid sidan av utvecklingens övriga lagbundna arbetande krafter. Den vill icke i socialdemokratien bara se en apparat för registrering av den mekaniska utvecklingens resultat, en slags politisk och social seismograf. Den vill icke i socialdemokraterna se viljelösa slavar länkade till en oundvikligt framrullande jaggernautvagn. Den vill i socialdemokratiens kämpar och arbetare se en samling medborgare, som äro besjälade av en levande övertygelse, att arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk inom ramen för samhällets lagbundna natur, och därför spänna all sin mål- och klassmedvetna vilja för att efter klasskampslinjens väg nå socialismens lysande frihetsmål, som de aldrig släppa ur medvetande eller ur sikte.

II. Fackliga frågor och politisk agitation inom det Vänstersocialdemokratiska partiet

De fackliga frågorna intog givetvis en framskjuten ställning i den revolutionära rörelsens politiska arbete. Principiellt kan väl sägas att den socialdemokratiska vänstern skilde sig från högern i synen på de fackliga frågorna i det avseendet att den förra var mer benägen att betrakta den fackliga kampen som en del i kampen för socialismen, medan högern företrädde den traditionella reformistiska uppfattningen att fackföreningsrörelsen skulle begränsa sitt arbetsfält till förbättringar inom ramen för det rådande systemet. Dessutom ställde sig vänstern skeptisk till kollektivanslutningen av fackförbunden till Socialdemokratiska partiet. Denna skepsis förvandlades vid inträdet i Komintern till ett direkt avståndstagande i och med att en av de 21 teserna fastslog att kommunistpartierna inte fick baseras på fackföreningsrörelsen – en naturlig följd av Lenins teori om partiet som proletariatets medvetna förtrupp.

Under de båda första decennierna av 1900-talet förekom ständiga försök från det borgerliga samhällets sida att tygla arbetarklassens kamp för bättre materiella villkor genom att genomföra en reglering av förhållandena mellan arbetsmarknadernas parter. Syftet med dessa manövrer var att få till stånd en lag som förbjöd strejker under avtalsperioden och att tillsätta ett statligt organ med makt att döma i tvister mellan arbetsköpare och arbetare. Ända fram till 1928 höll arbetarrörelsen dessa försök stången men då genomfördes lagen om kollektivavtal och arbetsdomstol. Inom arbetarrörelsen fick lagen namnet 'tukthuslagen'.

*Föreliggande text är hämtad från en broschyr som **Karl Kilbom** gav ut 1916 och som just tillkommit som en reaktion på en då planerad reform av samma typ som 'tukthuslagen'.*

Fackorganisationernas rörelsefrihet en viktig förutsättning för socialismens förverkligande

1. Vad är fackföreningsrörelsens mål?

Fackföreningsrörelsen är ingen borgerlig reformrörelse, dess mål, arbetareklassens ekonomiska och andliga frigörelse, samhällets omvandling från privatkapitalistiskt till socialistiskt, är ett revolutionärt mål och medför naturnödvändigt strider på arbetsmarknaden, i vilka arbetarna till buds stående kampmedel, strejk, bojkott m.fl. som gagna och *leda till målet*, måste komma till användning. Från visst håll gör man visserligen gällande att fackföreningsrörelsens uppgift icke är att bidra till socialismens förverkligande, utan att arbeta för 'arbetarklassens ekonomiska och andliga frigörelse inom ramen av det nuvarande samhället', men denna uppfattning är så långt ifrån socialistisk – dess förfäktare må sedan aldrig så mycket delta i det politiska arbetet och därigenom säga sig arbeta för socialismen – att den tvärtom är rent borgerlig, kännetecknande för den borgerliga fackföreningsrörelsen. För övrigt kan med stort fog ifrågasättas om arbetareklassens ekonomiska och andliga frigörelse alls kan ernås 'inom ramen av det nuvarande samhället'. Arbetarna måste ju under det privatkapitalistiska samhällstillståndet bli beroende av arbetsköparna, som ytterst, om deras egen direkta kraft icke räcker för tillgodoseende av *deras* intressen, engagera samhällsmakterna i sin kamp mot proletariatet. Detta behöver ingalunda ske genom de makthavandes öppna och direkta partitagande i de sociala striderna som 1909, det kan ske genom att vederbörande icke göra något alls, genom att under vissa perioder med armarna i kors åse hur en ur det kapitalistiska samhällets egen konstitution framsprungna ekonomisk kris med konstlade medel till sina verkningar försvåras. Den svenska regeringens uppträdande under pågående kris är i det avseendet ett illustrativt bevis.

Följderna av detta blir för arbetareklassen tragiska. Genom lönekampen vinnes några öres förhöjning av timlönen – som arbetsköparna i det närmaste återta genom förhöjda

levnadskostnader. Arbetareklassens ställning blir i stort sett densamma trots 'vinsterna', något förbättrad vissa tider för att andra ånyo med våldsamt hast försämrats. *Historiskt* sett kommer väl dock arbetareklassens ställning att visa gradvis tillkämpad förbättring – progressionen starkare ju närmare samhället kommer socialismen – också inom det kapitalistiska samhället, men den eftersträfvade frigörelsen ernås icke förrän med socialismen. Dennes förverkligande är och måste således vara också ett fackföreningsrörelsens mål.

2. Skola fackföreningarna vara processinstitutioner eller kamporganisationer?

Om vi således äro överens om att den fackliga rörelsens mål måste vara socialismen, så kan vi också vara överens om att vare sig arbetarklassens höjande till en högre levnadsstandard eller socialismens förverkligande kan ernås utan kamp med privatkapitalet och det nuvarande samhällets makthavare. Rätten till denna kamp är således en ovillkorlig förutsättning för att fackföreningsrörelsen skall kunna fylla sina uppgifter. Allteftersom kampmöjligheterna kringskäras försvåras möjligheterna att nå resultat. Vi utgå ju nämligen från den givna förutsättningen att arbetsköparna, privatkapitalismen, det nuvarande samhällets makthavare ytterst äro våra motståndare och att vi, om det gäller våra verkligt allvarliga intressen, måste tillgripa våra kampmedel för att betvinga dem. Enbart vetskapen om att vi ha dessa våra kampmedel okningskurna, att de alltid hur än förhållandena skifta kunna varieras och äro snabbt verkande, måste således för arbetarklassen vara ett plus i utsikterna till framgång, en varning till våra motståndare att icke spänna bågen för högt. Att så också faktiskt är och varit fallet framgår oförtydligt av motiveringen till Socialstyrelsens föreliggande lagförslag. På sid. 9 skrives bl.a.:

'Utsikterna att genom ett medlingsingripande, företaget innan någon arbetsinställelse inträffat, ernås uppgörelse, synas däremot hava i viss mån ökats, just när faran för arbetsinställes utbrott – och särskilt när det gällt strejk – har varit störst.'

Vad är detta annat än ett det mest eklatanta erkännande av strejkvapnets absoluta nödvändighet, ett officiellt intyg på att t.o.m. de av statsmakterna utsedda förlikningsmännen ibland måste ha arbetarnas strejkhott bakom sig för att lyckas. Att under sådana förhållanden gå med på lagar som syfta icke blott till att kringskära arbetareklassens rörelsefrihet och kampmöjligheter, utan t.o.m. 'anser det högeligen önskvärt' att inga kampmedel kommer till användning, måste uppfattas som ett visserligen inlindat men ändå direkt ställningstagande mot arbetarklassen. På sid. 17 i Socialstyrelsens motivering heter det nämligen:

'Socialstyrelsen skulle förvisso anse högeligen önskvärt, om vid tvister mellan arbetsgivare och arbetare användandet av kampmedel kunde *helt och hullet förbjudas* eller väsentligen inskränkas.'

Tydligare kan knappast utsägas vad meningen ytterst är med lagförslag som det föreliggande. De under mångårigt strävsamt arbete, under motstånd från såväl myndigheter som arbetsköpare, under kamp mot ett fruktansvärt oförstående i egna leder uppbyggda fackorganisationerna skola göras oskadliga genom att deras kampmedel till en början kringskäras och försvåras och slutligen – bara de 'sociala herrarna' fått litet mark under fötterna – helt och hållet 'förbjudas'. Det är perspektivet som Socialstyrelsen med detta lagförslag öppnat för den svenska fackföreningsrörelsen. De fackliga organisationernas tyngdpunkt skall förflyttas från kampen för hel och full befrielse åt ett betryckt proletariat, som i dem i tider av arbetsköparegodtycke och ekonomiskt betryck ser sitt kraftigaste och tillförlitligaste värn, till det rena processandet om paragrafer och paragrafers tolkning, deras handlingsfrihet skall sakta men säkert bindas av juristers och ämbetsmäns prejudicerande, under skydd av arbetsdomstolens stämpel givna utslag. Fackorganisationerna skall kort och gott göras ofarliga genom att de förvandlas från kamporganisationer till processinstitutioner.

3. Skola statsmakterna genom lagstiftning hjälpa arbetareklassens utsvältare?

Det är ett känt förhållande att arbetareklassens levnadsstandard pressats ned alldeles enormt sedan världskrigets utbrott. Levnadskostnaderna har stegrats ända till 50 procent. Även om denna stegring i någon mån neutraliserats av de smulor arbetarna i form av dyrtidstillägg och löneförhöjningar fått med av guldströmmen till arbetsköparna, så torde dock levnadskostnaderna ha sänkts avsevärt. Arbetarna ha varit så samhällssolidariska att de ända till slutet av 1915 i det närmaste avhållit sig från att framställa krav på löneförhöjningar, allt i tanke att återkommande normala förhållanden eller industriens och näringarnas ökade inkomster skulle bringa arbetsköparna och de nuvarande samhällsmakterna att godvilligt höja reallönen till samma läge som före kriget. Naturligtvis ha arbetarna bedragit sig. Intet av detta har skett. Ett av de mest lysande exemplen på svensk arbetsköpareanda visar oss skofabrikanterna. Den senast kungjorda verksamhetsberättelsen visar att nettovinsten är praktiskt taget lika stor som aktiekapitalet, således 100 procent – samtidigt som arbetarna konstatera att deras framställningar om dyrtidens neutralisering genom ökade löner *i stort sett lämnat otillfredsställande resultat*. Och dessa arbetsköpare talar ändå om samhällssolidaritet i nödtider!!

Och hur ha statsmakterna ställt sig gentemot sina arbetares krav på högre löner, krav faktiskt framsprungna ur vederbörande arbetares absoluta nödläge? Ja, hur ha de ställt sig? Hur ställde sig järnvägsstyrelsen gentemot bromsarna och vad har regeringen åtgjort i anledning av järnvägsstyrelsens handlingssätt! Och f.ö., hur ställde sig riksdagen då det gällde den ordinarie personalens dyrtidshjälp? Svaret på de frågorna lämnar också ett oförlömligt svar på frågan vilkas ärenden de nuvarande statsmakterna gå. På sistone ha också arbetarna i allt större utsträckning börjat taga sin sak i egna händer – och i många fall ha fackorganisationerna lyckats pressa sig till åtminstone en smula rättvisa. I känslan av att tiden *efter kriget* torde bli ännu lämpligare för en uppgörelse med arbetsköparna ha också fackorganisationerna utbyggt, anslutningen till dem har varit glädjande, man har rustat sig för att ta igen vad som under krisen förlorats.

Detta borde naturligtvis enligt sund samhällsuppfattning ha vunnit statsmakternas gillande och understöd, samhällets makthavare borde ha ingripit till arbetarnas förmån. Men vad ha de gjort? Under alla omständigheter icke det senare. Tvärtom ha de försökt vältra stenar i vägen för arbetarnas möjligheter att efter kriget ånyo höja sig över svältgränslinjen. Den nuvarande civilministern, hr von Sydow, som stillatigande åsett hur Järnvägsstyrelsen behandlat en grupp av statens svältavlönade arbetare, yttrade enligt Socialstyrelsen [Sid. 8. Socialstyrelsens motivering till förslaget till lagar för tryggnad av arbetsfred.], som tydligen citerar med instämmande, i statsråd redan den 18 juni 1915 att

‘det torde vara att befara, att ändrade förhållanden i berörda avseenden’ – ifråga om striderna å arbetsmarknaden – ‘skola inträda efter det nu pågående världskrigets slut, vadan det måste framstå såsom en samhällsangelägenhet av synnerlig vikt att söka genom en förutseende lagstiftning ingripa reglerande på förevarande område’

Således, hr von Sydow, vars sociala sinne och känsla för det rättvisa förhållandet mellan arbetsköpare och arbetstagare veterligt icke haft någon invändning att göra mot den brutala behandlingen av bromsarna vid statens järnvägar, han anser det nu, sedan arbetarnas levnadsstandard, delvis tack vare otillräckliga och uteblivna regeringsåtgärder, pressats ned med omkring 40 procent, vara ‘en samhällsangelägenhet av synnerlig vikt’, att genom förutseende lagstiftning hjälpa arbetsköparna att hindra arbetarna i deras kamp för att ånyo komma upp till den levnadsstandard de innehade före världskrisen. Ty man må säga vad man vill, andra verkningar kommer det föreliggande lagförslaget icke att ha, under alla omständigheter torde dessa verkningar så överväga vad förslagets utarbetare eventuellt avsett i motsatt riktning, att de blir de enda som i längden synas.

Det står således fast, att det är mot arbetarnas kamp för en människovärdig existens efter kriget, som det föreliggande lagförslaget bl.a. också riktar sig. Och belysande nog för karaktären av de 'samhällsangelägenheter', under vilkas hägn förslaget framburits, ha dessa aldrig talat då det gällt arbetarköparnas utsugningskamp mot arbetareklassen.

15 jan. 1921

Till Sveriges fackliga och politiska arbetarorganisationer

Liksom överallt i världen fortgår även i vårt land allt mer förhärjande den av kapitalismen framkallade ekonomiska krisen. Kapitalet söker på arbetarklassen vältra över hela tyngden av sin egen misshushållning och svindelekonomi. Även politiskt är reaktionen på marsch. Stycke för stycke återtagas de medgivanden och reformer som revolutionsstormarna avtvingat de härskande klasserna.

Mot denna kapitalets offensiv måste skapas en enig arbetarfront. Vi vända oss i denna situation till alla Sveriges arbetarorganisationer, av vad slag de vara må, med en maning att samlas till omedelbar kamp för följande minimikrav:

Ingen lönedepressning och därmed följande utarmning av arbetarklassen.

ögonblickliga statliga och kommunala anslag för beredande av fullt betalt arbete åt alla arbetslösa eller arbetslöshetsunderstöd, som bereder de arbetslösa en mot arbetarens genomsnittslön å resp. orter svarande existens.

Kostnaderna härför bestridas genom extra beskattning av kapital och högre inkomst.

Ingen som helst försämring av 8-timmarsdagen.

Omedelbara åtgärder mot bostadseländet: bostadsransonering, kommunal och statlig bostadsproduktion.

Den med 70 miljoner mitt i massfattigdomen ökade militärbudgeten användes för produktiv verksamhet.

Omedelbart upptagande av förbindelserna med Ryssland, ett stort avsättningsfält för vår industri.

Front mot den spirande tullreaktionen, som blott leder till höjda levnadsomkostnader.

Åtgärder till kooperationens stöd gent emot ett varufördyrande mellanhandssystem.

Detta är ögonblickets bjudande och ofrånkomliga krav, om proletariatet skall kunna leva och arbeta. Men arbetslöshetens och utarmningens onda avskaffas först med kapitalismen. Därför resa sig genast följande ytterligare krav:

Produktionsråd som ger handens och hjärnans arbetare full och odelad kontroll över hela näringslivet: industri, handel, kredit och transportväsen samt livsmedelsproduktion.

örförande i det arbetande folkets händer av de för samhällelig drift nödvändiga produktionsmedlen.

Vi veta att mycket skiljer oss från en del andra arbetarorganisationer. Men allt vad vi här anfört framspringer omedelbart ur massornas behov och ögonblickets läge. Kring dessa krav och kampen för dem bör enighet råda inom hela proletariatet.

Vårt parti är berett att uppbjuda all sin energi för genomförandet av dessa krav. Må massorna samla sig kring dem! Vi mana Sveriges arbetare till en samlad kraftig aktion för deras genomförande.

Sveriges Soc.-dem. Vänsterparti

Arbetsutskottet.

Ledare i Folkets Dagblad Politiken

Den 5 januari 1921:

‘Ett ord i rättan tid’

Det kapitalistiska systemets lysande vanvett träder hemskt och bjärt i dagen i den för varje dag växande arbetslösheten, som nu tar oerhörda dimensioner även i Sverige. Medan kapitalisterna höjt det i och för sig riktiga fältropet, att endast arbetet kan återuppbygga världen efter krigets femåriga förstörelse; medan de skriat som besatta mot införandet av 8 timmarsdagen (emedan den gjorde ett intrång på deras profitmöjligheter), så kastar de nu hundratusenden, ja miljoner arbetare på gatan, människor som icke önskar något hellre än att få arbeta därför att det är en livsbetingelse – nu prisges dessa åt arbetslöshetens elände, samtidigt som man predikar om nödvändigheten av arbetsdagens förlängning och arbetsintensitetens höjande! Kan man få en klarare och påtagligare bild av galenskapen i den samhällsordning, under vilken vi nödgas leva?

Kapitalisterna begagnar sig som vanligt av krisen och arbetslösheten för att pressa ner arbetarnas löner. Reservarmén av arbetslösa blir ett utmärkt medel i arbetsköparnas händer för att försämra levnadsförhållandena för arbetareklassen, göra den foglig och ödmjuk under sin härskare. I stor skala söker nu även de svenska kapitalisterna ta igen, vad arbetarna under relativt gynnsamma konjunkturer avpressat dem. Denna trafik måste uppmärksammas och kraftigt mötas, om icke arbetareklassen skall se sin levnadsstandard hastigt sjunka på ett förfärande sätt.

Även reformistiskt sinnade arbetare kan ju icke undgå att se denna fara, när verkligheten tränger dem själva brutalt in på livet. Ett uttryck härför gavs i den resolution om läget, som för ett par dagar sedan antogs av fackliga centralorganisationen i Eskilstuna och som Politiken i måndags publicerade. Men resolutionen vittnar samtidigt om en sådan oklarhet, när det gäller att anvisa riktlinjer för arbetareklassens åtgöranden i nuvarande situation, att den ingalunda kan bli någon samlande lösning.

Uttalandet pekar mycket riktigt på arbetsgivarnas aktion för nedpressning av arbetslönerna och undermineringen av 8-timmarsdagen. Det uppmanar arbetarna till ‘det kraftigaste motstånd’ häremot men bryter självt udden av denna uppmaning genom att omedelbart efteråt tala om fall, ‘där lönereduceringar är oundvikliga’, och fordrar blott, att arbetarna skall ‘få taga del av företagets ekonomiska ställning’, och därmed sammanhängande förhållanden för att själva övertyga sig därom, samt vidare att lönereduceringarna skall drabba alla vid företaget anställda och att arbetarna får inflytande på avskedandena, så att dessa må gälla även tjänstemännen.

‘Med dessa garantier tror Eskilstuna arbetare, att Sveriges industri utan allt för svåra slitningar skulle komma igenom de nuvarande svårigheterna’, heter det. Och Soc.-D. applåderar förtjust denna naivitet som ‘ett ord i rättan tid.’

Detta är sålunda det aktuella högersocialistiska programmet i den nuvarande kris- och arbetslöshetsfrågan! Icke ett ord som träffar problemets kärna: nödvändigheten av att omlägga den kapitalistiska produktionen till socialistisk! Icke ett ord om socialiseringen, som ännu i somras var den stora valparollen för detta parti. Icke heller krav på driftsråd med någon verklig befogenhet. Icke något krav ens på samhälleliga åtgärder för att avhjälpa åtminstone den värsta arbetslösheten. Icke något krav på, att samhället måste anslå ordentliga understöd åt de oförskyllt arbetslösa. Icke något krav på att kapitalisterna och industriherrarne borde ha skyldighet att nu under de dåliga tiderna satsa en del av de stora vinster, de tidigare gjort på sina företag och de i dem anställda. Ingenting av allt detta. Man nöjer sig med en begäran, att

arbetarna genom av dem valda förtroenderåd skall få nöjet att överbevisas om lönereduceringarnas nödvändighet och få inflytande på, vilka som skall avskedas och göras arbetslösa!

Detta är att vara 'på rätt väg', förklarar Soc.-D., som hoppas, att 'arbetarna landet runt skall ge Eskilstuna-uttalandet sitt understöd': Herrar lönereducerare måste skratta gott, när de läser detta förnuftiga program i Soc.-D. Visserligen kommer de inte ens att godkänna dessa den urbotade beskedlighetens fordringar, ty ingen tvingar dem att göra det, men om de också gjorde det, vad så? Det ändrade ingenting i det ondas rot, och både lönereduceringar och arbetslöshet skulle bestå.

Vad det nu gäller är icke att stanna vid dylika principiellt oklara och praktiskt chimäriska uppslag. Vad som läget kräver är kamp å ena sidan för ett omedelbart tillräckligt understöd, direkt eller indirekt, åt de arbetslösa från stat och kommun, å andra sidan för genomförandet av en socialistisk ordning, som frigör arbetet från den privatkapitalistiska förbannelsen. Den kampen kan endast ske i den revolutionära socialismen, i kommunismens tecken. Den nuvarande krisen, som förhärjar hela världen, måste lära arbetarna i alla land, att kapitalismen dömer dem till undergång fysiskt, moraliskt och andligt och att ingen borgerlig demokrati och ingen industriell borgfred utan blott det oförsonliga klasskriget och den sociala revolutionen kan bringa dem räddningen.

Z. Höglund

Den 14 januari 1921

Fackföreningsrörelsens uppgifter just nu

Vi stå nu mitt uppe i en av de industriella kriser, som med naturnödvändighet måste bli en följd av det kapitalistiska produktionssättet att producera för profitens och inte för behovets skull. Maskinteknikens utveckling har inskränkt behovet av mänsklig arbetskraft, men arbetstiden har ej förkortats eller arbetarnas löner och därmed deras konsumtionsförmåga höjts i motsvarande grad, utan har kapitalisten, arbetsköparen tillgodogjort sig frukterna av denna utveckling som ökad profit. Resultatet kan inte bli mer än ett: kapitalet koncentreras allt mer och mer, under det att proletariatet växer i antal på samma gång som dess levnadsstandard sjunker. Då arbetareklassen är den största konsumenten måste det med naturnödvändighet bli överproduktion på grund av att det konsumeras för litet.

Så inträder den industriella krisen och följderna gå ut över det arbetande folket, arbetslösheten växer oerhört för var dag och till råga på allt utnyttja kapitalisterna hänsynslöst situationen för att inom de företag som ännu äro i gång med hot om driftsinställelse söka nedpressa arbetslönerna och förlänga arbetstiden. Det gäller för arbetareklassen att här vara på sin vakt. Vi vilja hoppas att den svenske arbetaren förstår humbugen i talet om förlängd arbetstid, lönereducering och sparsamhet som bot mot arbetslösheten, vare sig detta tal kommer från arbetsköparna eller från herrar Branting och Thorsson?

Det är givet att den stora massan av arbetare, som hittills stått oförstående till den vetenskapliga socialismen, yrvaket frågar sig vad som är att göra i denna situation. Rent instinktmässigt känna de som ännu trott på parlamentarismen och dess auktoriteter, att denna nu står maktlös. Vad gagn har man nu av 'allmän rösträtt' och 'demokrati'? Demokratin ger varken arbete eller bröd. De högersocialistiska politikerna, som eljest utlova guld och gröna skogar, om endast arbetarklassen vill tillfredsställa deras mandathunger, de tuga nu som snälla barn om orsakerna till krisen och i bästa fall läsa de upp några fraser om att även fackföreningarna ha en uppgift att fylla. I själva verket går utvecklingen nu stick i stäv mot 'det fredliga inväxandet i det borgerliga samhället' som högersocialisterna agiterat för med det resultat att vare sig de politiska eller fackliga organisationerna stå redo att möta den nuvarande situationen. Nu talar emellertid utvecklingen ett språk, som var och en måste lystra till. Den

ekonomiska kampen genom fackföreningarna är den viktigaste och man börjar fråga sig om dessa äro organiserade så att de kunna möta de stora krav man nu måste ställa på dem. Svaret kan tyvärr endast bli nekande. Fackföreningarna äro organiserade som skråorganisationer och inte som de skulle vara: klassorganisationer. Den industriella utvecklingen har i stor utsträckning upphävt skrå- och yrkesgränserna och tiden borde nu vara inne för arbetareklassens enande i en enda stor klassorganisation naturligtvis med uppdelning i facksektioner. Inom fackföreningsfolkets djupa leder har växt upp en stark opposition som vill taga konsekvenserna av utvecklingen och avskaffa skråorganisationerna. Men i stället för att 'ledarna' och 'funktionärerna' skulle gått i spetsen för detta, ha de på alla sätt motarbetat den opposition som vill organisera arbetarna i kamporganisationer. Och man vet ju att många av fackföreningsmedlemmarna som stå främmande för en socialistisk åskådning, en hel del har t.o.m. tvingats in i föreningen och det är ju på dessa element som de reformistiska ledarna bygger sitt oresonliga motstånd mot de radikala idéerna. På samma sätt ifråga om fackföreningens mål, man har låtit detta endast bli att inom ramen av det borgerliga samhället tillgodose arbetarnas intressen och inte att störta detta samhället och uppbygga en socialistisk produktionsordning. I stället startar Landsorganisationen en facklig tidning och tillsätter en ombudsman för att bekämpa de krafter som vill göra fackföreningarna redo att möta de krav tiden ställer på dem. Arbetarna avlönar ombudsmän som endast hjälper till att skydda kapitalet!

Fackföreningarnas uppgifter just nu är att göra sig redo att överföra produktionsmedlen i sina händer men för att detta skall kunna ske måste först och främst arbetarna vara genomsyrade av en socialistisk anda och vidare måste de nödvändiga produktions- och driftråden organiseras. Men mot detta står inte blott kapitalisterna som motståndare utan även de egna ledarna och funktionärerna. Den första uppgiften måste alltså bli att erövra fackföreningarna åt sig själva, att avskaffa det reformistiska ledareväldet och funktionarismen. Funktionarismen måste dö, för att socialismen skall leva.

I denna strid är det vänstersocialisterna, kommunisterna som går i spetsen, på deras målmedvetenhet och kraft beror det om fackföreningarna skall kunna rädda arbetareklassen ur den anarki som den kapitalistiska produktionsordningen skapat, Karl Marx och Engels har skapat den socialistiska teorin, den Kommunistiska Internationalen visar hur denna skall förverkligas i handling. I vårt land är det vänstersocialismen som går i breschen för arbetarnas befrielsekamp, och då man vet hurdant intresse och arbetslust som finns inom detta parti så äro vi förvissade om att det skall lyckas skapa en kommunistisk handlingskraftig fackföreningsrörelse.

Ax.

Den 25 febr. 1921

Moskva och syndikalismen

Den svenska syndikalismen har som bekant utmärkt sig genom en lika dum som illasinnad och hätsk kampanj gentemot bolsjevismen. I det avseendet har Syndikalisten och Brand blott föga skiljt sig från Socialdemokraten, och eftersträvat den herostratiska äran av ett kontrarevolutionens huvudorgan för Västeuropa. Allt såtare har också umgänget blivit mellan syndikalister och högersocialister, och det har varit rent rörande att se den ömhet och det smicker, varmed t.ex. en Albert Jensen omgivits i Per Albins och vita Cyons gemensamma organ. En ömkligare företeelse än den svenska syndikalismens och ungsocialismens hållning till den ryska arbetarrevolutionen är väl svår att upptäcka, allra helst i betraktande av att dessa rörelser velat ge sig sken av att vara revolutionära. Ännu pågår skallet mot Moskva i deras tidningar varje vecka, och tyvärr påverkas åtskilliga tusen revolutionärt stämde arbetare av denna propaganda i kontrarevolutionär riktning – till båtnad för det kapitalistiska utsugardömet.

Det är under sådana förhållanden ett nöje att få i sina händer en liten skrift 'Moskva og syndikalismen', författad av den danska syndikalismens främste ledare, Chr. Christensen, en man vars namn har god klang i hela den skandinaviska arbetarevärlden. I denna broschyr, förut tryckt som artiklar i de danska syndikalisternas organ Solidaritet, har Christensen på ett helt enkelt glänsande sätt gjort upp räkningen med de reformistiska syndikalisternas antibolsjevism och påvisat nödvändigheten av ett samarbete mellan syndikalismen och kommunismen på den Tredje Internationalens grund. Även om vi icke på alla punkter är fullt ense med författaren, har dock hans framställning ett så stort intresse och sådan aktualitet även för svenska förhållanden, att den förtjänar utförligt refereras, och vi skall därför i ett par artiklar återge hans huvudsynpunkter. Vi gör det desto hellre, som broschyren vittnar om en allvarligt genomtänkt åskådning, och den bör kunna på vederbörligt håll här i Sverige mana till eftertanke och självprövning. Ty den syndikalism, som Chr. Christensen företräder, är så vitt skild från sin vanskapliga svenska namne som dag skiljer sig från natt.

Christensen betonar inledningsvis, att Moskvateserna redan gjort en god gärning genom att skilja mellan den ideologi, som blott talar om revolutionen och den, som positivt vill revolutionen. Genom världskrigets förskjutning av kapitalismens grundvalar har mellanståndpunkternas tidsperiod i arbetarrörelsens historia upphävts. Det har satt den sociala revolutionen på världens dagordning som ett praktiskt problem, som kräver sin lösning. Ur den orubbliga övertygelsen, att kapitalismen befinner sig i sin sista utvecklingsfas och att mänsklighetens ekonomiska och sociala existensförhållanden obönhörligt kräver av det nu levande släktledet inom arbetareklassen, att det skall realisera den sociala revolutionens problem, är Moskvateserna födda. Det är också från denna utgångspunkt, som författaren utreder frågan om kommunismens och syndikalismens inbördes förhållande, sett i belysning av vår tids socialekonomiska utveckling. Christensen framhåller vidare, att kommunismen och syndikalismen har samma grundåskådning: den materialistiska historieuppfattningen och läran om klasskampen. 'Väl vet jag – säger förf. – att med de anarkistiska elementen har inmängt sig i den syndikalistiska rörelsen en god del borgerlig ideologi, som väl icke har drivit det ända därefter att förneka klasskampen men som genom artiklar, broschyrer och föredrag ofta söker att tillägga den syndikalistiska rörelsen idealistiska och moraliska motiv och därigenom delvis förvirra begreppen. Men dessa ansatser att förfuska den materialistiska historieuppfattningen, som är ryggraden i syndikalismens stränga klasskampsprincip, förblir dock alltid konstgjorda påklutningar, som försvinner i syndikalismens praktiska, ensidiga intressekamp för lönarbetarna mot kapitalismen.'

Christensen undersöker därefter, om det föreligger någon skillnad mellan kommunismens och syndikalismens mål. Kommunismens mål sammanfattar han sålunda: avskaffandet av privatäganderätten till jord och produktivkrafter; införandet av gemensamhetsegendom till samma källor för det mänskliga samhällets existens, ödeläggande av staten som institution och princip; införande av lokalt självstyre så långt som produktionsmedlens utveckling och en jämn fördelning tillåter det. Författaren tillbakavisar talet om att kommunisterna skulle vara något slags statsocialister därför att de hävdar proletärstatens, den proletära diktaturens, nödvändighet som en övergångsform till socialismen. Redan Engels påvisade, att staten kommer att upphöra i och med socialistiska samhällsförhållanden, och i Moskvateserna heter det: 'Den kommunistiska Internationalen ställer som sitt mål att med alla medel, också med vapen i hand, kämpa för att störta den internationella bourgeoisin och att dana en internationell sovjetrepublik som övergångsstadium till den fullständiga tillintetgörelsen av staten'. Det skall då en god portion okunnighet eller fanatism till för att hävda, att kommunisterna vill utveckla sovjetstaten från att vara ett redskap mot kapitalismen under övergångsperioden till en bestående institution, när kapitalismens motstånd är brutet.

Vad är nu syndikalismens mål? Författaren erkänner, att det vilar en viss oklarhet däröver. Han kritiserar den anarko-syndikalistiska flygeln, som i fråga om sitt ideal sätter friheten över gemensamhetens plikter – en ståndpunkt, som dock det stora flertalet syndikalister torde avböja. Det verkliga uttrycket för syndikalismens mål är snarare den industriella kommunismen. Den uppmanar arbetarna att lämna de gamla fackliga organisationsformerna och organisera sig industriellt i stället. Alla arbetare på en arbetsplats sluter sig samman i en lokal organisation. Dessa lokala industriorganisationer sluter sig samman, var och en inom sin industri, till en organisation i varje land, och dessa nationella industriförbund sluter sig sedan samman till internationella industriförbund. Detta bör arbetarna göra ej blott därför, att det efter hand som kapitalet organiserar produktionen som en internationell industri blir en nödvändighet för dem i deras dagliga kamp för tillvaron att bilda en internationell arbetartrust gentemot den internationella kapitalisttrusten, men också emedan det är deras revolutionära uppgift att uppbygga det socialistiska samhällets produktions- och distributionsorgan. Under uppbyggandet av detta praktiskt-organisatoriska jätteverk får den lokala industrisammanslutningen den största möjliga självbestämmelserätt, men denna får under inga förhållanden kränka den industriella eller internationella solidariteten.

Christensen gör nu gällande att det icke finnes någon nämnvärd skillnad mellan kommunismens och den industriella kommunismens mål. Anarkisternas uppträdande å syndikalisternas vägnar är endast ett missbruk av den syndikalistiska rörelsens tolerans gentemot olika filosofiska riktningar, och deras rasande utfall mot den kommunistiska Internationalen, emedan denna vill bygga celler i fackföreningarna, kunde lätteligen vändas mot dem själva i deras förhållande till den syndikalistiska rörelsen.

I den följande framställningen underkastar Christensen syndikalismen en lika berättigad som sakligt stark kritik. Han dröjer därvid särskilt vid den franska syndikalismen. Man måste i fråga om denna skilja mellan reformistisk och revolutionär syndikalism. En mängd syndikat (fackföreningar och fackförbund) i Frankrike är reformistiska och förer, även om de står anslutna till den syndikalistiska landsorganisationen, en fullkomligt reformistisk taktik, en kamp analog med våra reformistiska fackförbunds och deras borgerliga förhandlingspolitik. Men även den s.k. revolutionära franska syndikalismen har under världskriget gjort bankrutt på samma sätt som den Andra Internationalen. Den slutade 1914 med att sända arbetarna ut i skyttegravarna. I stället för att organisera det sociala kriget gjorde sig C. G. T. (den syndikalistiska landsorganisationen) till redskap åt kapitalistklassen i det imperialistiska kriget. Och denna revolutionära syndikalism gjorde detta förräddararbete så bra, att dess främste representant Jouhaux på C. G. T:s kongress förra året kunde skryta med, att han kunde ha varit minister i den kapitalistiska regeringen, om han själv hade velat. Och C. G. T. deltar vidare i Nationernas förbunds sociala humbugsfilial: arbetsrådet!

Man har på sina håll – naturligtvis också bland våra hemmasyndikalister – prisat de franska syndikalisternas kongress, emedan den röstade mot samarbete med den politiska Moskva-Internationalen och hävdade, att fackföreningsrörelsen skall vara politiskt neutral. Med rätta karakteriserar Christensen det som ett rent och klart komedispel att rösta för att man skall vara politiskt neutral och oavhängig av de politiska partierna, när man förut har gjort sig själv till ett politiskt redskap i borgarklassens hand såsom C. G. T. varit i förhållande till kriget och det kapitalistiska återuppbyggandet efter kriget.

Medan C. G. T. sålunda vägrade att samarbeta med den revolutionära kommunismen för att i stället fortsätta samarbetet med borgarklassen valde majoriteten också att godkänna samarbetet med den revolutionära syndikalismens bittra fiender – de reformistiska fackföreningspåvarna i deras självgjorda Amsterdam 'International'.

Författaren tillfogar dräpande, att de 'revolutionära' syndikalister i Danmark, som kan försvara denna majoritet, de bör i all anständighets namn snarast sluta fred med 'De samvirkende Fagforbund', ty att gå med Jouhau under den ena armen och bekriga C. F. Madsen med den andra är en så avskyvärd komedi, att t.o.m. de fattigaste i anden icke undgår att få kväljningar vid åsynen av densamma. Håll till godo även herrarna svenska syndikalister av Jensentypen!

Men icke blott den franska utan hela den europeiska syndikalismen lider av förvirring och kraftlöshet. Det är, säger Chr., vår toleransprincip, bristen på ett fast timrat program, mål, väg och grundval, som här hämmar sig. Trots syndikalismens stora och mycket vidsträckta utbredning på den europeiska kontinenten har den endast en gång förmått att samla en tämligen lös internationell kongress, vars verkningar det ej finnes ett spår av i dag. Det fattas den enhetsideologi, som binder rörelsen samman. I Amerika har I. W. W. en sådan: den industriella kommunismen, och tack vare sin enhetsideologi och sin enhetsorganisation bestod den världskrigets hårda prov med sådan glans. Men författaren tycks tvivla på, att den 'sjuka europeiska syndikalismen' skall kunna avlägga sina nationella och individualistiska särdrag och sluta upp omkring den industriella kommunismen. De tyska anarko-syndikalisternas försök på en konferens i december månad förra året i Berlin att samla den syndikalistiska världsrörelsen som ett motdrag mot den farliga Moskva-Internationalen blev självfallet ett fiasko. Endast de fanatiska syndikalisterna i Sverige – säger han – som föredrar Amsterdam framför Moskva – kunde gå med till denna anarkistiska partibildning.

Nej, det är kommunismen, som har ledareskapet i den pågående klasskampen. Den intellektuella arbetarevärlden har redan avkunnat sitt högsta domstolsutslag därom. Icke en själ intresserar sig mera för anarkismens filosofi, knappt ens anarkisterna själva. De är fullt upptagna med kommunismen. Ingen intresserar sig för den socialdemokratiska reformismen. Socialdemokratin måste liksom anarkisterna hålla sin press levande genom sin kritik av kommunismen. Och även syndikalisterna i hela världen är för närvarande strängt upptagna med kommunismen. Några vill krig med den, andra vill samförstånd med den. Överallt rör sig den sociala diskussionen om kommunismen. Den är sinnenas andliga behärskare.

En av de punkter, som för ögonblicket djupast åtskiljer syndikalismen och kommunismen, är att den syndikalistiska rörelsen är en ekonomisk arbetarrörelse, medan Tredje Internationalen som representant för kommunismen är en politisk rörelse. Christensen visar, att denna åtskillnad emellertid beror på begreppsförvirring och dogmatik. Man gör på syndikalistiskt håll begreppet 'politisk kamp' likabetydande med 'parlamentarisk kamp' eller aktion, och på grund av denna förväxling framställes syndikalismen som motståndare till eller likgiltig för den politiska kampen.

Den ekonomiska kampen blir emellertid en politisk kamp i samma ögonblick den riktar sig icke mot en del av överklassen utan mot hela överklassen som klass och därmed mot hela det kapitalistiska samhället. En generalstrejk t.ex. är en politisk kamp, även om den utgår från ekonomiska motiv. Den revolutionära syndikalismen är därför i djupare mening en politisk rörelse, emedan den i sitt uppställda mål: omstörtandet av kapitalismen och lönesystemets upphävande faktiskt riktar sig mot hela det borgerliga samhället. Det är därför ingenting annat än i barnsligt prat att vilja uppställa den ekonomiska kampen som en motsättning till den politiska kampen.

Christensen ger några belysande exempel härpå. Arbetarnas aktion i bostads- och arbetslöshetsfrågorna blir med nödvändighet politiska. Den riktar sig mot samhället, avser att tvinga detta att uppfylla sin plikt emot dem såsom medborgare. Deras aktion, på vilket sätt den än formar sig, från resolutioner och massdemonstrationer till expropriation av lägenheter och födoämnen, måste bli en politisk aktion, ty i de två första fallen måste de gå till den

samlade överklassens, det borgerliga samhällets representant, staten, och i de senare fallen måste de komma i kamp med denna som representant för det borgerliga samhället.

Vid andra tillfällen åter kan det vara kampens betingelser, som direkt omlägger kampplatsen från arbetsplatsen till gatan. Under en svårt ekonomisk kris t.ex. då en stor mängd arbetare går arbetslösa, är det naturligt, att arbetsnedläggelsen icke får någon större betydelse utan här blir gatan och massaktionerna den arbetareklassen påtvungna formen för kamp.

Alla former för aktion, använda av arbetarna mot den samlade överklassen – det borgerliga samhället – är politisk kamp, antingen aktionen utövas på arbetsplatsen eller gatan.

Men då kommer syndikalisterna med en ny invändning: man erkänner att den ekonomiska aktionen, när den riktas mot det borgerliga samhället, är en politisk aktion, och likaså att den vanliga politiska massaktionen på gatan är berättigad, men – säger man – det måste vara socialpolitiska aktioner och icke *partipolitiska*. Därmed menar man, att det icke får vara ett politiskt parti, som samlar massorna och leder aktionen i sitt namn.

Men nu är förhållandet det, att massornas aktion måste, för att ha mening, kraft och verkan, *organiseras*. Och organisationen måste, för att kunna fylla sin mission, ha ett program att samla massorna på, fatta beslut om framgångssättet, taktiken, samt införa disciplin. Men just genom uppfyllandet av dessa nödvändiga betingelser förvandlas organisationen till ett politiskt parti. Faktiskt blir också den syndikalistiska rörelsen själv så snart den för en socialpolitisk aktion, både av arbetarna och motståndarna betraktad och behandlad som ett politiskt parti. Kort och gott: varje socialpolitisk aktion blir i praxis en partipolitisk aktion.

En stötesten för syndikalisterna gentemot Tredje Internationalen ligger i, att den senare upptagit den parlamentariska verksamheten som ett led i sin propaganda. Även Christensen står skeptisk gentemot parlamentarismen, men han bedömer dock frågan utan fanatism. 'Jag har aldrig fastnat i dogmer och beklagar de stackare, som antiparlamentarismen gått i blodet som en religion. De är oftast de mest negativa och omöjliga i klasskampens hela brokiga härskara', säger han med all rätt. Han tror emellertid, att Internationalen genom att upptaga denna agitationsform har givit opportunisten en plattform för utveckling, och att de stränga disciplinbestämmelserna icke skall förslå för att hindra en urartning Han framhåller som ett historiskt faktum, att de revolutionära arbetarna inhöstat de bittraste erfarenheter, så snart de lagt sin kamp på det representativa systemet som bro för att få inflytande i det kapitalistiska och borgerliga samhällets institutioner. Han hoppas därför, att den tämligen starka antiparlamentariska oppositionen inom Tredje Internationalen skall lyckas på en kommande kongress att få den parlamentariska aktionen – även om den uppfattas blott som agitationsmedel – struken från Tredje Internationalens arbetsprogram.

Denna önskan av vår danske kamrat må vara mer eller mindre from – det skall vi i detta sammanhang lämna ur räkningen. Vad som här är viktigare är att slå fast, att Christensen trots sin privata antiparlamentariska ståndpunkt starkt framhåller, att den syndikalistiska rörelsen som sådan icke är antiparlamentarisk. Den är likgiltig, varken för eller mot, non-parlamentarisk. 'Vår rörelse – säger han – kan ta ställning emot ett politiskt parti och dess parlamentariska verksamhet först den dag det kan dokumenteras, att partiets parlamentariska aktion skadar arbetarnas ekonomiska intressekamp och därmed vår rörelses fundamentala intressen som en revolutionär ekonomisk kamprörelse. På samma sätt kan den syndikalistiska rörelsen inträda i samarbete med ett parlamentariskt politiskt parti, när den inser att detta samarbete skall gagna arbetarna utan att skada den syndikalistiska rörelsen. Som exempel härpå framhålles samarbetet med den gamla fackföreningsrörelsen och den gamla socialdemokratin i Danmark under generalstrejkssituationen (kungakuppen) 1920. Frågan om samarbete med ett politiskt-parlamentariskt parti är sålunda – betonar Christensen – för syndikalismen icke en principfråga utan en lämplighetsfråga.

När det nu är ett faktum, att syndikalismen ingått i samarbete t.o.m. med den i grund komprometterande reformistiska socialdemokratin, då är det svårt att inse – måste man säga med författaren – varför den ej skulle kunna ingå i samarbete med den revolutionära III Internationalen, emedan denna har parlamentarisk aktion på sitt program, och det är ändå i en helt annan form än socialdemokratin!

‘Det resonemang emot ett sådant samarbete – fortsätter han – som för mig står som bäst motiverat, är det att den parlamentariska aktionen genom sina löften om reformer och frigörelse på denna väg försvagar arbetarnas intresse för och iver i den ekonomiska kampen. Denna invändning kan med rätta riktas emot ett samarbete med socialdemokratin men icke mot III Internationalen, vars parlamentarism går ut på att avslöja den parlamentariska reformhumbugen till fördel för massornas direkta aktion’. ‘Det är min plikt att se bort från min personliga uppfattning som antiparlamentariker och att se på saken som syndikalist, och som sådan kan jag icke inse, att Tredje Internationalens parlamentariska ståndpunkt kan vara något oöverstigit hinder för en revolutionär enhetsfront i arbetarnas klasskamp.’

Den internationella fackföreningsrörelsen splittrades liksom andra Internationalen efter första världskriget. Komintern tog initiativet också till att bilda en ny facklig international den s.k. röda fackföreningsinternationalen. Den gamla fackliga internationalen reorganiserades och fick sitt säte i Amsterdam. Kampen mellan dessa båda riktningar den ‘röda’ och den ‘gula’ fackföreningsinternationalen var utomordentligt hård, vilket framgår av följande brev som Zinovjev skrev till Amsterdaminternationalens ledning. Brevet utstrålar en optimism och tro på den kommunistiska rörelsens väldiga inflytande bland arbetarmassorna som dessvärre saknade all grund vid denna tidpunkt. Det är emellertid ett tidsdokument som ger en god bild av de stämningar som präglade Internationalens ledning under de första åren efter ryska revolutionen.

Brev från Zinovjev till Amsterdaminternationalens ledning den 2.2-21

Politiken är i dag i tillfälle att in extenso återgiva Zinovjevs brev till Ledarena för fackföreningsinternationalen i Amsterdam. Brevet har följande lydelse:

‘Till hr Jouhaux, Paris, och till herrarna Fimmen och Oudeguest, Amsterdam.

Mina herrar!

Jag har mottagit edert brev, som ni sänt mig på den fackliga Amsterdam-Internationalens vägnar, och i överensstämmelse med eder önskan har jag översänt detta brev till den Kommunistiska Internationalens exekutivkommitté. Ni förklara, att ni tala på icke mindre än 30 miljoner organiserade arbetares vägnar. Tillåt mig att betvivla detta, mina herrar. Ni ha samma rätt att säga att ni tala å 30 miljoner organiserade arbetares vägnar som t.ex. Millerand, presidenten för den andra borgarrepubliken, som också räknat sig och visst också allt fortfarande räknar sig såsom socialist, har rätt att tala å de 40 milj:s vägnar, som utgöra Frankrikes befolkning, samma rätt som Ebert har att yttra sig å den tyska befolkningens vägnar. Nej, mina herrar! Ni kunna inte längre föra någon bakom ljuset. Verkliga förhållandet är, att ni icke tala å de 30 miljoner arbetarnas vägnar. Ni representerar en liten grupp fackföreningsbyråkrater, som i alla väsentliga frågor understödjer borgarklassen mot arbetarna. I edert brev begära ni att även om vi kritisera eder nuvarande ställning, vi dock skola förutsätta, att ni ha ärliga avsikter och äro besjälade av en allvarlig önskan att tjäna arbetarklassens intressen. Oaktat vi önska vara medgörliga, måste vi till vår ledsnad säga, att vi icke kunna tillmötesgå denna eder begäran. Det finns visserligen ledare inom eder gula Amsterdam-International, som handla oegennyttigt och som uppriktigt tro att de tjäna arbetarklassens sak. Men det är icke dessa element, som har inflytande bland ledarna av Amsterdam-Internationalen. Dugliga män, som Albert Thomas, som Jouhaux, som den

nyligen avlidne Legien, som den engelske förre ministern Henderson, som Vandervelde, Troelstra, Branting, som Renaudel, Noske, Sembat och andra av samma gestaltning, veta väl vad de åsyfta. Det är omöjligt att ni, som ha de mest skilda erfarenheter och mer än en gång varit medlemmar av borgerliga regeringar under tider, då borgarklassen befann sig i synnerligen stora svårigheter och absolut hade behov av arbetarna, det är omöjligt att inte ni skulle veta vad ni göra. Ni ha gått ifrån arbetarklassen, men ha för länge sedan med kropp och själ gått över till dödsfienden, till bourgeoisin. Detta blir mera och mera klart för befolkningens bredaste lager. Detta är orsaken till att fackförbund efter fackförbund i Frankrike, Tyskland och Amerika lämna edra gula led och gå över till den röda fackförbundsinternationalen, som bildats i Moskva.

Ni ha blivit oroliga och nervösa, emedan ni känna, att marken sviktar under edra fötter. På samma sätt som de politiska partierna under loppet av de bägge senaste åren, det ena efter det andra, lämnat den Andra Internationalen, så skola även fackförbunden lämna den gula Amsterdam-Internationalen. Det är lika säkert som att det efter natt kommer en morgon, lika säkert som att proletariatet skall segra över den bourgeoisin, som ligger eder så varmt om hjärtat.

Den röda fackliga internationalens första världskongress har inkallats till den 1 maj 1921 i Moskva av det internationella fackföreningsrådet i samråd med exekutivkommittén för Kommunistiska Internationalen. Varje förbund, som allvarligt beslutat sig för att kämpa mot bourgeoisin, har inbjudits till denna kongress. Vi uppställa inga andra krav än detta enda: att de fackförbund, som önska delta i vår kongress, allvarligt önska bekämpa världsimperialismen och följaktligen dess agenter, den gula Amsterdam-Internationalen, och ni skall få se, borgare, att denna de röda fackförbundens första världskongress skall bli en triumf för den Tredje Internationalen, det kommer att beteckna ett avgörande slag mot den förrädiska Internationalen, som grundats i Amsterdam. Alla edra aktioner, alla de förbannelser ni utslunga mot oss, alla de tjänster ni göra världsimperialismen skall endast tjäna till att stärka den III Internationalen och bidra till att den världskongress, som inkallats till den första maj, skall bli en succés.

Edert brev innehåller ett praktiskt förslag. Ni föreslå att ge vår organisation en mer detaljerad upplysning om edert arbete på basen av ömsesidiga intressen. Det låter, som om ni ville öppna en detaljerad diskussion med oss om edra och våra principer. Tillåt mig säga eder, mina herrar, att exekutivkommittén för den Kommunistiska Internationalen fattat följande enhälliga beslut:

Exekutivkommittén för den Kommunistiska Internationalen och även det Internationella fackföreningsrådet ha på förslag av mig enhälligt beslutat att gå med på en offentlig debatt med eder. Vi veta mycket väl, hur obetydligt edert inflytande är över de proletära massorna. Å andra sidan är edert inflytande betydligt i de borgerliga ministerkretsarna. Vi betvivla inte ett ögonblick, att hr Jouhaux skall kunna påverka Millerand, om det skulle anses önskvärt, att ordföranden för Kommunistiska Internationalen skulle komma till Paris för att upptaga en offentlig diskussion med Jouhaux, och han skulle säkert kunna utverka tillåtelse härtill. Det är högst sannolikt att Henderson skall vara i stånd att uppnå samma resultat i England och Troelstra detsamma i Holland. Det framgår härav, att Tredje Internationalens exekutivkommitté föreslår, att från och med omkring den 1 februari i år upptaga offentliga diskussioner för arbetarna i Paris, London och Amsterdam, samt andra europeiska huvudstäder.

Det kommer icke att bli svårt för eder, mina herrar, att utverka att vårt förslag bifalles. Ni skola helt säkert få hjälp av Nationernas förbund, som är vänligt stämt mot eder, samt Internationella arbetsbyrån, som utgör den förenande länken mellan den gula Amsterdam-Internationalen och Nationernas förbund. Överväg detta så fort som möjligt inom edra egna

kretsar, d.v.s. bland Amsterdam-Internationalens byråkrater, och dryfta frågan med borgarrepublikernas inrikes- och utrikesministrar. Lämna oss därefter svar. Vi skola tåligt vänta på detta svar, i det vi inse hur svår ställningen är för eder. Vi gissa, att edert brev, som vi nu besvara, icke är att betrakta såsom resultat av gynnsamma förhållanden.

Mottag våra beklaganden med anledning av att edra led så fort avtunnas och varen försäkrade om att de mest upplysta arbetarna i hela världen förstå att värdesätta eder och ha nu kommit till klarhet om, att för att övervinna imperialismen måste de också först segra över den gula organisation, som kallas den fackliga Amsterdam-Internationalen.

Petrograd den 16 januari 1921.

Zinovjev.

Försvaret av den nya sovjetstaten och den ryska revolutionen uppfattades som en viktig angelägenhet inom det nybildade vänstersocialdemokratiska partiet. Detta försvar riktades mot både den rent borgerliga pressen och den socialdemokratiska som så gott som omedelbart ställde sig negativ till oktoberrevolutionen.

Föreliggande text är hämtad från ett tal som Z. Höglund höll på Stockholms socialdemokratiska vänsterkommun 9 dec 1918. Föredraget gavs senare ut i broschyrform under titeln 'Det stora Förräderiet'.

Tal av Z. Höglund

En svart dag

Den 7 dec. 1918 är i dubbel bemärkelse en svart dag i svensk politisk historia. Då begicks två nesliga dåd, vars skam länge skall vila tung över sina upphovsmän: *Sveriges brytning med den ryska arbetarrepubliken*, det är det ena dådet, och det andra heter *den liberal-socialistiska kapitulationen för högern i för fattningsfrågan*. Det existerar ett klart inre sammanhang mellan dessa båda händelser, och det är mer än en tillfällighet att de inträffade samtidigt; båda är ett led i den kontrarevolutionära politik, som det liberalsocialistiska blocket företräder lika mycket som högern och vars taktik är att söka splittra och förlama arbetareklassen, nationellt och internationellt, ty endast därigenom möjliggöres det kapitalistiska väldets fortvaro. Genom brytningen med Ryssland, vill man försvåra och om möjligt förhindra samarbetet mellan det ryska och det västerländska proletariatet; genom uppgörelsen med högern i för fattningsfrågan bevaras borgfredseländet och garanteras därmed en fortsatt splittring av den svenska arbetareklassen, som blott kampen men icke sömnen förmår att ena. Därför jublar i dag allt vad reaktionärt och kontrarevolutionärt heter i detta land; skatorna skrattar över det lyckade putset; jobbarna som för en månad sedan gömde sig i sina hål vågar sig åter fram i dagsljuset; spekulationspapperen på börsen stiger; ur varje patriotiskt bröst går en lättnadens suck; gud ske tack och lov, att det är över för den här gången, och – Fosterländska Ungdomsförbundet inställer skyndsamt sitt tillämnade protestmöte på Cirkus mot författningens demokratisering. Det blev överflödigt!

Brytningen med Ryssland

Lögnkampanjen mot bolsjevismen

Brytningen med Sovjet-Ryssland har länge förberetts genom *en systematisk förtals- och hetspropaganda mot den ryska arbetarrepubliken*, en propaganda som rasat allra värst i den liberala och högersocialistiska pressen. Om Oscar Wilde, den spirituelle engelske författaren på 90-talet, levat ännu skulle han ej ha behövt klaga över att lögnen råkat på förfall och rekommenderat som botemedel mot detta missförhållande massspridning av en populär katekes i ämnet: När och var skall man ljuga. Wilde sade att 'lögnen är själva grundvalen för

ett bildat samhälle'. Man behöver blott läsa Dagens Nyheter och Socialdemokraten för att då förstå, i vilket bildat samhälle vi lever. Den politiska lögnen har i kampen mot bolsjevismen upplevat en formlig renässans. Dag ut och dag in vältrar det över oss av från Ryssland förrymda kontrarevolutionärer, gulascher och alla möjliga arbetsskygga och tvetydiga existenser en flod av osanningar och karrikatyrartade förvrängningar över läget i Ryssland, och begärligt – med en utsvultens lystenhet – slukas detta andliga lungmos, ofta nog kryddat med någon inhemsk tillsats, av 'Socialdemokraten' och gelikar. Denna tidning slog väl, som dess norska namne härom dagen erinrade om, rekord i kontrarevolutionär agitation, när den i somras gjorde bolsjevikerna ansvariga för – koleran i Petrograd. Bolsjevikerna ej blott sprider kommunismens för klass-samhället dödliga gift utan ock fysiska farsoter! När sådana och liknande otroliga dumheter kan dagligen serveras vårt folk i största delen av den svenska pressen, då får man ju ej förvåna sig över det stora antalet politiska idioter, som tror att Ryssland är Inferno själv och att bolsjevikerna är en skara rövare och banditer, ingenting annat. Den verkliga sanningen når dem aldrig.

1922 grep den fascistiska rörelsen makten i Italien. Dess maktövertagande innebar framförallt ett allvarligt nederlag för den socialistiska rörelsen som därmed visat sin oförmåga att utnyttja den sociala oro som präglade Italien under början av 20-talet. Fascismen riktade sin spjutspets mot den radikala arbetarrörelsen och hämtade sitt stöd från den vid tiden hårt pressade medelklassen. Sedan den väl visat sin förmåga att ta kål på arbetarrörelsen fick den emellertid stöd även från storborgerliga kretsar.

Med anledning av händelseutvecklingen i Italien skrev Z. Höglund en liten pamflett som sökte rikta den svenska arbetarklassens uppmärksamhet på risken av en liknande utveckling i vårt land.

Fascismen kommer! Vad gör Sveriges arbetare till sitt försvar?

Sveriges borgarpress prisar fascismen

Borgarpressen, som nu ryggat tillbaka för att öppet erkänna sin anslutning till tanken på en svensk fasciströrelse, har likväl berett marken för densamma genom att i den mest sympatiska dager framställa den italienska originalupplagan. För ett år sedan skrev exempelvis den nu avdöde författaren Algot Sandberg i Stockholms Dagblad en serie artiklar över den italienska fascismen – en nästan religiös hymn till denna mördarorganisations ära. 'Varför finnes vi'? frågade sig fascisterna. 'Vi är inga talare, men vi har armar och händer, vi har revolverar ...' Och sedan gav han en bloddrypande och hänförd skildring, hur 'det anställdes formlig jakt efter kommunisterna och de sköts ner var de träffades på', O.s.v. i den stilen. Stockholms Dagblad är visst inte ensamt om detta förhållande utan det anförda är typiskt för så gott som hela borgarpressen. Hur har den förresten reagerat mot Mussolinis statskupp? Jag behöver inte ens tala om tidningar som Allehanda och Svenska Dagbladet. Men även de liberala tidningarna genererar sig inte. Dagens Nyheter tycker att 'fascisterna gjort landet en stor tjänst genom att definitivt slå ned den italienska bolsjevismen', och den humanistiska Karlstads-tidningen påstår, att 'den regim, som nu inletts i Italien, är främst att betrakta som folkmajoritetens naturliga reaktion mot de kommunistiska äventyrligheterna'. När så lögnaktiga framställningar till allmänhetens förvillande sprides även av den liberala pressen, så är tendensen tydlig. Och när en Allehanda dag ut och dag in hetsar sin publik mot arbetarnas 'klassmedvetna lumpenhet' – att inte vilja svälta ihjäl! – så är det inte så stor skillnad mellan den och Adlercreutz. Tidningar som Allehanda och Stockholms Dagblad odlar systematiskt den jord, ur vilken fascisterna i Sverige 'hämtar sin andliga näring.

Samhällshjälp och officers-strejkbryteri

Början till en fascistisk rörelse har vi för övrigt redan tidigare i den s.k. samhällshjälpen, som under sitt vackra och neutrala namn riktar en förrädisk spets mot arbetareklassen.

De skånska officerarnas strejkbryteri är även ett symptom att beakta. Och kanske ännu anmärkningsvärdare är det raseri, som anfäktat borgarpressen inför den socialdemokratiska försvarsministerns ingripande i saken. Strejkbryteriet betraktas redan som en helig uppgift för officerskåren, och ve den som vågar protestera mot att de av staten avlönade officerarna icke skulle ha rätt att tjäna sig en extraslant genom att ta brödet ur munnen på arbetarna.

Spirorna till en fascistisk rörelse finns sålunda även i vårt land, och vad som är gjort i hemlighet är säkert mera än vad som synes. Faran är där, och frågan är hur arbetarklassen bäst skall möta denna fara. Vi kommunister har aldrig gjort oss några illusioner om att borgarna snällt och beskedligt skulle finna sig i att bli exproprierade av socialismen, när den fått parlamentarisk majoritet. Vi har därför framhållit nödvändigheten för arbetarklassen att jämsides med den parlamentariska frammarschen skapa sig andra maktmedel till sitt värn i farans stund. Vi har sagt: vi önskar icke våldet, men våra fiender kan komma att påtvinga oss det, och det gäller att vara beredd.

Demokratin förslår ej att värna arbetareklassen

Högersocialisterna har bekämpat denna tanke, sägande att demokratin är nog, det är den riktiga vägen till socialismens förverkligande. Men i samma ögonblick, som demokratin skulle föra dithän, respekteras den icke längre av den kapitalistiska minoriteten. Det är då Adlercreutz statskupp-planer får aktualitet. Detta ögonblick är visserligen ännu icke inne i vårt land. Branting har som bekant nyligen hänvisat socialismens förverkligande till en avlägsen framtid, närmast ställt den under evighetens synvinkel, nästan på andra sidan jordelivet, som prästerna med saligheten. Och hans trogne partisekreterare – alltid mer konungsk än konungen själv – har gett ut en kampparoll mot kommunismen, alltså mot socialismens förverkligande. Arbetarörelsen i Sverige är ännu ingen makt i socialistisk mening. Den är på sin höjd början till en makt. Den saknar i stor utsträckning det självmedvetande och den klasskänsla, som skulle vara dess styrka. Den politik, som regeringen bedriver, är en ytterst försiktig reformpolitik. Undfallenheten för de borgerliga klasserna är stor och genomgående. Men när trots allt detta de borgerliga klasserna redan börjar organisera ett väpnat och målmedvetet motstånd mot arbetareklassens sakta fredliga frammarsch, så kan man förstå, hur rasande hänsynslöst detta motstånd skall bli, om det på allvar gäller de kapitalistiska privilegierna. Vid klasskampens tillspetsning förslår den borgerliga demokratin klassfredsmetoder icke långt.

Armén som arbetarevärn

Per Albin Hansson erkänner det indirekt, när han talar om att armén skall vara redo att försvara demokratin. Gott, kan armén tjänstgöra i stället för en arbetarebeväpning för att skydda demokratin och socialismen, så har vi kommunister naturligtvis ingenting däremot. Men tankegången är ju då i sina yttersta konsekvenser precis densamma som hos oss, och då vet jag inte varför den högersocialistiska pressen med sådan frenesi avvisar tanken på att i tid förbereda massorna på en eventuell nödvändighet att med vapen i hand försvara sina intressen och sin rätt mot en reaktionär kupp. T.o.m. de tyska högersocialisterna förklarar öppet, att de kommer att försvara republiken med vapen i hand gentemot kontrarevolutionära strävanden. Vi kommunister skall naturligtvis gärna stödja arméns övergång till en folkmilis, där den rent militära kadaverdisciplinen gett rum för en medborgaranda i den verkliga demokratin och socialismens tecken till skydd mot alla reaktionära anstormningar. Men då måste regeringen först ränsa ut ur armén sådana öppet kontrarevolutionära element som denne Adlercreutz – att det finns många hans gelikar har Soc.-D. själv vittnat om. Menar högersocialisterna allvar

med sin antimilitära agitation, som nyss fick Per Albins välsignelse, har vi således funnit ett område där våra vägar mötas oavsett meningsskiljaktigheter i övrigt.

Ett nytt 1914?

Men även rent politiskt måste arbetarna vidtaga åtgärder för att möta den uppmarscherande reaktionen.

Fråga är, om vi ej går till mötes ett nytt 1914.

Fråga är, om Adlercreutz' artikel icke var den för tidigt utsända signalen, den Hedinska trumpetstöten, till vad som komma skall, fast det ännu behöver någon tid på sig för att mogna riktigt. Mycket i borgarpresen antyder en förestående kupp i stil med borggårdskuppen 1914. Allt mer ursinnigt pågår skallet mot arbetareklassen och på sistone även mot regeringen. Högern känner sig ha luft under vingarna genom landstingsmannavalens utgång och den brinner av otålighet att åter få ta hand om regeringsstyret. Den vill upphäva åttatimmarslagen och stärka militarismen – det är dess närmaste politiska mål, på samma gång den på det ekonomiska området pressar arbetarna allt mer tillbaka. Det gäller för arbetarna att mot dessa planer resa ett beslutsamt motstånd och det kan endast ske genom den proletära enhetsfronten.

Proletär enhetsfront

Högersocialisterna har hittills avböjt denna paroll av rädsla för sina närmaste borgerliga grannar – liberalerna. Massorna måste tvinga dem att uppge en så farlig taktik. Varje klarsynt arbetare måste finna, att det nuvarande läget i Sverige som annorstädes är så kritiskt att det fordrar en kompakt sammanhållning mellan arbetarna om dagens krav med bortseende från teoretiska och dogmatiska skiljaktigheter. Vi kommunister är också beredda att inträda i en gemensam kamp med övriga arbetare på denna grundval. Vi står kritiska i mycket, ifråga om den borgerliga demokratin och i fråga om regeringen. Men vi är beredda att delta i försvaret av dem gentemot reaktionen. Fascisterna vill en utveckling bakåt av demokratin – vi vill en utveckling framåt. Den italienska arbetareklassens olycka var, att den stod splittrad och därför villrådig i det kritiska ögonblicket. De reformistiska ledarna hade invaggat den i klassfredsillusioner och därigenom berövat den dess kampkraft. Det är en lärdom som icke borde glömmas av Sveriges arbetare, medan ännu tid är att besinna dess innebörd.

Det finns ett gammalt romarord, i vilket jag till sist vill sammanfatta denna lärdom:

‘Ödet leder den som vill men drager i fördärvet den, som inte vill.’

Den tyska frågan 1921 var en av de första allvarliga striderna inom Internationalen. Dess upprinnelse var partisprängningen i Italien samma år och den resulterade slutligen i nederlaget i revolutionsförsöket i mars 1921. Den svenska kommunistiska pressen informerade sina läsare om denna händelseutveckling och sökte klargöra vari tvisten inom det tyska partiet egentligen bestod. Dessvärre visar följande informationsartikel att den svenska partiledningen stod lika frågande och villrådig inför dessa frågor som partiet i övrigt. Dess hopp ställs med förvånande naivitet till Kominterns exekutivkommitté som man föreställer sig skall ordna allt till det bästa.

3.3-21:

Schismen inom tyska kommunistpartiet

Anledningen: skilda ståndpunkter om ställningen till striden i Italien

Tyska kommunistpartiets korrespondensbyrå har utsänt en längre detaljerad redogörelse för den inre konflikt, som förut kort omtalats i svenska pressen och som hade till resultat att ett antal förutvarande centralutskottsledamöter utträdde ur styrelsen.

Vid centralutskottets möte, som hölls i Berlin 22-24 febr., höll först vår partivän dr Levi ett längre anförande, vari han upptog till behandling den motsättning, vari han och några andra ledande kommunister råkat till internationella exekutivkommittén. Bl.a. vidrörde han italienska partisplittningen och reagerade emot, att man från Moskva fordrat avsöndring från rörelsen av Serratis grupp, som dock stode helt på Moskvas grund, en åtgärd som i detta ögonblick, då vi kommit in i aktionens skede, kan bli ödesdigert. Mot Levi talade Marboczi och Stöcker, som konstaterade att sedan sex månader Serrati och hans folk ej gjort det minsta för att i Italien genomföra Moskva-kongressens riktlinjer. Även denna grupps hållning i andra frågor rättfärdigade fullständig brytning med den, så som skedde i Livorno.

Beträffande upptagandet av K. A. P. D. (det fristående Kommunistische Arbeiter-Partei Deutschlands) som 'sympatiserande' parti i Tredje Internationalen antog centralutskottet en resolution, vari detta upptagande kritiseras och tas bestämt avstånd från K. A. P. D:s för tyska proletariatet skadliga verksamhet.

I fackföreningsfrågan uttalades, att för Tysklands vidkommande ej utan vidare bör upptas syndikalistiska o.d. element i den röda fackliga Internationalen och att tyska kommunistpartiet kan tillstyrka upptagandet av fackföreningar i Tyskland endast så tillvida som det rör element, som avsöndrat sig före den röda fackliga Internationalens grundläggande. Partiet anser det nödvändigt att det i varje fall tillfrågas innan sådan organisation upptas.

Den italienska frågan gick härefter till omröstning. Med 28 röster mot 23 avslog centralutskottet ett av styrelsen utarbetat resolutionsförslag i sex punkter och antog därefter på förslag av Stöcker och Thalheimer med samma röstetal det framlagda förslaget utom punkterna 4 och 5, vari erkännes att en del av Serratis folk kan vara lämpat för samarbete och uppmanas till samling med dessa element. I stället infogades en punkt av innehåll, att Serratigruppen i olika avseenden ej är lämpad för samarbete på grund av vankelmod och oklarhet, italienska kommunistpartiet är den enda organisationen för de klart kommunistiska arbetarna i Italien och den enda som kan erkännas av broderpartierna. Tyska centralledningen godkänner därför Moskva-exekutivens klara kampställning mot Serrati-gruppen.

Efter omröstningen förklarade Klara Zetkin och Levi, att de ej kunde efter detta beslut kvarstå i centralledningen. Till dem slöt sig med avsägelse också Ernst Däumig, Adolph Hoffman och Otto Brass. Sedan man gemensamt förhandlat vidare, publicerade de fem nämnda partivännerna en förklaring till undvikande av att deras utträde ur ledningen skulle kunna av fienden vantolkas. Häri betonas den enighet, som alltjämt råder i de tyska kommunisternas läger om nödvändigheten att strängt avsöndra sig från alla reformister och opportunister. Men den metod, som av Moskva-Internationalen brukades i Italien komme ej att befordra bildandet av kommunistiska masspartier utan skulle göra de kommunistiska partierna små och inflyttslösa. Den väg man inslagit på är ödesdiger. Den antagna Stöcker-Thalheimerska resolutionen, som godkänner Moskvaexekutivens åtgörande i detta fall, kommer att medföra stora svårigheter för tyska kommunismen i framtiden. Utträdet ur partiledningen betyder emellertid ingalunda avstående från arbete i partiets tjänst. Samtliga avgående ämna med all kraft som enskilda soldater i ledet fullfölja kampen för Moskva-Internationalen och kommunismen.

Mot 4 röster antog härefter centralutskottet en förklaring, vari detta anger som sin uppfattning, att Moskva-exekutiven handlat riktigt i italienska frågan, och beklagar de fem partikamraternas utträde; dessa komme dock att inse sig ha haft orätt när bara Moskva-exekutiven hunnit klarlägga sin ställning.

Efter några reservationer i detalj från enstaka utskottsmedlemmar valdes i de fem avgångnas ställe som sekr. Paul Fröhlich, Ernst Meyer, Paul Böttcher och Max Sievers, som bisittare Wegman, som partiordförande Stöcker och Heinrich Brandler.

Utskottet har beslutat utse Koenen och Heckert som medlemmar i Tredje Internationalens exekutivkommitté.

III. Sprängningen av det Vänstersocialdemokratiska partiet 1921

I den partistrid som utbröt 1920 och avslutades vid kongressen 1921 med anledning av Kominterns 21 teser (villkor för anslutning till Internationalen) utväxlades många hugg och slag. Trots allt är det frapperande att striden hölls i så lugna former som faktiskt var fallet. Jämför man 1921-års partistrid med den som ägde rum 1924 framstår kontrasterna bjärt. Givetvis hänger detta samman med att den partiledning, med Höglund och Ström i spetsen, som förordade ett inträde i Internationalen, på de 21 tesernas villkor, var medveten om de risker och svårigheter som var förknippade med detta steg och som den oppositionella Vännerström-riktningen i partiet framhävde. Politiskt stod fortfarande Höglund och Ström mycket nära en vänstersocialdemokratisk ståndpunkt och kände sig befryndade med Vännerström-riktningen i detta avseende, medan den vänsteristiska ox-kommunismen var dem främmande. Föreliggande text som behandlar partiets ställning i förhållande till de 21 teserna, andas just denna ambivalens och på en rad punkter gör Höglund reservationer mot teserna som uttrycker hans skepsis. Framförallt gäller det avsnittet som behandlar läget i andra partier och där han alltför optimistiskt bedömer möjligheten av samförståndslösningar mellan exekutiven och respektive nationella sektionsledningar. Efterhand som dessa bedömningar visade sig felaktiga blev självfallet Höglunds och Ströms inställning till centralisationen inom K.I. alltmer negativ.

Texterna är hämtade dels från ett inledningsanförande som Höglund höll på Stockholms vänsterkommun och som senare trycktes under titeln 'Vänsterpartiet och Moskvavillkoren', dels från en broschyr av Fredrik Ström.

Z. Höglund: Vänsterpartiet och Moskvavillkoren

Å Tredje Internationalens första kongress 1919 uppdrogs de allmänna programmatiska riktlinjerna för dess verksamhet, och på denna grund var det som vårt parti förra året anslöt sig till den Kommunistiska Internationalen utan förbehåll. Vad som nu skett på Moskva-kongressen är en närmare detaljerad utformning av dessa allmänna principer i teserna om de kommunistiska partiernas roll, om parlamentarismen, fackföreningsrörelsen, nationalitetsfrågor o.s.v. Det måste medges, att det är

ett helgjutet verk

som här träder fram för våra ögon, en storartad skapelse av marxistisk teori och revolutionär praxis, jämförlig i betydelse med det tyska Erfurterprogrammet på sin tid, som blev ett mönster för hela den internationella socialdemokratin.

Vad vi här närmast har att behandla är emellertid de 21 villkor, som av Moskva-kongressen uppställdes för partiernas anslutning till Tredje Internationalen. Varför har man uppställt dessa villkor? Det beror på den attraktionskraft som Tredje Internationalen haft på många socialistiska partier av oklar karaktär. Andra Internationalens fullständiga bankrutt och sönderfallande skapade en mängd hemlösa parti-existenser, som skämdes för sällskapet med Scheidemann och konsorter men därför ingalunda var kommunistiska. Sådana var till ex. de tyska oavhängiga, det franska socialistpartiet, det engelska I. L. P., de schweiziska, spanska och tjeckiska socialistpartierna, och t.o.m. den österrikiska socialdemokratin har börjat visa sig tveksam. Hos flertalet av dessa har framträtt en stark strömning för inträde i Tredje

Internationalen. Men de räkna inom sig så skiftande element, ofta ganska långt åt höger, att deras anslutning utan vidare skulle medföra

risker av en urvattning

av Tredje Internationalen. Det är med hänsyn härtill, som de 21 stränga villkoren tillkommit, genom vilka man vill skydda den nya Internationalen mot en sådan fara och lägga en stark varaktig grund för densamma.

Jag är ense med de principer, som ligga till grund för dessa betingelser, men jag vill ingalunda bestrida att några av dem kunna ge anledning till tvekan och att framför allt en del formuleringar är svaga och kan föranleda missförstånd. Särskilt måste man också beklaga, att förslagen i de olika frågorna ej på förhand utsänts till resp. partier och där kunnat prövas före kongressen, så att ombuden fått mandat i överensstämmelse härmed. Detta har emellertid berott på tekniska svårigheter, som varit oöverstigliga. Men man måste eftersträva att för framtiden bättre förberedelse i detta avseende äger rum.

Vennerströms kritik

Men om ock en del kritik ingalunda är oberättigad och om invändningar på en del punkter helt visst låter göra sig, så måste man på det skarpaste reagera mot de former denna kritik tagit sig i Vennerströms artiklar i Nya Norrland. Det är en otämjd vildhet och obalanserat raseri i uttrycken, som kommer en att häpna. 'Pennans djävul' tycks ha gjort honom alldeles desperat. Hans artiklar vimla av de grövsta överord och rena oriktigheter.

Vennerström börjar med att tala om den 'taktiska tystnaden' under valrörelsen. Utan att ta reda på sakförhållandet tar Vennerström lögnen i den högernationalistiska pressen för gott och bygger på den sitt första angrepp. Eller se, hur han t.ex. utnyttjar episoden med det beryktade brevet mot Ledebour i Tyskland. Att en anonym person – kanske en provokatör eller en sinnesrubbad – hotar Ledebour till livet på grund av hans ställning till Tredje Internationalen – det framställs i Nya Norrland, som om Ledebour hotats med arkebusering av den kommunistiska riktningen! Sådant skrivsätt är en grov illojalitet. Vennerström förklarar, att det nu gäller 'partiets vara eller icke vara', dess sprängning och tillintetgörande, det sägs att här riktas ett 'dödshugg' mot våra idéer och en 'mördarehand' mot vår rörelse o.s.v. Jag får tillfälle att under framställningens gång konfrontera dessa skräckmålningar med verkligheten.

Jag övergår nu till att granska de 21 villkoren punkt för punkt.

De kommunistiska partiernas propaganda

Punkterna 1, 4, 5, 6 och 9 gälla partiernas propaganda, som man fordrar skall ha en verkligt kommunistisk prägel och motsvara den Tredje Internationalens beslut och program. Ingen kan väl i princip motsätta sig detta krav. Då blir frågan den: Skola de redaktörer och andra funktionärer, som haft eller ha en avvikande mening, utan vidare 'fockas' som Vennerström skriver. Naturligtvis måste man av redaktörerna och funktionärerna fordra lojalitet mot fattade beslut, det måste varje organisation kräva av sina förtroendemän. Men att stadgandet skulle innebära, att alla, som ej tidigare varit kommunister, skulle avskedas, är oriktigt. Det har Sinovjev själv sagt på en förfrågan härom i det kongressutskott i Moskva, där villkoren förberedelsevis behandlades. Jag tror ej, att denna punkt behöver bereda några svårigheter. Ty utgå vi från en gemensam grundåskådning, sammanfattad i Tredje Internationalens program, bör det väl knappt kunna föranleda några samvetsbetänkligheter för någon att i organisatoriska och detaljfrågor underordna sina eventuella separatmeningar under ett av en kongress fattat beslut. Man måste kunna 'disciplinera sin övertygelse', sade redan Mirabeau, det är: Man måste, när man tillhör ett parti, kunna i det helas intresse bortse från smärre skiljaktigheter –det är just organisationsidéns förutsättning.

Agitationen för våra idéer inom armén, på landsbygden, mot socialpatrioterna och nationernas förbund, i fackföreningarna, de kooperativa föreningarna och andra massorganisationer är en sak, som alla äro ense om och varom ej behöver särskilt ordas.

Vår ställning till fackföreningsrörelsen

Vad beträffar punkt 10 om vår ställning till den fackliga Amsterdam-Internationalen har på en del håll ett svårt missförstånd gjort sig gällande. Man har trott, att den 'brytning' med Amsterdam-Internationalen, varom det talas, skulle innebära en uppmaning att överallt spränga de fackliga organisationerna, där de ej kunna fås över på en kommunistisk linje. Detta är fullkomligt felaktigt. Vad man åsyftar är att skaffa en ny *ledning* för den fackliga Internationalen i stället för den i Amsterdam, som blott är ett annex till Nationernas förbund. Man vill sålunda, att de fackliga landsorganisationerna och de fackförbundsinternationaler, som nu höra till Amsterdam, i stället skola ansluta sig till den nya röda fackliga centralen i Moskva. Men man motsätter sig på det bestämdaste att spränga vare sig landsorganisationerna, fackförbunden eller de lokala fackföreningarna. Detta finnes klart uttryckt i de särskilda teser om fackföreningsrörelsen och driftsråden, som kongressen antog. Där heter det tvärtom, att 'varje konstlat försök till skapande av särskilda fackföreningar utgör en ofantligt stor fara för den kommunistiska rörelsen'. Det är kommunisternas plikt att stå kvar även i reaktionära fackföreningar för att där verka för sina idéer. Sinovjev har likaså betonat, att vi ej få lösgöra oss från fackföreningarna. Och med vilken oerhörd skärpa har icke Lenin dragit i härnad mot de tyska vänsterkommunisternas splittringssträvanden på detta område. Lenin stämplar i sin bok om 'Radikalismen, kommunismens barnsjukdom', dessa strävanden att bygga upp nya, konstruerade 'arbetarförbund' som 'en löjlig, barnslig dumhet', och han säger: 'Att icke arbeta inom de reaktionära fackföreningarna betyder att överlämna otillräckligt utvecklade eller efterblivna arbetarmassor åt inflytandet av reaktionära ledare, inflytandet av bourgeoisies agenter, arbetarearistokratin och de förborgerligade arbetarna.'

Härmed är tydligt klarlagt, att Moskvateserna icke avser någon sprängning av de bestående fackliga organisationerna.

Centralisering och demokrati

Jag kommer nu till frågan om centraliseringen, punkt 12 och delvis 9, 11, och 16.

Man säger, att centraliseringsprincipens förverkligande strider mot vårt partis konstitution, de demokratiska grundlagarna. Men detta gäller mer dess bokstav än anda.

Vennerström klagar i sina artiklar bitterligen över, att dessa paragrafer skulle hindra 'åsikts- och rörelsefriheten' i partiet, den 'andliga friheten' skulle dödas osv. Det ser ut, som om man ville göra denna 'rörelsefrihet' för var och en att tala och handla som han vill till det centrala i vårt parti. Men Vänsterpartiet är ingen diskussionsklubb för skilda socialistiska riktningar utan en kamporganisation för den sociala revolutionens genomförande – detta måste vara den ledande synpunkten även när vi bestämma formerna för partiets inre organisation. Vennerström hänvisar till 1917. Hur var det då, när vi bildade partiet, frågar han, och tillägger att det råder 'en oförsonlig fiendskap' mellan Moskvabesluten och Vänsterpartiet av 1917. Det är nu en sanning med modifikation. Varför vi sprängde oss ut ur det gamla partiet, var icke av anarkistisk motvilja mot partidisciplinen i och för sig eller mot makt-centraliseringen utan det var därför, att den gamla socialdemokratins ledning utnyttjade sin makt till att hindra den socialistiska idékampen för att i stället driva reformistisk politik. Det var därför, att denna partidisciplin i t.ex. munkorgsstadgans form lade en död hand på den revolutionära klasskampen, som vi reagerade. Och den konstitution, de 'demokratiska grundlagarna' vi gav vårt parti, var intet självändamål utan avsedda som en garanti mot partiets förflackning och till bevarande av dess kampduglighet.

Ett politiskt parti är intet granitblock, som i orubbligt och oföränderligt majestät står genom tiderna. Det är en organisk växt, som utvecklas och växlar utseende under påverkan av årstider och naturförhållanden, bildligt talat. Vi ha lärt oss åtskilligt sedan 1917 och det har hänt mycket sedan dess. Erfarenheten från vårt eget land och i än högre grad från de länder, där revolutionens stormar dragit fram, kunna vi icke låta gå oss spårlöst förbi. Den decentralisering, vi genomförde 1917, bär i mycket en syndikalistisk prägel och den leder mot upplösningen. Vi minnas, hur mycket riksdagsgruppens uppträdande i samband med den s.k. röda söndagen skadat vårt parti och vi ha sett under valrörelsen, hur bristen på centralisation, avsaknad av möjligheter för partiledningen att ingripa, flerstädes lett till en slapphet och oduglighet, som verkat ödeläggande. Redan vår förra kongress beslöt ju för övrigt en ändring i samma riktning som nu Moskvoteserna angiva: riksdagsgruppen skall underordnas partiet och en revision av 'grundlagarna' skall företagas.

Se vi till de lärdomar, som revolutionerna i Ryssland, Finland, Ungern och Tyskland givit oss, då måste man erkänna, att de i ännu högre grad bekräfta nödvändigheten av en centralisering, ja, ge de blodigaste varningar för den motsatta ståndpunkten. Hur ha t.ex icke de tyska revolutionära arbetarna utmattat sig i lokala strider, som det varit jämförelsevis lätt för en centraliserad kapitalistisk statsmakt att slå ner. Hur hade det varit möjligt för det ryska proletariatet att segerrikt genomkämpa dessa tre års krig inåt och utåt, om det ej ägt i sin ledning det järnhårt centraliserade kommunistiska partiet? Alla erkänna också, att i en revolutionär situation är centraliseringen en nödvändighet, men då är det väl även av vikt att man bygger sin organisation så, att den kan stå provet vid en dylik eventualitet. Hur kan man för övrigt erkänna proletariatets diktatur, vilket ju även Vennerström gör, utan att förstå att i själva dess begrepp ligger centraliseringen innesluten?

Men härmed är ingalunda sagt, att den 'andliga friheten' i partiet skulle strypas. *Det vore dåraktigt, om man ville förhindra den fria kritiken eller diskussionsfriheten inom rörelsen, ty det vore partiets död.* Ingen har heller ifrågasatt något sådant. Det är enhetlighet i handling, i framträdandet utåt, som det fordras, men intet förkvävande av den inre rörelsefriheten. Därför anser jag obetingat, att våra demokratiska grundlagar i sin kärna fortfarande kunna upprätthållas, ja, måhända utbyggas i de punkter, där de avse kontroll över ledningen och att förhindra uppkomsten av byråkrati och godtycke. Centraliseringen måste vila på *demokratisk grund*, såsom det också uttryckligen säges i teserna.

Brytning med reformisterna och centern

Kommer jag så till den ömtåligaste frågan: brytningen med 'centern'. I punkt 2 fordras avlägsnandet från mer eller mindre ansvariga poster inom arbetarrörelsen av centermännen och deras ersättande med beprövade kommunister, och i punkt 7 talas om 'nödvändigheten av en fullständig och definitiv brytning med reformismen och centerns politik' och att 'notoriska reformister' sådana som Turati, Kautsky, Hilferding, Hillquit, Longuet, Mac-Donald, Modigliani m.fl ej kunna tillhöra Tredje Internationalen.

Jag anser för min del att denna uteslutningsparagraf icke skulle kunna tillämpas på den s.k. Vennerströmska riktningen, och att – även om så vore fallet – den icke borde tillämpas mot den av en eventuell rent kommunistisk majoritet. I 'Politiken' har jag också redan förklarat, att ett sådant förfarande aldrig ifrågasatts från vårt håll. Detta så mycket mindre, som jag ej vill likställa politiskt taget Vennerström med t.ex. en Kautsky eller en Longuet. Vennerström kan möjligen utveckla sig till en svensk Kautsky, om han håller på en tid i den anda som präglar hans senaste artiklar, men hittills har han ej intagit samma hållning som denne. Vennerström har röstat för partiets inträde i Tredje Internationalen, låt vara med vissa förbehåll; Kautsky är en avgjord fiende till densamma. Vennerström har försvarat den ryska arbetarrevolutionen; Kautsky har på det nedrigaste angripit densamma. Vennerström har

visserligen själv i Nya Norrland proklamerat sig som 'centerman' i denna bemärkelse. Men det beror tydligen på, att han bra litet känner internationella partiförhållanden.

Han drar upp i Nya Norrland en lång 'svart lista' på personer, som enligt hans påstående skulle vara dömda att uteslutas ur partiet, om vi godkänna de 21 villkoren. Det är oriktigt att förvandla denna sak till en personfråga, vilket den icke är. När några utländska socialister nämnts i par. 7, så är det för att markera en viss riktning. I exekutivkommitténs skrivelse till Hallekongressen säges också: 'Den kommunistiska Internationalen har icke uppställt någon lista på personer, som måste uteslutas och kommer icke att uppställa någon sådan. För tusende gången upprepa vi: för oss gäller det icke personer utan för oss gäller det en bestämd riktning.'

Det finns nu visserligen en del partivänner som anse våra inbördes meningsskiljaktigheter oöverstigligen och mena, att skilsmässans stund är kommen. De resonera som så: vi måste bli färre för att bli starkare. Vi måste bli färre för att bli enhetligare. Ja väl, men är inte konsekvensen av en sådan ståndpunkt att den ensamme är den starkaste? Hos en ensam råder aldrig delade meningar. Jag anser, att så länge divergenserna icke äro större än de hittills framträtt böra vi i den svenska arbetareklassens intresse söka hålla samman. Men, för att tala uppriktigt, det tycks bli mycket svårt på grund av oppositionens omedgörliga hållning.

Läget i utlandet

Låt mig nu ge en kort orientering över frågans läge i några av de partier, som äro starkast berörda av densamma. Det oavhängiga partiets kongress har med stor majoritet godkänt villkoren. I Italien har partistyrelsen föreslagit detsamma; där som här råder dock strid om, huruvida uteslutningsparagrafen skall tillämpas mot 'centern' – styrelsens majoritet är dock för brytningen med denna riktning. Det franska partiets majoritet torde, enligt L'Humanité, komma att ansluta sig till Tredje Internationalen på den givna grundvalen. Vad det norska partiet beträffar, vilket ju redan är anslutet, ligger svårigheten i organisationsformen, då partiet vilar på fackföreningarna, medan Moskvateserna kräva individuell anslutning till de kommunistiska partierna, vilket först möjliggör det stränga urval, som de kommunistiska partierna förutsätter. Emellertid erbjuder det för vårt norska broderparti så många vanskligheter att nu övergå till den nya anslutningsformen, sedan partiet historiskt uppvuxit på den fackliga grundvalen, att det vore för stor risk att omedelbart företaga en övergång. På denna punkt har partiets representanter reserverat sig redan på Moskva-kongressen, och härom skall föras särskilda förhandlingar med exekutivkommittén. Man behöver ej tvivla på att de skola leda till samförstånd. Bortsett från detta förbehåll har den norska partistyrelsen i sitt förslag till kongressen tillstyrkt godkännande av Moskva-kongressens riktlinjer, beslut och villkor – med en motivering, som i det närmaste sammanfaller med den av det svenska representantskapets majoritet intagna ståndpunkten.

Fredrik Ström: Vårt parti och Internationalen

Partiets tillkomst och utveckling

När man först tog del av de 21 teserna från Internationella kongressen i Moskva särskilt så som de i falsk översättning publicerades i den borgerliga och högersocialistiska pressen, innan vi fått se originalen, och innan man fått en totalöverblick över alla de fattade besluten, ej blott de 21 villkoren, utan även de andra teserna och deras förklaringar, verkade de främmande för oss och oantagliga. Men ju mer man grundligt granskade dem, ju mer man satte sig in i dem, jämförde dem med de historiska erfarenheterna, med de revolutionära erfarenheterna ute och hemma, med villkoren för en revolutionär seger, för världsrevolutionens seger, desto mer fann man hur riktiga de var, hur de utgjorde en fast och stark byggnad, en väldig fästning för

revolutionens trupper och massor. Detta hindrar icke att man kan se kritiskt på en del detaljer; men principiellt och i allt väsentligt är teserna goda och riktiga, ja utomordentliga.

Jag har i vårt partis representantskap icke kunnat utan vidare gå med på Höglunds och utskottsmajoritetens förslag, utan velat en klarare formulering. Jag vet att Höglunds förslag är ämnat att bana väg inom partiet för teserna och att leda partiet utan att spränga sönder det in på de rätta vägarna. Men just därför att jag flera gånger varit med om att i taktiska frågor kompromissa inom partiet, men städse fått erfara huru på dylika kompromisser aldrig följt någon verklig enighet eller handlingskraft, utan blott ny oenighet, nya divergenser, ny svaghet, så kan jag icke längre vara med om att klistra över klyftorna. Jag säger rent ut, att jag anser tiden vara kommen för att skapa full klarhet inom partiet, även om därav skulle följa skilsmässa mellan de båda riktningarna inom partiet. Det är ju av Vennerström, Lindbergs, Gabrielsons m.fl. minoritetsmäns uppträdande klart, att de ej vill enighet eller lojalitet och då blir en kompromiss ingen lösning, utan blott en ny källa till inre tvister och förlamande slitningar. Ingen vill eller har velat bevara enigheten mera än jag, men jag vill icke enighet till varje pris. Vill icke Vennerström och hans vänner förklara sig lojala och i *handling* visa detta, sluta upp med anfallen mot partiet och Internationalen, sluta upp med att hjälpa borgare och högersocialister i deras kamp emot vårt parti och den revolutionära socialismen, så må de hellre gå sin väg.

Jag skall anföra skäl för min ståndpunkt och ingå på en kortfattad belysning av vårt partis historia, av det nationella och internationella läget, av världsrevolutionens situation.

Först en återblick på vårt partis historia:

Vilka var orsakerna till partiets bildande: *Jo, för det första:* Det gamla socialdemokratiska partiets förborgerligande, som oavlåtligen fortskred. Vi minns den intima samverkan med det liberala partiet, borgfreden, med t.o.m. Hammarskjöld (Kisa-telegrammet) under kriget, militärbevakningarna, ministersocialismen, ententeimperialismens godkännande, riksdagsgruppens opportunist. *För det andra:* Försöken att undertrycka den radikala riktningen för att därmed säkerställa den reaktionära utvecklingen av partiet: upphävandet av vänsterföreningen, munkorgslagen, rensningen av Soc.-D:s styrelse, provokationerna och angivelserna mot fredskongressen, kampen mot Ungdomsförbundet, attackerna mot partistyrelsens minoritet. Alla dessa åtgärder var icke riktade mot det gamla partiets rena borgarelement, sådana som Palmstierna, Kabbarp o.dyl. figurer, de var icke säkerhetsåtgärder emot partiets högerutveckling, i vilket fall de varit fullt riktiga, ja prisvärda, nej de var riktade emot dem som ville bevara partiet för den rena kapitalistiska och opportunistiska borgerligheten och dekadansen. *För det tredje:* till skilsmässan medverkade direkt de provocerande besluten på 1917 års februarikongress: ultimata till U. F. och partiminoriteten samt framför allt nödvändigheten av ett verkligt socialistiskt parti i Sverige på klasskampens grund. Det var detta som skapade vänsterpartiet. Vill nu inom vänsterpartiet en minoritet börja kompromissa med borgerligheten, söka rycka ur oss klasskampens tänder och klor och dekorera oss med allsköns oliv- och palmkvistar och sätta i våra händer icke frihetens och revolutionens vapen, utan postillor och predikningar till värn mot kapitalets internationella offensiv, som redan börjat; ja, då är tid att säga ett rungande halt!

Låt oss se på situationen vid och grunderna för vårt partis bildande. Den historiska situationen var följande:

Den gamla Internationalen, Brantings, Scheidemanns, Vanderweldes, Thomas International hade fallit sönder genom kriget. Den nya Internationalen, Lenins, Liebknechts, Ledebours, Adlers, Höglunds hade fötts i Zimmerwald och vuxit upp i Kienthal, där den svenska partiminoritetens ombud slöt sig till yttersta vänstern, till Lenin, Liebknecht. Arbetarklassen i Sverge stod i detta hänseende delad: partimajoriteten med hrr Branting-Lindkvist-Hansson-

Sandler blev socialpatriotisk, borgfredsvänlig, klasskampsovillig. Partiminoriteten med Höglund-Vennerström-Vinberg-Carleson blev socialrevolutionär, emot borgfred, för skärpt klasskamp. En särlinje följde Lindhagen: mot Brantings maktvälde och opportunist, för radikala borgerligt demokratiska reformer, för aktioner för freden, men mot en skärpt klasskamp, mot strävan till öppen socialrevolution, mot den marxistiska läran. Till Lindhagen anslöt sig Hedén.

En annan särlinje intog Fabian Månsson, som till lynne och tradition revolutionär, särskilt i arbetarebyråkratiens makt seende den gamla internationalens och det gamla partiets högerdekadans och förfall. Partiminoriteten bestod sålunda av tre, måhända fyra skilda, delvis varandra teoretiskt skarpt motsatta riktningar, förenade i kampen mot det Brantingska programsveket och med opportunisten:

Den marxistiska riktningen, revolutionärt betonad: Höglund (Ungdomsförbundet), Carleson (representerande den äldre partioppositionen), Winberg-Kilbom-Stålbärj (oppositionen inom fackföreningarna). Denna riktning ville skärpt klasskamp, massaktioner, radikaliserings av fackföreningsrörelsen och parlamentarismen samt denna underordnad klasskampen, röd antimilitarism, marxistisk teori.

Den demokratiska riktningen, Norrlands-liberalt och socialistiskt-utopistiskt betonad: Vennerström-Hage. Denna riktning ville väl kraftigare politisk klasskamp, men framför allt en radikalare riksdagstaktik (särskilt i avvärpnings-, skol-, och nykterhetsfrågorna) utan särskild lust till utomparlamentariska massaktioner. Dess utopism bestod i övertro på den borgerliga parlamentarismen och demokratin, liksom hela riktningen hade ett borgerligt radikalt väsen över sig.

Den humanistiskt-utopiska riktningen: Lindhagen-Hedén.

Den antibyråkratiska riktningen; revolutionärt betonad: Fabian Månsson.

Av dessa olika riktningar, för tillfället förenade emot den gamla partiledningens reaktionära politik och härsklystnad, bildades partiet och såväl program som grundlagar och stadgar bär spår av de olika riktningarna. Socialdemokratiska vänsterpartiet bildades genom en kompromiss mellan marxistisk och utopisk socialism, mellan revolutionär och reformistisk taktik. Vänsterpartiet blev av opportuna skäl mera en arbetsgemenskap än ett verkligt kampparti. Mer än en gång höll partiet på att gå sönder redan vid starten. Men förhållandena tvang oss samman. Att så heterogena element och åskådningar ej i längden skulle kunna gå i par var dock från början klart för de olika riktningarnas målsmän. Snart nog och sedan med växande styrka blev denna förmodan visshet.

Partiets ställning inför revolutionen

Så länge partiet huvudsakligen hade att föra kampen i pressen och i riksdagen mot de höger-socialistiska sveken, mot Brantings opportunist och fackföreningsbyråkratiens svaghet bevarades enigheten. Så kom den oerhörda världskrisen (som en följd av kriget) med masshungern, proletärrevolutionerna. Nu brast enigheten. Lindhagen var redan skeptisk mot 1917 års militär- och hungerdemonstrationer, som huvudsakligen leddes och organiserades av Vänsterpartiets kommuner och klubbar. Heden fördömde på det skarpaste bolsjevik-revolutionen. Likaså Hage ifråga om konstituentens upplösning och proklamerandet av proletariatets diktatur. Vennerström var mycket oklar i fråga om Sovjetrysslands revolutionära krig till hjälp åt Estlands och Lettlands proletariat. Heden rasade mot både dessa revolutionära krig och mot Brestfreden. Lindhagen-Heden börjar kampen mot Politiken för att få tidningen in på mera borgerligt demokratiska linjer, mindre bolsjevistiska. Den tyska revolutionen bryter ut och därmed den häftiga striden inom partiet mellan *Arbetsutskottet*, som vill utnyttja denna revolutions vågor för en kraftig utomparlamentarisk aktion i Sverige och *Riksdags-*

gruppen, som bromsar, lyckas förhindra en kraftig aktion och alltmer övergår till att förorda utnyttjandet av allenast en radikal parlamentarisk politik. Med 'den röda söndagens' olika resolutioner blir brytningen mellan högern (Riksdagsgruppen, Vennerström) och vänstern (Arbetsutskottet, Ungdomsförbundet) i partiet offentlig. Striden avgöres på 1919 års kongress. Vänstern segrar, en revolutionär taktik accepteras och inträde i tredje Internationalen utan reservation beslutas. Även partiets högerriktnings majoritet accepterar principen om proletariats diktatur, rådssystemet och opponerar icke mot en större centralisation. Heden lämnar partiet. Lindhagen deltar ej mer aktivt, blir filosof och vänstersocialistisk vilde. Partiet bekämpas kraftigt av forna sympatiserande småborgerligt radikala strömningar (Såningsmannen), pacifistiska riktningar (Freds- och Skiljedomsföreningen) och s.k. rättsdemokrater (Johan Hansson), men vinner fast mark inom fackföreningsrörelsen (Fackliga propagandaförbundet), lantarbetarörelsen (Lantarbetarnas vänsterkommitté) och bland arbetarkvinnorna (Vänstersoc. kvinnornas samorganisation). Däremot träder ungsocialismen, hävdande allt mer utprägad småborgerlig anarkism och individualism, i hänsynslös kamp mot partiet liksom även syndikalismen, som i Sverige bygger på anarkistisk ideologi, småborgerligt betonad kamp på arbetsmarknaden och decentralisation. Tendens till samarbete mellan högersocialister, humanister och ungsocialister gör sig märkbar (Heden, Oljelund blir medarbetare i Soc.-D., Albert Jensen avfaller åt höger, Casparsson avgår ur Politiken). Ungsocialismens revolutionära flygel söker anknytning till partiet (Hinke Bergegren till Politiken). Tecken till den 'svenska arbetarrörelsens samling och uppdelning på två stora fronter eller linjer blir allt tydligare: Den reformistiska linjen: högersocialistiska partiet, fackföreningsrörelsens höger, syndikalismens högerflygel och ledare, humanisterna, ungsocialisterna. Den revolutionära eller bolsjevikiska linjen; Vänsterpartiet, Fackliga propagandaförbundet, syndikalisternas vänster, Bergegrens ungsocialistiska riktning, Ungdomsförbundet.

Låt oss nu övergå till att betrakta det *internationella läget*.

Det internationella läget

Emot revolutionen skapade kapitalismen en helig allians under segermakternas diktatur: Nationernas förbund. Dess och dess herres, de allierades högsta råd, program var att med vapen, hungerblockad och listig diplomati krossa världsrevolutionen som hotade från proletariats sida. Sin spets fick Nationernas förbund och de allierades högsta råd mot Ryssland och Tyskland revolutionens ledande stater. Emot Nationernas förbund och den interallierade kapitalismen skapade proletariats Tredje Internationalen, en offensiv- och defensivallians mellan alla länders revolutionära arbetare till värn för revolutionen och dess seger.

Till Nationernas förbund slöt sig ej blott bourgeoisien i de olika länderna och de av dessa behärskade staterna utan även de högersocialistiska partierna och av dem ledda fackcentraler. (Amsterdaminternationalen), liksom även småborgerliga och pacifistiska samt delvis ungsocialistiska riktningar ställde sig sympatiserande till detsamma. Till Tredje Internationalen slöt sig kommunistiska och vänstersocialistiska partier och riktningar, och oppositionerna inom fackorganisationerna. Högerflyglarna inom de vänstersocialistiska partierna föredrog tills vidare Tredje Internationalen framför Nationernas förbund, men framförde småborgerligt betonade reservationer (mot proletärbeväpningen och terroristiska metoder vid diktaturen) för sin anslutning och framförde väsentligen en utopisk eller borgerligt-demokratisk ideologi.

Nationernas förbund och Tredje Internationalen

Nationernas förbund under högsta rådets ledning är kapitalisternas väldiga väpnade värn kring rövarfreden i Versailles, deras krigsmaskin emot världsproletariatet och dess kamp för friheten, deras stålvakt kring guldkalven och utsugning av arbetarklass och kolonier.

Nationernas förbund med segermakternas imperialistiska intressen som sin ledstjärna är det väpnade kapitalistiska våldets fruktansvärdaste manifestation, ett svärd som icke kan eller skall nedläggas förrän världsrevolutionen kuvats och den kapitalistiska reaktionen fullständigt triumferat. Då övergår Nationernas förbund till en väpnad ordningsmakt i det internationella kapitalets händer och till en opinionsmaskin för de härskande regeringarna: svärdet stickel i skidan till nästa proletärresning, men icke det organiserade förtalet. Nationernas förbund skyler, samverkar i tysthet med eller leder den vita terrorn (Finland, Holland, Ungern, Renlandet, Polen, Irland, Ryssland) och låter sina regeringar subventionera den politiska reaktionen i alla länder (Tjeckoslovakien, Österrike, Bajern, Bulgarien, England, Spanien, Turkiet) samt strävar att binda arbetarnas fackorganisationer och dessas opportunistiska ledare (Internationella arbetsrådet, Thomas, Gompers) vid sig.

Emot den kapitalistiska Internationalen (Nationernas förbund) med dess verktyg (de högersocialistiska partierna och fackföreningsledarne) och dess vapen (Frankrikes, Englands, Amerikas och deras lydländers härar och flottor), som för ett permanent och blodigt krig mot revolutionerna, mot arbetarnas (Polen, Rumänien, Finland, Sibirien, Ungern, Spanien) och kolonislavarnas resningar (Indien, Persien, Mesopotamien, Irland, Marocko, Mexiko) står den kommunistiska Tredje Internationalen som samlar och försvarar de proletära massorna, stöder kolonialfolkens frihetsstrider och leder den socialistiska världsrevolutionen. Tredje Internationalens kraftcentral är det revolutionära Ryssland, den enda stormakt, där arbetarna och bönderna härskar och där samhällsmakten står till proletariatets förfogande. Då den kapitalistiska Internationalen (Nationernas förbund och Ententen) med ej blott organiserade lögner i sin enorma tidningspress, utan även med hungerblockad och väpnat våld och krig samt vit terror anfaller de revolutionära arbetarna och deras länder, så skulle dessa och därmed hela det revolutionära och socialistiska proletariatet, alla undertryckta folks och klassers frihet vara förlorad därest icke dessa undertryckta, revolutionära klasser och folk emot kapitalismens hungerblockad, väpnade krig och vita terror satte sina yttersta medel, reste sig till revolutionärt försvar med alla vapen. Därför måste, sedan klasskampen övergått till klasskrig, även arbetarklassen och de koloniala proletära folken, gripa till vapen om de icke vill gå under, om de icke vill bli trälar under den kapitalistiska reaktionen. Ty mot kapitalisternas gevär och kulsprutor, mot dess vita officerare och garden, mot Nationernas förbunds och Ententens militära ledning och beväpnade filialer i alla land kan arbetarna icke värja sig med blott några tidningar (som förbjudas om det gäller), med blott resolutioner (som går i papperskorgarna), med blott röstsedlar (som korrumpas av den borgerliga pressen och kapitalismens alla organ), med föråldrade organisationer, som saknar medel och kraft att genomföra arbetarnas vilja. Den Tredje Internationalen måste därför såsom de revolutionära klassernas och folkens försvars- och kamporganisation mot den militärt organiserade och ledda kapitalismen vara en för denna sin väldiga uppgift fullt rustad och allt mer i resurser jämbördig organisation.

Låt oss emellertid nu övergå till

III. Internationalen och det revolutionära kriget

Genom sin krigspolitik mot proletärrevolutionerna, genom sitt brutala, blodiga inre och yttre förtryck har den kapitalistiske Internationalen klart och tydligt givit tillkänna att kapitalets makt och herravälde i alla länder skall med vapenmakt upprätthållas och befästas. Endast genom att sätta frihetens vapen mot förtryckets, proletariatets vapen mot kapitalets, endast genom att mot det kapitalistiska tyranniets våld sätta den proletära diktaturens våld kan

friheten och revolutionen räddas. Detta är i dag sanningarnas sanning, erfarenheternas summa, för proletariatet, för varje ärlig och klarsynt socialist, som menar allvar med sin sak och sin övertygelse. En vapenlös arbetarklass i imperialismens, våldets och den vita terrorns tidsålder blir en arbetarklass med bojor smidd vid kapitalets galärer och fängelsemurar. Därför måste varje socialist som menar allvar med klasskampen, som verkligen mot kapitalets diktatur vill sätta proletariatets (arbetets) diktatur också logiskt och ofrånkomligt, alldeles såsom Marx hävdade under 1848 och 1871 års revolutioner, komma fram till nödvändigheten av en arbetarklass i vapen, en arbetarmilis. Detta var också en gång den gamla socialdemokratins ståndpunkt, innan den förborgerligats och försumpats. De revolutionära arbetarna måste därför söka erövra och organisera kamraterna i vapenrocken, påvisa för dem vad deras makt-resurser betyder, söka intränga i skytterörelsen och göra denna obrukbar mot arbetarklassen samt verka för att varje arbetare liksom nu borgaren har ett gevär på väggen. Detta ville också Jaurés. Kontrarevolutionen, reaktionen strävar, metodiskt och målmedvetet, att beväpna borgarklassen och avväpna arbetarklassen. Anhängarna av den sociala revolutionen måste till frihetens och proletariatets värn och räddning sträva till det motsatta. Se blott på Tyskland, Polen, Spanien, Finland o.s.v. hur reaktionen beväpnat varenda man som icke är arbetare, medan arbetarna under hot om de strängaste straff avväpnas. Det blir en nödvärnskamp för arbetarklassen, som gäller friheten och livet, att väpna sig emot en beväpnad, mot arbetarklassen beväpnad överklass. Avväpningen är en utopi så länge Nationernas Förbund och kapitalets diktatur härskar. Per Albin Hanssons stora krigsmanöver, prisad av den franska krigsledningen, är ett bevis för vilket hyckleri det högersocialdemokratiska avväpningsprogrammet är. Kapitalet kommer aldrig att avväpna, men väl att tala om avrustning för att dupera arbetarklassen. Arbetarklassen måste själv rusta sig till att bli stark nog att kunna avväpna överklassen. Först sedan detta skett och arbetarnas makt befästats och endast på detta sätt kunna svärden smidas om till plogar och mänskligheten ernå den ständiga freden.

Efter brytningen inom den svenska vänstersocialdemokratien 1921 tvingades SKP in på ett tvåfrontskrig, dels mot Socialdemokratien och dels mot de vänstersocialister som tidigare tillhört partiet. Dessa angrep nämligen kommunisterna för att hyckla i den meningen att de trots sina storslagna teorier om revolutionär omdaning av samhället, proletariatets diktatur, etc. inte lyckades formulera någon ny politik på ett konkret plan utan där bedrev samma typ av propaganda som varit fallet inom det vänstersocialistiska partiet.

Föreliggande text är hämtad från en broschyr som vänstersocialisterna gav ut efter riksdagsvalen 1921 under titeln 'Kommunismen och reformismen'. Ursprungligen byggde broschyren på en tidningspolemik mellan Nya Norrland och Folkets Dagblad Politiken.

Ur broschyr utgiven av vänstersocialisterna

En tid efter avslutandet av valen 1921 till riksdagens andra kammare publicerades i den vänstersocialistiska tidningen Nya Norrland följande av sign. H-n skrivna kritik av det kommunistiska partiets valtaktik:

Det vore orätt att på något sätt missunna våra svenska kommunister den fördel, även de i likhet med de övriga arbetarpartierna haft av den politiska vänstervinden vid valen. Den berömvärda energi, deras tusen och en valmakare lagt i dagen för att förmå arbetarevalfolket att bära fram de kommunistiska valsedlarna till rösturnorna hade sannerligen varit värd en långt rikare belöning, än de vunna mandaten kunna skänka. För att nu inte göra någon jämförelse mellan de vunna resultaten och de rent av storartade ekonomiska uppostringar, partiet kunnat kosta på sig i valrörelsen. Det är således icke någon avundsjukans demon, som inspirerat dessa rader utan endast ett sorgset hjärtas ledsnad över att nödgas konstatera huru den politiska renlärighetens apostlar framför alla andra redan vid första prövningen stått färdiga att förneka sina mästars och ge både principer och lärosatser på båten. Och detta allt

för att kunna håva in några futtiga mandat i den reaktionära och borgerligaste av alla kapitalistsamhällets institutioner: den svenska riksdagen.

Jag syftar naturligtvis på den kommunistiska valpropagandan, sedd i belysning av de berömda tjugo teserna och de många och hårda ord, de enda rättrogna proletärledarna låtit undfalla sig om 'vänstersocialisternas bedrägliga reformism och undfallenhetspolitik', varigenom de också i själva verket satt betyg över hela sin egen föregående politiska verksamhet.

Vänstersocialisternas argument duga

Det inkonsekventa i kommunisternas handlingssätt att först måla ut höger- och vänstersocialister som utsugardörets lydiga verktyg, som idel förrädare och kapitalistlakejer för att sedan med glatt mod acceptera 'förrädarepartiernas' beteckning vid valen, har redan blivit påpekad i denna tidning, varför denna omständighet här kan lämnas åsido. Om den senare handlingen är för övrigt endast gott att säga då den visar att det sunna förnuftet, åtminstone för den gången, segrade över renlärighetsivrarnas egenrättfärdighet.

Men det är icke blott de usla reformisternas partibeteckning, som blivit vägd på en våg och befunnen god nog även för de klarhetens apostlar, vilka sistlidna långfredag kommo i okvald besittning av den linjal, efter vilken riktlinjerna för svensk arbetarpolitik för all framtid skall uppdragas. De förras *argument i valagitationen* hade också en synnerligen god användning i de senares vädjan till valmännen.

Den ultrarevolutionära junta, vars medlemmar själva upphöjt sig till det svenska proletariatets ledare, har nu så länge predikat reformismens faror, att åtminstone vederbörande själva borde ha varit på det klara med, att reformismens djävul också tillhör det slag av potentater, som ofelbart lägga beslag på hela handen, så snart de bara fått nosa på det yttersta av lillfingernageln. Detta är tyvärr vad våra kommunistiska valmakare tydligen alldeles förbisett. Med resultat, att också de hamnat i det reformistiska träsk, som tidigare endast varit 'socialförrädarnas' och de 'vacklande centristernas' tillflyktsort.

Kommunisterna och parlamentarismen

De 21 teserna från Moskva föreskriva som bekant, att all propaganda och agitation skall ha en verkligt kommunistisk prägel, och att de kommunistiska partierna först och främst måste fullständigt och definitivt bryta med reformismen och med centerns politik. Och i det motiverande bihang, varmed teserna försetts, heter det ordagrant: 'Parlamentet kan för närvarande *absolut icke för kommunisterna utgöra någon skådeplats för kampen om reformer och om förbättring av arbetarklassens läge.*' Detta är ord, som icke gärna kunna missförstås. I konsekvens härmed ha våra kommunistledare också både bittida och sent bedyrat, att deras deltagande i riksdagsvalen endast förestavades av utsikten att därigenom kunna bedriva en verksam revolutionär propaganda, dels genom partiets talare under valrörelsen, dels genom de valda parlamentsrepresentanterna från riksdagens talarestolar.

Bort med 'grumlets apostlar' – leve klarheten!

Efter utkastningen av de 'opålitliga' vänstersocialisterna och det renande långfredagsbadet hade man alltså att vänta sig en kommunistisk valrörelse i den revolutionära klarhetens tecken. Här skulle man för första gången få skåda uppträdet av riksdagskandidater, vilka ärligt och öppenlydligt skulle säga ifrån, att de i enlighet med sin revolutionära åskådning icke ämnade lägga två strån i kors för att förbättra sina valmäns ställning inom det borgerliga samhället, utan att de tvärtom sågo sin enda plikt som riksdagsmän i uppgiften att från riksdagsribunen avslöja kapitaliststatens rutenhet och att inifrån sönderbryta och tillintetgöra parlamentet. Nu var partiet äntligen i lycklig saknad av de opålitliga element sådana som

Fabian Månsson, Vennerström m.fl., vilka förut genom sitt medlemskap komprometterat den revolutionära rörelsen. Nu voro 'grumlets apostlar' utdrivna ur de heligas tempel och de rättrognas skara kunde, renade från all reformism och annan borgerlig besmittelse, gå ut i valrörelsen med idel klara stjärnors namn på sina valsedlar.

Kommunistisk valpropaganda i reformismens tecken

Men vad fick man se och höra? Jo en kommunistisk valpropaganda fullständigt i den utdömda reformismens tecken. Det är ju möjligt att den oförbrännerliga yrkesrevolutionären C. A. Nyström och någon annan av de proletarietets förkämpar, som Z. Höglund erhållit det vackert klingande namnet 'oxkommunister', och vilkas föredrag icke refererats i Politiken, haft ett eller annat att säga även om proletarietets diktatur, om arbetarklassens beväpning och det kommunistiska förbudet att förbättra arbetarklassens läge medelst riksdagsbeslut. Men man måste till alla verkliga revolutionärens grämlase konstatera, att de tongivande inom partiet och alla de talare, som fått sin visdom förmedlad av partiorganet, kastade den revolutionära klarheten på skräphögen för att ikläda sig grumlets apostlakappa i samma ögonblick som valrörelsen började.

Kommunistiskt rop på en arbetar regering

Kravet på den Sydowska regeringens avgång och ersättande med en högersocialistisk ministär – enligt kommunistisk terminologi en 'arbetarkontrollerad regering' – har rent av gjorts till en av huvudpunkterna i den kommunistiska valpropagandan. Texten har lagts ut så, att det skulle vara nyttigt för arbetarklassen, om den sittande reaktionära regeringen byttes ut mot ett riksstyre, mera känsligt för stämningen inom arbetarekretsar. Följden härav skulle bli att hungerkriget mot de arbetslösa skulle inställas och reaktionens anlopp mot arbetarklassen stävjas. Fredrik Ström och Kalle Kilbom har angivit tonen, och de mindre profeterna ha utan svårighet fallit in i galoppen.

Arbetar regering – vad är det för reformism!

Men vad är detta om icke klar och renodlad reformism? Måste inte ropet på en högersocialistisk ministär rent av betraktas som kontrarevolutionärt? Utan tvivel, ty ur den sanna oförfalskade revolutionärens synpunkt måste givetvis en reaktionär borgerlig regering vara att föredraga framför en ministär, som har massornas stöd och förtroende, emedan den förra anordningen är som direkt tillkommen för att underblåsa det sociala missnöjet och således påskynda den väpnade resningen, då den senare i stället måste betraktas som det verk-sammaste medlet för att insöva arbetarklassen i tron på socialismens genomförande med fredliga medel. Men direktör Kilbom har redan under valrörelsen fått tillräckligt lida smälek för sina kontrarevolutionära regeringsfunderingar, varför jag här icke skall lägga flera stenar på denna hans syndabörda. Låt oss i stället titta litet närmare på några av de övriga ingredienserna i den kommunistiska valpropagandasoppa.

Alltigenom gamla reformistiska valvisor

Bland F. D. P:s alla agitationsartiklar och valupprop spanar man förgäves efter den revolutionära klarhet, som skulle skilja kommunisterna från de andra socialistpartierna. I förbigående har man väl gjort några antydningar om att parlamentarismens värde blott är relativt, och om möjligheten av att den sista uppgörelsen med utsugardömet kan komma att ske med hjälp av utomparlamentariska maktmedel – precis som vänstersocialisterna alltid ha gjort. Men sedan har det alltigenom varit den gamla reformistiska valvisan om allt gott och stort som skulle uträttas, bara valfolket ville skänka sina röster åt partiets kandidater. En kommunistisk valseger skulle betyda att trycket mot de svältande arbetslösa skulle hävas, arbetstidslagen tryggas, aktionen för svälttullarna tillbakavisas, militärutgifterna nedbringas,

antistrejklagarna inhiberas o.s.v., o.s.v. Och om direktör Kilbom jämte några stycken till ur de renlärigas skara röstades in i riksdagen, skulle kapitalismens talesmän ofelbart förstå vad klockan var slagen och borgarklassens representanter över huvud taget bli snälla och beskedliga som små lamm. Ser man bort ifrån den kommunistiska namnetiketten och från alla de skälls- och överord, som blivit våra kommunisters specialitet, så har detta och ingenting annat varit innehållet i kommunisternas valpsalmer. Men allt detta är reformism och blir ingenting annat än reformism.

Huru kommunisterna ha utlagt valtexten

Till tjänst för den som utan direkta bevis vägrar att tro på det ovan sagda visas här ett par stickprov ur kommunisternas valpropaganda. I en artikel på första sidan av F. D. P. för den 15 sept. står följande att läsa:

‘Det är i sanning mycket som står på spel, om arbetarna denna gång genom liknöjdhet och försumlighet lämnar fältet fritt för de reaktionära makterna. Kom ihåg, att högern sover inte! Den minsta framgång kommer att ge den mod att söka genomföra sina planer på ofantligt ökade svälttullar, på åttatimmarsdagens slopande, på mera militarism, på antistrejklagstiftning och många andra sköna ting, som den drömmer om, till befastande av utsugningens och förtryckets eländiga samhällsordning. Och icke blott söka genomföra detta utan också lyckas göra det, ty en framgång för högern återverkar genast på de alltid teckenförbidande stackars liberalerna, som då kommer att i ännu högre grad än nu bilda svans åt hrr Lindman och Trygger och hjälpa till vid det reaktionära verket.’

Och i samma tidning för den 17 sept, finnes ett valupprop, ur vilket följande rader äro hämtade:

Vill du slopandet av alla militärutgifter,
vill du införandet av en arbetarrepublik,
vill du överföra alla produktiva värden, fabriker, skogar, torvmossar, gruvor, storgodsen och fideikommissen,
vill du medverka till att avskaffa det förhatliga skogssällskapet,
vill du söka få en höjning av det så lågt tilltagna arbetslöshetsunderstödet,
vill du över huvud taget medverka till att avskaffa fattigdomen, så röstar du i morgon med det kommunistiska partiet.

Var är glansen från det kommunistiska förklaringsberget?

Idel reformistiska vallöften och idel socialdemokratiska reformkrav! Detta är ju raka motsatsen till budordet från Moskva, vilket uttryckligen påbjuder, att riksdagen icke får göras till ‘skådeplats för kampen om reformer och om förbättring av arbetarklassens läge.’ Vart har nu proletariats diktatur och arbetarnas beväpning tagit vägen? Var är nu glansen från det kommunistiska förklaringsberget? Huru har den kommunistiska valledningen kunnat understå sig att utlova ‘slopandet av alla militärutgifter’, fastän den måste ha sig bekant, att f.d. ‘socialpacifisten’ Vinberg redan som vänstersocialist fick sin grundliga avbasning av exekutivkommittén i Moskva, därför att han undertecknat en riksdagsmotion om fullständig avvapning? Kilbom och den övriga partiledningen har verkligen ‘fallit från’ och har i långt större utsträckning än ‘Vennerströmarna’ i våras gjort sig förtjänt av att utstötas ur de revolutionäras heliga samfund.

Vad betyder teserna inför det levande livet

Jag tvivlar emellertid icke ett ögonblick på, att de åtta kommunisterna i riksdagen även efter valen komma att fortsätta på sin reformistiska stråt. De komma säkerligen att rösta mot både svälttullar och antistrejklagar, och de komma även att rösta för åttatimmarsdagens bibe-

hållande, höjt understöd åt de arbetslösa och andra reformer till arbetarklassens fromma. Trots Moskva och de 21 teserna. För övrigt bleve det nog värst för dem själva, om de på dessa punkter skulle uraktlåta att infria sina löften till väljarkåren. Ty människonaturen är så beskaffad, att t.o.m. de s.k. kommunistiska väljarna hellre än de avstå från sitt fläsk och bröd i dag uppskjuta slutstriden med utsugaredömet till sina barns och barnbarns tid. Och det ha deras representanter i riksdagen också att rätta sig efter. I annat fall ha de snart förverkat sina komintenters förtroende. Som riksdagsparti äro kommunisterna hänvisade till att med eller mot sin vilja följa de 'opålitliga centristerna' i spåren, att på sin höjd föra *vänstersocialistisk* riksdagspolitik – i strid mot sina nyförvärvade trosartiklar.

Vad var anledningen till partisprängningen?

Om man bortser från det personliga uppträdandet och de använda metoderna i kampen om själarna, blir således skillnaden mellan vänstersocialistisk och kommunistisk politik endast den, att de förra *vägrat att godkänna* Moskvateserna, för att *slippa följa* deras föreskrifter, medan de senare *godkänt* teserna för att sedan *uraktlåta att rätta sig efter dem*.

Med allt detta för ögonen måste man ännu en gång fråga efter den *verkliga* anledningen till beslutet om partisprängningen i våras. Vad var det verkliga motivet för den brutalt genomförda splittringen av de radikala socialistiska krafterna i Sverige? Vad var det egentliga skälet för det försvagande av det svenska proletariats enhetsfront, som då ägde rum?

Det torde icke finnas någon *svensk* man, som kan ge ett direkt svar på frågan. Men Zinovjev i Moskva skulle kunna göra det. Om han nämligen är så mycket herre över sina känslor och tankar, att han är i stånd att klart bedöma sina egna handlingar.

Z. Höglund replikerar

I Folkets Dagblad Politiken för den 15 oktober publicerade red. Z. Höglund följande genmäle till H–n: s artikel:

I det vänstersocialistiska organet Nya Norrland förekommer i ett av de senaste numren ett giftfyllt angrepp på det kommunistiska partiet, som säges i valrörelsen ha uppträtt rent reformistiskt, förnekande sina mästare och kastande överbord principer och lärosatser, – 'och detta allt för att kunna håva in några futtiga mandat i den reaktionäraste och borgerligaste av alla kapitalistsamhällets institutioner: den svenska riksdagen'. Författaren anför till stöd för denna anklagelse, dels att kommunisterna denna gång använde arbetarepartiets partibeteckning, dels påstår han, att de i valagitationen ej sysslat med någon rent revolutionär propaganda utan hållit sig till reformistiska dagskrav och uppammat tro på parlamentarismen. Därigenom skulle 'Kilbom och den övriga partiledningen ha "fallit från" och i långt större utsträckning än Vennerströmarna i våras gjort sig förtjänta av att utstötas ur de revolutionäras heliga samfund'.

Ligger det någon sanning i denna kritik av det kommunistiska partiets hållning i valagitationen? Nej. Antingen har Nya Norrlandsskribenten inte reda på innehållet i våra talares och tidningars propaganda eller ock förstår han ej ett dugg av vad som menas med kommunistisk politik.

Den gemensamma partibeteckningen

Beträffande först den gemensamma partibeteckningen är densamma en rent taktisk fråga och har ingenting med kommunismens principer att skaffa. Och efter som den är en taktisk fråga, så innebär det, att man handlar efter omständigheterna så som situationen för dagen bjuder en att göra. I år var det politiska läget sådant att arbetarepartiernas framgående på skilda partibeteckningar skulle ha gagnat den uppmarscherande reaktionen på ett farligt sätt, och när

därtill intet hindrade att det kommunistiska partiet trots den gemensamma partibeteckningen framförde hela sin principiella och programenliga motsättning till de övriga partierna, så hade det helt enkelt varit en politisk dumhet att handla på annat sätt än partiet gjorde. Att vara kommunist förpliktar inte till att göra politiska dumheter – det är och förblir oxarnas privilegium. Så mycket naturligare var det, att partiet valde denna taktik, som erfarenheten från förra årets valstrid, då situationen icke alls var så hotande som nu och då högersocialisternas många aktuella försyndelser borde ha gjort vår ställning särskilt stark, likväl visade att stora skaror av våra meningsfränder faktiskt stöttes tillbaka genom den egna partibeteckningen. Det är ingen reformism utan endast sunt förnuft och taktisk klokhet att välja det minsta motståndets väg för att nå de syften, som man eftersträvar.

Kommunisterna ha icke slungat de revolutionära principerna

Lika oriktig är uppgiften, att vårt parti i agitationen skulle ha slungat sina revolutionära principer överbord. En var som läst vårt valmanifest eller våra tidningar eller hört våra talare vet, att så icke varit förhållandet. Men författaren inbillar sig tydligen att kommunistisk politik betyder, att man bara skall tala om principer och teorier. Det finns kanske även partivänner, som hyser en sådan uppfattning. Men det är icke desto mindre ett misstag, vittnande om en dogmatisk och verklighetsfrämmande uppfattning av kommunismen. 'Den sång som vill föra en stormtids talan, måste flyga nära jorden liksom svalan', säger en diktare, och det ordet är som skrivet även för den kommunistiska politiken. Den får ej röra sig i de högre rymdernas lätta luftlager utan måste flyga nära jorden, d.v.s. hålla sig till arbetarnas närmast liggande dagliga bekymmer, om den skall kunna 'föra en stormtids talan' och få det rätta greppet på massorna. Ty vi måste komma ihåg att hur nödvändig den teoretiska upplysningen än är, så är det icke den som gör de stora arbetarskarorna till revolutionärer utan det är livets egen omedelbara erfarenhet om andra vägars oframkomlighet till en människovärdig existens. Endast genom att syssla med nära liggande aktuella frågor men samtidigt ställande dessa i den rätta kommunistiska inramningen, om man så får uttrycka sig, har det kommunistiska partiet möjlighet att vinna arbetarna på sin sida. Detta innebär alldeles icke att man söker hos dem skapa några parlamentariska eller reformistiska illusioner – blott att man går den rätta vägen för att slå ihjäl dem genom att ur varje situation söka avvinna det mesta möjliga för arbetareklassen men samtidigt ur varje sådan situations praktiska erfarenhet visar, att någon varaktig förbättring icke är möjlig inom det kapitalistiska samhällets ram eller på den borgerliga demokratins lösa grund utan blott genom proletariatets diktatur. Detta är innebörden i vår revolutionära parlamentarism, som vi sannerligen inte frångått därför att vi i årets valprogram just höll oss till de för dagen mest brännande arbetarekraven, men där vi också samtidigt klart tillkännagav vår anslutning till den Tredje Internationalen och vår solidaritet med Sovjet-Ryssland.

Kommunisterna och den högersocialistiska regeringen

Av samma grund är vår ställning till det högersocialistiska regeringsbildandet ingen reformism. Vi är naturligtvis inga anhängare av högersocialismen i och för sig, därför att vi i nuvarande läge ansett den vara det mindre onda av två onda ting. Och vi har vid detta vårt ställningstagande även utgått från den Marxska satsen, att ett samhälle ej kan överhoppa naturenliga utvecklingsskeden. Gäller detta den ekonomiska utvecklingen, så kan det också gälla den politiska. I Sverige kan vi knappast undgå en högersocialistisk övergångsperiod, så bundna som ännu de stora massorna av arbetare är av den reformistiska socialismens tvångsföreställningar och illusioner. Det är vår uppgift att söka frigöra dem härifrån, men det kan endast delvis ske genom kommunistisk propaganda – bäst och effektivast sker det genom den konkreta erfarenheten av en högersocialistisk regim.

Det kommunistiska partiet kan sålunda med allt fog tillbakavisa anklagelsen för att ha smittats av reformismen. Men var står vänstersocialisterna själva? Skall man döma av Nya Norrlands hållning under valrörelsen och dess varma uppslutning till den nya regeringen, så har deras utvecklingskurva redan nått sin naturliga slutpunkt och vad som återstår är blott den formella sammanslutningen med Brantings parti. Men kanske får man ännu hoppas, att flertalet av de arbetare, som kallar sig vänstersocialister, icke kommer att följa sina ledare ut i sådana sumpmarker utan i stället finner vägen tillbaka till det kommunistiska partiet?

Brev från Kommunistiska Internationals Exekutivkommitté

I december månad 1921 erhöll partiet följande brev från EK, som i jan. 1922 tillställdes distriktsstyrelserna och i maj 1922 ånyo utsändes till alla kommuner. (Blyertsanteckning på originalet, hämtat ur Karl Kilboms Arkiv.)

TILL ALLA ORGANISATIONER AV SVERIGES KOMMUNISTISKA PARTI

Bästa kamrater

Vi uppmana Eder härmed, att i Era organisationer grundligt behandla frågan, vad Ni bör göra, för att lyfta Ert parti till den betydelse och den kampberedskap, som i den proletära klasskampens intresse inom Ert land kräves av detsamma.

Till följd av den svenska kapitalismens gynnsamma läge under kriget var det för Ert parti en utomordentligt svår uppgift att med framgång propagera den revolutionära klasskampen, att upplösa de borgerliga traditionerna och illusionerna hos de fackligt organiserade arbetarna och att rubba det Socialdemokratiska Partiets välbefästa maktställning inom arbetarrörelsen. Under den sista tiden har dock förutsättningarna för proletariatets revolutionära klasskamp betydligt förbättrats i Sverige. Hur skall man nu förbättra också det Kommunistiska Partiets verksamhet?

Några glädjande tecken på en förbättring i Er partiverksamhet har vi förvisso under de senaste månaderna lagt märke till genom Er partipress. Er valkamp utföll alls icke illa. Flerstädes har Era kamrater uppträtt energiskt i spetsen för arbetslöshetsrörelsen. Likaså har vi iakttagit en livlig verksamhet av Era kamrater inom Fackliga Propagandaförbundet och Ungdomsförbundet. Och för Rysslands hungrande befolkning har Ni insamlat understöd. Vi vet således att Ert parti under den sista tiden icke varit överksamt. Det oaktat – och delvis just därför – hoppas vi, att Ni utan dröjsmål strävar till att ännu ytterligare förbättra Ert partiarbete. Ty stora massor inom arbetarklassen, massor, som i de kommande klasstriderna i Ert land blir av avgörande betydelse och utan vilkas delaktighet den proletära revolutionens seger överhuvudtaget icke är möjlig, står än i dag utanför Edra led och utanför Ert partis effektiva inflytande.

I vår tredje världskongress' resolutioner sades det: ” Ett arbetarparti hotas alltid vid sin begynnande omgestaltning till kommunistiskt av faran, att nöja sig endast därmed, att det antar ett kommunistiskt program, att i dess propaganda i stället för den tidigare doktrinen träder den kommunistiska doktrinen och att endast de fientligt sinnade funktionärerna ersättes med kommunistiskt sinnade. Men antagandet av ett kommunistiskt program innebär blott ett kungörande av viljan att bli kommunistisk. När den kommunistiska verksamheten uteblir och när i organisationen av partiarbetet medlemsmassornas passivitet blir bestående, då uppfyller partiet inte ens det minsta av det, som det lovat proletariatet, då det antog det kommunistiska programmet. Ty för att på allvar genomföra detta program utgöres *det första villkoret av att alla medlemmar fås med i ett beständigt, dagligt samarbete.*”

Denna den tredje världskongressens maning bör leda till en nyorganisering på flera av partiverksamhetens områden.

Er verksamhet för *partitidningarna* och Er kamp genom Era partitidningar måste i många avseenden nyorganiseras, för att bättre motsvara sitt ändamål. Vi rekommenderar Er att vid omorganiserandet av Er press omsorgsfullt överväga de grundsatser, som uppställts i vårt cirkulär från september månad. Partiets medlemmar bör tvivelsutan vida allmänna än hittills åläggas att deltaga i arbetet för tidningarna. För varje enskild tidning bör en organisation upprättas, vilken sammanställs av de lokala partiorganisationernas tidningsgrupper, och som bör sörja för icke blott tidningens spridning, utan ock för samlandet av material ur arbetslivets mitt. Härigenom bör de agenter, som arbetar mot lön eller provision, småningom avskaffas genom detta partimedlemmarnas frivilliga arbete. Och när tidningslagen börjar funktionera väl, då kommer tidningarna också att behöva färre fast anställda redaktörer, delvis kanske även mindre antal annan personal. "Politiken" har under sista tiden publicerat korrespondenser från landsorten, vilket i och för sig är utmärkt. När dessa emellertid förblir produkter av enskilda mer eller mindre tillfälliga korrespondenter, så förbättras tidningarnas innehåll därigenom icke väsentligt. Sådana korrespondenser bör göras till uppgifter för de lokala tidningslagen, där de alltid på förhand bör diskuteras och genomgås. På detta sätt bör Ni genom samarbete av hundrade och tusende partikamrater göra jämväl "Politiken" till en verklig arbetartidning, till ett äkta organ för den proletära klasskampen.

Era tidningar står ännu alltför fjärran från Sveriges stora arbetarmassor. De strävar ofta efter att konkurrera med de borgerliga och socialdemokratiska tidningarna vad beträffar utstyrsel och material. Resultatet av en slik konkurrens är i regel inte bara uteblivande av den väntade räntabiliteten, utan tvärtemot ekonomiska svårigheter för tidningen, då ju de kommunistiska tidningarna dock aldrig i detta avseende kan nå upp till de borgerliga tidningarnas tekniska nivå. I stället för detta borde Ni lägga huvudvikten därpå, att bringa Era tidningars innehåll närmare arbetarnas liv, och kamp. Nu har de allt för litet av sann förståelse för arbetarnas liv, för den bittra kampen på djupet, i de arbetslösa bostäder och lantarbetarnas hyddor.

Partipressen bör tjäna som partiets vapen i kampen mot arbetarklassens fiender. Till detta ändamål bör användandet av detta vapen ordnas enhetligt. Till ex. partipressens förhållande till regeringen och dess politik måste faktiskt tjäna partiets kamp mot regeringspolitiken och icke enskilda skribenters stämningar. Nu, när de egendomsbesittande klasserna i Sverige åter betjänar sig av de socialdemokratiska ledarna som vaktposter för sin regering, erbjuder sig för Ert parti ett tacksamt tillfälle att särskilt genom partipressen föra kampen mot regeringen och bourgeoisin på ett sådant sätt, att de av de socialdemokratiska ledarna vilseförda arbetarna verkligen befrias från sina illusioner och samlas på den revolutionära klasskampens enhetliga front.

För att stegra Ert partis inflytande bland de *fackligt organiserade arbetarna* i Sverige kan naturligtvis Era tidningar också bidra mycket mer än hittills; detta är i själva verket en av partipressens allra viktigaste uppgifter. Men Ni bör, ärade kamrater, dessutom grundligt överväga på vilket sätt Ni också i alla andra avseenden kan utforma Er verksamhet allt intensivare för att vinna de fackligt organiserade arbetarna.

En del av Era kamrater har organiserat *Fackliga Propagandaförbundet* som en allmän, revolutionärt oppositionell organisation inom fackföreningarna. Denna metod förefaller även att vara den riktiga under förhållandena i Ert land. Icke blott medlemmarna av det

Kommunistiska Partiet, utan alla sådana medlemmar i fackföreningarna, som äro revolutionära motståndare till den reformistiska fackföreningsbyråkratin, kan i Propagandaförbundet förenas till ett planmässigt agitationsarbete, och lokala avdelningar av Propagandaförbundet bör organiseras i alla fackliga organisationers lokala avdelningar.

Denna propagandaorganisation bör på intet sätt råka i konflikt med de kommunistiska *fackföreningscellerna*, vilka skall arbeta som det Kommunistiska Partiets egentliga fackliga arbetsorgan. Den fackliga cellen har just till uppgift, att sörja för grundandet av den lokala avdelningen av Propagandaförbundet och energiskt understöda och leda dennas verksamhet. I alla frågor, som angår fackföreningen, bör den kommunistiska cellen bestämma sin ståndpunkt, avhålla en förberedande diskussion för varje möte och sedan försöka att förmå icke blott alla kommunistiska, utan också propagandaavdelningens övriga medlemmar att på mötet enhetligt företräda en gemensam ståndpunkt. Detta bör naturligtvis ernås genom övertygande samtal, förklarande utläggningar och personlig agitation i propagandaavdelningens mitt, för att icke väcka motstånd mot den kommunistiska cellens ledning.

Den kommunistiska propagandan och agitationen är icke såsom den socialdemokratiska endast en strid med ord. Den innebär framförallt ett aktivt, allsidigt personligt deltagande i arbetarnas klassrörelser. Också i den fackliga rörelsen bör kommunisterna driva sin agitation så, att den kommunistiska organisationen erkännes av de kämpande proletärerna som den modiga, insiktsfulla, energiska och till slutet trogna ledaren av deras egen, gemensamma rörelse. För varje i den fackliga kampen förekommande fråga måste Ni förstå, att hävda ert revolutionära ställningstagande på grund av frågans sakliga innehåll. Ni bör icke nöja Er med att bekämpa den reformistiska byråkratin med teoretiskt principiella frågor. Ni bör genom kampen om det sakliga innehållet i de av fackföreningsbyråkraterna gjorda förslagen avslöja dessa som motståndare till arbetarnas klassintressen. Endast på detta sätt, genom att dagligen energiskt delta i den fackliga verksamheten, har Ni utsikt att vinna de fackligt organiserade arbetarnas förtroende.

Men det är inte tillräckligt, att Ni riktar Er uppmärksamhet endast på denna inre front i kampen mot den reformistiska fackföreningsbyråkratin. Det gives ju också hos Er en yttre front mot densamma, nämligen de *syndikalistiska* arbetarorganisationerna. Det vore ett fel att icke uppmärksamma dem mer än som binds skett. Er partiledning och press har kanske hittills under kampen mot de enskilda anarkistiska eller reformistiska ledarna för den syndikalistiska "S.A.C." icke tillräckligt förstått, att skilja emellan förhållandet till dessa ledare å den ena sidan och till de syndikalistiska organisationernas arbetare å den andra. De 25.000 organiserade arbetare, varav den största delen utgör goda revolutionära element, bildar en organisation, som icke får behandlas alltför ringaktande, trots all den enfald, som de enskilda syndikalistiska ledarna gör sig skyldiga till i tal och skrift, eller som de utkläcka i sina hjärnor. Ni bör sträva efter att för ständig kampgemenskap mot reformisterna draga till Er de syndikalistiska organisationerna. Arbetet i denna riktning bör främst utgöra en uppgift för de kamrater, som samtidigt är medlemmar av någon syndikalistisk organisation och det Kommunistiska Partiet. Partiet bör handleda dem i deras arbete, genom dem ständigt värva nya medlemmar för partiet inom de syndikalistiska organisationerna och ge dessa kamrater aktivt arbetsuppdrag i dessa samma organisationer.

I verksamheten på arbetsplatserna bör Ert Parti försöka att förena både medlemmarna av de syndikalistiska organisationerna och Propagandaförbundet till en gemensam revolutionär front. Denna sammanslutning och ledningen av denna front är framför allt de kommunistiska *driftcellernas* uppgift. Dessa celler måste i företagen ingripa organiserande vid alla konflikter mellan arbetare och arbetsköpare och vid alla klasskampens yttringar, både vid stora aktioner och under det vardagliga småkriget.

Alltså, sträva energiskt därefter, att varje medlem av det Kommunistiska Partiet regelbundet deltar i de organiserade arbetarnas ekonomiska rörelse, antingen som medlem av någon fackförening eller i "S.A.C.", icke blott besöker mötena, utan också utför det dagliga propaganda- och agitationsarbetet och dylika klasskampsuppdrag enligt Partiets eller dess cellers anvisning.

Också i andra avseenden bör partiarbetet utvecklas mycket intensivare än hittills. Redan de periodiska uppgifterna i valrörelsen kunde bättre utföras, om för detta ändamål *särskilda arbetsgrupper* bildades i varje Partiets lokalorganisation. Lika nödvändigt är det att organisera speciella arbetslag för rörelsen bland de arbetslösa och för hjälpen till Ryssland. Flera områden av det ständiga partiarbetet är också av sådan art, att arbetet bäst främjas genom bildandet av kommunistiska arbetslag, t.ex. upprätthållandet av förbindelserna mellan de olika partiorganen, insamlandet av för partiledningen nödvändiga informationer beträffande olika förhållanden samt våra medlemmars studiearbete. Till denna kategori hör även arbetslagen för tidningstjänsten.

Genom att sålunda draga alla partimedlemmar i smärre grupper till det dagliga partiarbetet ernås en viktig förbättring i partiorganisationen. Partiet kommer icke mer att likna de socialdemokratiska organisationerna, där visserligen funktionärerna är sysselsatta med allt möjligt kontorsarbete, men massan av medlemmar däremot står mer eller mindre passiv vid sidan. Partiet blir ett starkt nät av celler och arbetslag, i vilka varje partimedlem ständigt under hela den fritid, som står till hans förfogande, arbetar för det gemensamma målet, på detta sätt blir partiet en organisation, som t.o.m. i det fall, att borgarna i ett skärpt stadium av klasskampen upplöser partiet och tvingar det till underjordiskt arbete, med framgång kan fortsätta sin kamp. Med ett ord, Ert Parti blir en verklig kamporganisation för Sveriges revolutionära arbetare, den revolutionära rörelsens fasta ryggrad och med massornas levande sammanknutna ledare.

Därigenom blir det Er också möjligt, att uppfostra en fast *partidisciplin* i Era led och göra Ert parti mer slagfärdigt genom en stark centralisering. Då kan Particentralen och de olika distriktens ledningar utöva en verkligt ledande verksamhet, såsom den revolutionära kampen kräver. Med en väl genomförd *arbetsfördelning* inom varje ledande organ för klasskampens olika, speciella ändamål. Det blir naturligtvis en långvarig process att höja partiet till denna nivå av den högsta kampberedskap, men desto mer har Ni orsak, att omedelbart med all energi gripa Er an med denna uppgift.

På grund av det ovan sagda uppmanar vi Er alltså, bästa kamrater, att i Era organisationer genast uppta till grundlig behandling frågan om utbildandet av Er partiverksamhet och höjande av Er kampberedskap, i synnerhet följande punkter:

Partipressens förbättring och nyorganisation.

Ett intensivare arbete inom *fackföreningarna* och Partiets förhållande till de organiserade *syndikalistiska* arbetarna.

Utvecklingen av det dagliga *partiarbetet* och förbättrande av *arbetsfördelningen* både inom partiledningen och i distrikts- och lokalorganisationerna.

Dessutom uppmanar vi Er att överväga frågan, huruvida det i partiutvecklingens intresse och för att bättre utföra de ovannämnda partiuppgifterna vore nödigt att i närmaste framtid, t.ex. i januari eller februari, sammankalla en *partikongress*.

Angående behandlingen av dessa frågor i alla Edra organisationer bör till oss insändas korta rapporter.

Ärade partikamrater! Sveriges revolutionära arbetare!

Som ni ser uppmanar vi Er alls icke till något romantiskt revolutionsmakeri eller till några otidsenliga kupper. Vi endast uppmanar Eder till energiskt partiarbete, för att vidare utveckla Er kamp och Er organisation enligt den Kommunistiska Internationalens grundsatser och för att höja er stridsberedskap. De erfarenheter, som samlats i den Kommunistiska internationalens beslut, är som Ni vet, kopta med kamp och blod.

Den proletära klasskampens dyrbaraste intressen har föranlett vår 3. världskongress, att uppmana alla kommunistiska partier att påskynda och fördjupa sitt förberedande revolutionära arbete. Varje utläggning av den kommunistiska Internationals beslut i sådan riktning, som om det icke vore någon särskild, hast med att förbättra och nyorganisera partiarbetet är grundfalsk. Just motsatsen har världskongressen förklarat. Inte en dag får förloras. Ett nytt liv skall Ert parti nu börja. Kamrater, gör Ert parti till ett utmärkt kommunistiskt parti, till en säker, stark ledare av det svenska proletariats klasskamp!

Med kommunistisk hälsning

KOMMUNISTISKA INTERNATIONALENS EXEKUTIVKOMMITTÉ'S PRESIDIDIUM.

Undertecknat: G. Sinovjev. N. Bucharin

Representanten för Sveriges K.P. : Sven Linderot

OW Kuusinen

sekreterare

IV. Dokument från SKP:s kongress 1921

Sveriges socialdemokratiska vänsterpartis (SSV) fjärde kongress och Sveriges kommunistiska partis (SKP) första kongress hölls i Viktoria-salen i Stockholm 25-29 mars 1921.

Redan innan partikongressen hade man genomfört en medlemsomröstning om godkännande av de anslutningsvillkor och riktlinjer som antagits av Kommunistiska internationalens andra kongress (bl a de s k 21 villkoren), varvid 5432 medlemmar röstade för och 1549 mot. På partikongressen beslöt man så att (med 173 röster mot 34) betrakta de som motsatte sig Komintern-villkoren som icke tillhörande partiet, som hädanefter skulle heta Sveriges Kommunistiska Parti.

En annan viktig fråga på kongressen var partiets program.

Vid kongressen antogs ett principprogram i 21 punkter, demokratiska grundlagar samt ett parlamentariskt dagsprogram, vilket motsvarade SSV:s politiska punktprogram.

Den version av principprogrammet som återges nedan är hämtat ur kongressprotokollet sid 106-111.* Det vid kongressen antagna programmet fungerade som SKP:s program fram till den Kommunistiska internationalens (Kominterns) sjätte världskongress 1928, varefter det ersattes av det av världskongressen antagna programmet som kom att gälla för samtliga Komintern-anslutna partier.†

I kongressprotokollet redovisas också två förslag till ”övergångsprogram”, vilka också ingår i den följande dokumentinsamlingen (i en längre inledning förklaras bakgrunden till dessa förslag m m).

* I Knut Bäckströms *Socialismens programfrågor*, Arbetarkultur 1943, sid 127-134, finns en annan version av detta program, betecknat som ”det antagna programmet”. De flesta skillnaderna är språkliga (modernare svenska), men det finns även en del andra ändringar, främst i punkt 2 som i Bäckströms version lyder så här: ”2. I äldre tider, då producenterna arbetade var för sig, var den privata äganderätten till produktionsmedlen naturlig och riktig, liksom småbondens och hantverkarens utveckling är ännu idag. Men genom maskinteknikens utveckling och uppkomsten av en storindustri och storhandel har de förut självständiga producenterna förvandlats till en klass av lönearbetare, vars sociala kännetecken är egendomslöshet och otrygghet som utsuges och förtryckes av ägarna till produktionsmedlen, kapitalisterna. Denna utveckling har gjort den privata äganderätten oförenlig med sund samhällsordning, som tillgodoser allas berättigade intressen. Den måste därför avskaffas och ersättas med samhällets äganderätt till de stora, väsentliga produktionsmedlen.”

† Se [Kommunistiska internationalens program, antaget vid Kommunistiska Internationalens 6:e kongress 1928](#)

Partiets program

1. Motsättningen mellan arbetare och kapitalister, mellan rika och fattiga, mellan proletariat och borgarklass, är det nutida samhällets mest utmärkande drag. Denna motsättning skapas av det kapitalistiska produktionssättet, som låter de enskilda ägarna av produktionsmedlen tillägna sig frukterna av det stora flertalets gemensamma arbete, och kan därför först upphöra med detta produktionssystem självt.

2. I äldre tider, då producenterna arbetade var för sig, var den privata äganderätten till produktionsmedlen naturlig och ändamålsenlig. Men denna tid är nu längesedan förbi. Den gick under med det kapitalistiska produktionssättets uppkomst. Dettas utgångspunkter var handelns utveckling, varvid produkter i allt större utsträckning tillverkades icke för eget eller enkelt utbyte utan som varor på marknaden. Genom maskinteknikens framgångar blev kapitalismen i tillfälle att skapa storindustrin och världshandeln. Förut självständiga producenter dukade och duka alltjämt under i konkurrensen. De tvingas att sälja sin arbetskraft, förvandlas till lönearbetare. Så ökas dag för dag det moderna proletariatet, vars sociala kännetecken är egendomslöshet och otrygghet och som utsuges och förtryckes av ägarna till produktionsmedlen, kapitalisterna. Denna utveckling har gjort den privata äganderätten oförenlig med sund samhällsordning, som tillgodoser allas berättigade intressen. Den måste därför avskaffas och ersättas med samhällets äganderätt till produktionsmedlen.

3. Med varje dag framstår nödvändigheten härav allt tydligare. Kapitalismen skapar nämligen ett allt outhärdligare tillstånd och allt skarpare motsättningar. Å ena sidan rikedomarna hos ett allt mindre antal kapitalister, å andra sidan växer arbetarklassen kolossalt, och dess fattigdom och beroende ökas oavbrutet i jämförelse med produktionens väldiga stegring. Ej blott de egentliga lönearbetarna utan ock hantverkare, småbönder, tjänstemän och andra mellanlager av befolkningen förvandlas i allt större utsträckning till kapitalets slavar, även där de skenbart behålla sin ekonomiska självständighet.

4. För möjliggörande av en stegrad utsugning organiserar sig kapitalet, som tidigare vilat på den fria konkurrensens principer, i karteller, ringar, truster och banksyndikat, vilka behärska marknaden och slå under sig hela det ekonomiska livet. Även på jordbrukets område anhopas nationalförmögenheten direkt och indirekt på allt färre händer genom skuldsättning av jorden, storkapitalets direkta uppsugning av jordvärdet och den jordbrukstekniska utvecklingen själv. De sålunda skapade storkapitalistiska sammanslutningarna äro det moderna samhällets verkliga härskare; hela statsmakten: regeringen, riksdagen, ämbetsmannakåren, militären, kyrkan etc utgöra blott verktyg för bevarandet och försvarandet av denna klass' intressen. Klarare än någonsin framstår staten som en klasstat; det rika fåtalets organisation till undertryckande av det fattiga folkflertalet.

5. Trots den organisation och planmässighet, som med trustväsendet vunnit insteg i produktions- och distributionsapparaten, har kapitalismen ej kunnat övervinna planlösheten i sin ekonomi. Alltjämt har den i kraft av sitt eget väsen framkallat ekonomiska stormar, som i form av dyrtid, stockning, kriser, massarbetslöshet och handelskrig gå härjande fram över miljoners existens, hårdast drabbande de arbetande klasserna.

6. Men det nöjer sig ej med en nationell ram för sin verksamhet. Dess inneboende utvidgningsbehov tvingar det att oavbrutet söka nya marknader, lägga under sig nya områden, dels för avsättning av produktionen, dels för att hämta råvaror och båggedera för att öka sina rikedomar genom utsugning av nya folkmassor. Så växer kapitalismen ut till världskapitalismen, vars politiska uttryck är imperialismen, de kapitalistiska sammanslutningarnas användande av stormakternas statliga våldsmedel som sina verktyg i den rasande världskonkurrensen. Imperialismen är kapitalismens högsta form och samtidigt dess slutskede.

7. Ty ur densamma framgick världskriget. Det var en kamp mellan två kapitalistiska maktgrupper om herraväldet över världen. Den verkligt skyldige till världskriget var kapitalistklassen i Tyskland som i Frankrike, i Ryssland som i England, i Europa som i Amerika. Kapitalisterna i alla länder äro folkmördandets anstiftare: för deras smutsiga profitintressens skull måste folkmassorna blöda och dö och världen förvandlas till ett dårhus, ett invalidhotell och en kyrkogård. Den kapitalistiska 'Civilisationen' avslöjade sig som naket barbari.

8. Versaillesfreden har visat hur oförmögen kapitalismen är att återställa sin forna 'jämvikt'. Det på segermakternas bud bildade tvångsförbund, som under namn av Nationernas förbund är en karikatyr på folkens broderskap och solidaritet och riktar sina huvudsyften mot de svaga nationerna och mot de förtryckta, till resning drivna samhällsklasserna. Men även denna Imperialismens International är ur stånd att trygga den kapitalistiska utsugningsfreden. Nya imperialistiska konflikter hota att på nytt lössläppa krigets vansinne. Därmed har folken ställts inför valet – antingen kapitalismens fortsatta tillvaro med dess kaos och anarki eller den kapitalistiska utsugningens avskaffande genom kommunismen.

9. Redan tidigt hade den kapitalistiska utsugningen drivit de arbetande klasserna till kamp: strejker och resningar. Därvid lärde de att sammanluta sig i fackliga, politiska och kooperativa föreningar för att genom en organiserad klasskamp tillvarata sina intressen. Sitt främsta sammanfattande uttryck ägde denna rörelse vid tidpunkten för världskrigets utbrott i 2. Internationalen. Den skulle vara det socialistiska världsproletariatets kamporganisation mot kapitalism, imperialism och krig, men genomfrätt som den var med reformism, bestod den inte provet i det avgörande ögonblicket. Dess ledande män förrådde proletariatet och socialismen, ställde sig på de kapitalistiska regeringarnas sida och manade till borgfred i stället för revolutionär klasskamp. Sålunda berövade sin organisatoriska sammanhållning voro de arbetande massorna prisgivna chauvinismens hets och terror. Därmed upphörde 2. Internationalen att existera som socialistisk organisation.

10. Mot världskrigets omätliga lidanden och vanvett började dock efter några års blodsorgier folkmassorna att reagera under påverkan av de arbetarpartier och grupper, som blivit socialismens idé trogna och genom Zimmerwaldkonferensen, i synnerhet genom den av dess vänster givna parollen, proklamerat klasskampens återupptagande. Det imperialistiska kriget övergick i medborgarkriget. Den ryska revolutionen, som i sin utveckling ledde proletariatet till makten och gjorde slut på både tsarismen och den ryska kapitalismen, betecknar inledningen till en ny historisk epok: världsrevolutionen. I såväl inom- som utomeuropeiska länder står klasskampen på inbördeskrigets tröskel. Den socialistiska världsrevolutionen är arbetarklassens och mänsklighetens enda räddning ur det elände, i vilket imperialismen störtat folken.

11. Blott socialismen kan bringa ordning i kaos, upphäva klassväldet och skapa ekonomisk och andlig frihet för alla, avskaffa fattigdomen och införa ett samhällsskick, som jämnar vägarna för alla till bröd, frihet och självansvar. Produktionsmedlen måste upphöra att vara monopol för en viss klass och i stället bli allas gemensamma egendom. Inga utsugare och inga utsugna! Produktionen regleras och produkterna fördelas i det allmännas intresse. Det nuvarande produktions sättet, som vilar på utplundring och röveri, avskaffas; likaså den nuvarande handeln, som blott är bedrägeri. Produktionslivet bygges på massornas egen fria och ordnade samverkan. I stället för arbetsköpare och löneslavar: fria arbetssamrater! En människovärdig tillvaro åt envar, som fyller sin plikt mot samhället.

12. Blott kommunismen kan upphäva klassväldet och skapa ekonomisk frihet för alla. Denna frigörelse måste emellertid även vara en andlig sådan. De ekonomiska samhällsfaktorerna skapa alltid sin motsvarande ideologiska avspegling. Och lika visst som klassamhällets ekonomiska gestaltning framträder i en låg andlig och sedlig ståndpunkt hos folket lika visst

måste det socialistiska samhället avspegla sig i ett rikt och gott, andligt och sedligt liv. I det socialistiska samhället måste friheten även vara frihet från okunnighet och vidskepelse (från rusdrycksbruk och sedesfördärv). Detta är ej minst viktigt under den revolutionära kampens övergångsstadium. Proletariatet måste inse nödvändigheten av att begynna omgestaltningen i sina egna hjärnor, levnadsvanor och hem, ledande fram till en kulturens lyftning.

13. Den Tredje, den Kommunistiska Internationalen, som bildats av de revolutionära socialistiska partierna i alla land, skall genomföra arbetarklassens befrielse. Den omfattar den mest utvecklade, mest klassmedvetna och därför också mest revolutionära och offervilliga delen av proletariatet. Den utgör förtruppen, som går i spetsen för arbetarklassens kamp på det ekonomiska och politiska området såväl som i fråga om bildningsarbetet. De kommunistiska partierna, sammanslutna i den Tredje Internationalen, utgöra den organisatoriska och politiska hävstång, med vars hjälp och ledning de breda massorna genomföra revolutionen, taga makten i egna händer och realisera de socialistiska kraven.

14. Sveriges kommunistiska parti, som är anslutet till den Kommunistiska Internationalen, hävdar ovanstående grundsatser och syften. Det är ett revolutionärt parti både till mål och medel. Det erkänner som en sanning, att de förtryckta klassernas frigörelse blott kan vara deras eget verk.

15. Det betraktar de arbetande massornas utomparlamentariska direkta aktioner som vägen till lassamhällets störtande och socialismens genomförande. Det varnar arbetarklassen för borgerligt-demokratiska och reformistiska illusioner även i den form de framföres av den sk centerriktningen i arbetarrörelsen. Den borgerliga demokratin har överallt visat sig som kapitalets och borgarklassens fortsatta herravälde i beslöjad form. Den ger en formell politisk likställighet, utan ett motsvarande reellt ekonomiskt och socialt innehåll. Den är otillräcklig och oduglig, när det gäller slutuppgörelsen med det kapitalistiska systemet. Partiet betraktar i stället proletariatets diktatur, dvs arbetarklassens politiska och ekonomiska allenavälde, som ett nödvändigt genomgångsled till socialismen, under vilken först en verklig demokrati är möjlig. Men endast genom att det organiserade proletariatets majoritet ställer sig bakom en sådan diktatur, kan denna verka i de arbetande klassernas och därmed hela samhällets intresse. Partiets uppgift är närmast att samla det svenska proletariatet kring detta program.

16. När det Kommunistiska partiet emellertid fortfarande deltar i den parlamentariska verksamheten, så sker det för att i parlamentet bevaka arbetarklassens intressen och för att i enlighet med partiets principiella uppfattning utnyttja de möjligheter till revolutionär propaganda, som de politiska och kommunala representationernas talarstolar och deltagande i valrörelsen lämna, samt vidare därför, att vårt land ännu icke inträtt i den revolutionära situation, som själv skapar den proletära demokratis nya organ.

17. Partiet betonar uttryckligen, att det parlamentariska arbetet måste helt underordnas sådana kampmedel, som den revolutionära epoken fordrar, nämligen massaktionerna, för vilka partiet måste sätta in hela sin kraft. Ur deras seger kommer att framgå rådssystemets verkliga demokrati, vari den proletära revolutionen överallt skapat sig sin kamporganisation och de nya samhällsorgan, som skall genomföra den kapitalistiska samhällsordningens övergång i den socialistiska.

18. Den socialistiska samhällsförfattningen liksom övergångsskedet till densamma måste således bygga på rådsinstitutionen, vilken lägger hela makten i det arbetande folkets händer och som grundar medborgarnas rösträtt uteslutande på deras deltagande i det produktiva arbetet.

19. Huruvida övergången från kapitalism till socialism i vårt land kan komma att ske utan användande av våld, det beror uteslutande på våra motståndare. Våld och terror äro utmärkande för det borgerliga samhället, som helt vilar på den kapitalistiska utsugningen,

militarismens, polismaktens och fängelsesystemets organiserade vålds- och skräckvälde. Och erfarenheten visar, att borgarklassen med de yttersta medel – med blodbad på arbetarna och de skändligaste mord på deras ledare – försvarar sina företrädesrättigheter och sitt klassvälde. Därför måste arbetarklassen med redan vunnen erfarenhet från olika håll vara beredd på nödvändigheten att i en sådan situation möta våld med våld. Revolutionens och socialismens genomförande med minsta möjliga antal offer kommer enligt vår uppfattning att kräva arbetarklassens beväpning. Partiet förkastar dock därvid uttryckligen allt planlöst våld, alla kupp försök och individuell terror, förklarande att dess mål icke är tillintetgörande av personer, icke hämnd på enskilda utan avskaffandet av det kapitalistiska systemet och dess fallfärdiga institutioner.

20. I medvetande av att arbetarklassen överallt mot det imperialistiska världskapitalets allt fruktansvärdare makt måste sätta världsproletariatets hela gemensamma organisatoriska kraft och vilja till handling, vilande på en obruten sammanhållning utan hänsyn till nation eller ras, till krig eller fred, förklarar sig Sveriges Kommunistiska parti solidariskt med de undertryckta klasserna i alla länder och deras målmedvetna, kommunistiska organisationer, vilka efter samma revolutionära grundlinjer verka för den stora sociala revolutionen, för mänsklighetens enhet och befrielse.

21. Partiet förklarar sig vilja av alla krafter stödja bildandet av soldatråd samt bedriva ett planmässigt och omfattande socialistiskt upplysningsarbete bland militären för att vinna dess anslutning vid socialismens genomförande och för att förhindra dess användande mot arbetarklassen. Partiets representanter i statliga och kommunala institutioner ha skyldighet vägra alla anslag till militären eller andra ändamål avsedda att med våld upprätthålla den kapitalistiska samhällsordningen eller förhindra arbetarklassens rörelsefrihet.

Demokratiska grundlagar för Sveriges Kommunistiska Parti

Det demokratiska partiet är uppbyggt på den demokratiska centralisationens princip. Centraliseringen innebär, att alla partiets organisationer och organ, såsom riksdagsgruppen, partiföreningarna och förlagen, äro underordnade den av kongressen valda partiledningen på grundval av partiets grundsatser, program, grundlagar och stadgar, liksom denna ledning är underordnad den Kommunistiska Internationalen, dess kongress och exekutivkommitté på grundval av de internationella kongressernas beslut. Denna centralisering, som avser att ge enhetlighetens slagkraft åt partiets aktion, nödvändiggöres av klasskampens tillspetsning, som kräver den starkaste tänkbara sammanhållning och disciplin från proletariatets sida som en ovillkorlig förutsättning för dess seger.

Men centraliseringen kan lätt leda till uppkomsten av ett maktfullkomligt ledarvälde och en ofruktbar byråkrati, hotande att lägga en död hand över rörelsen. För att hindra en sådan urartning, som erfarenheten visat från en mängd socialdemokratiska partier, gäller det att uppbygga centraliseringen av partiet på en demokratisk grundval, som skapar en oavbruten kontakt mellan den valda ledningen och partiets medlemmar och ställer den under dessas fullständiga kontroll samt i övrigt åvägbringa starka garantier för ett sunt inre partiliv.

Med hänsyn härtill har det kommunistiska partiet antagit följande *demokratiska grundlagar* som de principer, på vilka dess allmänna stadgar vila.

§ 1.

Medlemmarnas samhörighet bygger på överensstämmelse i revolutionär vilja och kommunistisk åskådning, närmare angiven i partiets program, och icke på maktspråk. Deras solidaritetsplikt ligger i frivilligt arbete för gemensamma uppgifter och obrottslig sammanhållning kring de gemensamma idealen och fattade beslut.

§ 2.

Hos partiets djupa leder, icke hos några egenmäktiga instanser skola de yttersta avgörandena ligga. Partiets förtroendemän äro medlemmarnas jämlikar och rörelsens tjänare. Sedan partiet i laga ordning fattat sina beslut är det alla partimedlemmarnas ovillkorliga plikt att uppbjuda alla sina krafter för beslutens genomförande i enlighet med en revolutionär självdisciplins krav.

§ 3.

Inom partiet skall råda yttrande-, tryck- och församlingsfrihet; dock får denna frihet ej tolkas som rätt att motverka partibeslut och på dem grundade aktioner.

Varje medlem är obetaget att inom partiets olika instanser göra de framställningar, vartill han finner sig uppfordrad av partiprogram och principer. Ingen må under några förhållanden förmenas att föra talan för antagna grundsatser och programpunkter eller kongress- och partiomröstningsuttalanden.

§4.

Hemlig diplomati bör icke förekomma inom partiet. Offentlighet måste i möjligaste mån prägla partiets verksamhet, därest icke detta förhindras genom klassamhällets försök att undertrycka den kommunistiska verksamheten.

I överensstämmelse härmed förklaras uttryckligen att riksdagsgruppens och dess arbetsutskotts protokoll och handlingar skola vara tillgängliga för kongressen; samt att framställningar till partiet, dess underavdelningar och funktionärer av alla slag, dessas definitiva beslut och protokoll över slutliga förhandlingar skola vara tillgängliga för varje medlem av partiet, som ock skall äga rätt att taga avskrift, vilka dock ej får publiceras utan särskilt beslut av programutskottet.

Undantag för dessa föreskrifter må äga rum, när ett beslut föreligger därom för särskilt fall eller ett offentliggörande uppenbarligen skulle för någon viss händelse ej lämpligen kunna äga rum. Vägras av sistnämnda anledning tillgång till en handling och anser den som begärt del av densamma sig hava verkligt fog för missnöje med denna vägran, må han överlämna saken till programutskottet, vars avgörande skall lända till efterrättelse, kongressen obetaget att i sista hand yttra sig över saken.

§ 5.

Partiets tidningar och talare skola icke företräda andra meningar än det kommunistiska programmet, men sakligt och objektivt återgiva andras uppfattningar samt i övrigt av sitt självansvar känna sig uppfordrade till att bliva det arbetande folkets revolutionära väckare och fostrare.

Varje tidning bör stå i noggrann rapport med partiets organisationer. Den skall i tidningen giva utrymme ej blott för egna utan även för andra partimedlemmars meningar.

Ej må under någon förevändning en redaktion upphäva sig till herre över tidningen eller dess spalter och därigenom skapa en opinion emot partiet, dess beslut och grundsatser.

§ 6.

Ej må partiets arbetsutskott, riksdagsgrupp eller någon annan avdelning av partiets organisation eller någon partiets riksdagsman, tjänsteman, förtroendeman eller medarbetare i pressen obehörigen påverka offentliga val eller val inom partiet eller partiets kongress och andra dess instanser för att få dessa val att gå i en för sig eller sin särskilda mening gynnsam riktning, som strider mot partiets kommunistiska grundvalar och revolutionära karaktär. Låter någon

sådant komma sig till last, skall han, såvitt rör befattning inom partiet, kunna av kongressen avsättas från densamma.

§ 7.

Ej må någon eller några inom partiet genom någon kupp eller annan odemokratisk åtgärd förskaffa sig otillbörligt inflytande eller genom hot om avgång eller andra påtryckningsmedel framställa ultimatum eller andra liknande förslag för att därmed söka genomdriva sin vilja.

Endast med skäl och bevis, icke genom något slag av våld, hot, list, censur eller annat förtryck, må man verka inom partiet för sin mening och sin sak.

§ 8.

Dessa grundlagar kunna ej upphävas eller förändras med mindre kongressen eller en allmän omröstning med 2/3 flertal så beslutar.

Parlamentariskt dagsprogram

De socialistiska partierna ställning till parlamentarismen var till en början, under Första Internationalens tid, att utnyttja det borgerliga parlamentet för agitationsändmål. Deltagandet i parlamentsarbetet betraktades ur den synpunkten att det utvecklade klassmedvetandet, dvs uppväckte klassfiendskapen hos proletariatet mot den härskande klassen. Detta förhållande ändrade sig under den Andra Internationalens tid, icke under inflytandet av teorier, utan under inflytande av den politiska utvecklingen. Härav uppkom: anpassandet av de socialistiska partiernas parlamentariska taktik efter det borgerliga parlamentets 'organiska' lagstiftande verksamhet och dess alltjämt växande betydelse för kampen om reformer inom ramen av det kapitalistiska samhället, socialdemokratins minimiprograms herravälde, maximiprogrammets förvandling i en debattformel för ett ytterst avlägset 'framtidsmål'. På denna grundval utvecklade sig sedan sådana företeelser som: det parlamentariska streberväldet, korruptionen, öppet eller dolt förräderi mot arbetarklassens elementäraste intressen.

Det Kommunistiska partiets ställning till parlamentarismen bestämmes icke av någon ny doktrin utan av själva förändringen i parlamentets roll. Liksom hela det borgerliga samhället förlorar också parlamentarismen sin fasthet. Den plötsliga övergången från den organiska till den kritiska perioden skapar grundvalarna för en ny proletariatets taktik på parlamentarismens område. Parlamentet kan för närvarande för kommunisterna icke utgöra någon skådeplats för kampen om reformer och om förbättring av arbetarklassens läge, såsom fallet var i vissa ögonblick av den tilländalupna perioden. Tyngdpunkten i arbetarklassens kamp måste numera förläggas helt och hållet utanför parlamentets väggar. Men samtidigt är arbetarklassen intresserad av ha sina företrädare inom bourgeoisie's parlamentariska inrättningar. Härav framgår alltså tydligt grundskillnaden mellan kommunisternas och reformisternas ställning i parlamentet. När vi alltså deltaga i det parlamentariska arbetet vill partiet genom detta inom riksdagen framlägga de kommunistiska synpunkterna, undergräva borgarklassens politiska makt, men jämsides därmed befrämja vissa dagskrav. Från denna utgångspunkt skall partiets grupp i riksdagen verka för:

Republik. Enkammersystem. Allmän rösträtt från 20 år.

Avskaffande av alla lagar, som hindra de arbetande klassernas yttrande-, tryck-, förenings-, församlings- och demonstrationsfrihet. Avrustning. Vägran av alla militära anslag. Utträde ur Nationernas Förbund.

Fullständig religions- och samvetsfrihet. Statskyrkans avskaffande. Konfessionslös skolundervisning.

Folkskolan bottenskola för alla barn. Fri undervisning och skolmaterial.

Straffrättens humanisering. Folkvalda domare. Jury i brottmål. Kostnadsfri rättshjälp.

De indirekta skatternas avskaffande. Direkt progressiv beskattning.

Rusdrycksförbud. Folkhälsans befrämjande genom upplysning och aktiva åtgärder. Effektiv social skyddslagstiftning. Tillräckliga och hygieniska bostäder åt alla. Hyreslagstiftning. Bonstadsinspektion.

Lagstadgad normalarbetsdag och arbetaresemester.

Underhållsplikt åt alla arbetsoförmögna och till dem som drabbas av oförvårdad arbetslöshet. Krediten organiseras genom staten och kommunen. Samhället inskrider för reglerande av oskäligen varupriser. Kooperationen främjas i socialistisk riktning.

Lantarbetares, torparens, kors och andra proletära jordbrukargrupperns intressen värnas på det kraftigaste. Småbönder och småbrukare stödjäs gentemot allt slags bank-, bolags- och storgodsvälde.

Övergångsprogram

Inledande kommentar

Under Kominterns första år (under Lenins levnad) betonades vikten av att formulera s k övergångskrav (eller övergångsfordringar), dvs paroller/krav som går utöver det bestående samhällets ramar och de nationella sektionerna uppmanades att formulera sådana i sina nationella program.

I ”Teser om taktiken” som antogs vid 3:e Kominternkongressen (1921) läser vi bl a:

Arbetareklassen lider numera i alla kapitalistiska länder under så många och så förfärliga gissel, att det är den omöjligt att koncentrera kampen mot alla dessa tryckande bördor och hemska slag kring ett visst doktrinärt ämne. Å andra sidan gäller det att taga *varje* massans behov till utgångspunkt för de revolutionära striderna, som först förenade utgöra den sociala revolutionens mäktiga ström. *De kommunistiska partierna uppställa för dessa strider intet minimiprogram, som på kapitalismens grund skall stärka och förbättra dess vacklande byggnad. I stället förblir förstörandet av denna byggnad deras ledande mål – blir deras aktuella uppgift.* [Min kursiv., MF] För att emellertid kunna fylla denna uppgift måste de kommunistiska partierna uppställa fordringar, vilkas uppfyllande utgör ett omedelbart, ouppskjutbart behov för arbetarklassen, och de måste kämpa i massornas strider för dessa fordringar, oberoende av, om de äro förenliga med kapitalistklassens profithushållning eller ej.

Icke den kapitalistiska industriens existens- och konkurrensförmåga, icke heller den kapitalistiska finanshushållningens bärkraftighet skola de kommunistiska partierna beakta utan den gränslösa nöd, som proletariatet ej kan och ej får uthärda. När dessa fordringar motsvara breda proletärmassors livligaste behov, när dessa massor äro uppfyllda av känslan av, att de utan dessa fordringars förverkligande ej kunna existera, då bli även striderna för dessa fordringar utgångspunkten för striden om makten. *I stället för reformisternas och centristernas minimiprogram uppsätter den Kommunistiska Internationalen kampen om proletariatets konkreta behov, om ett system av fordringar, som i sin helhet söndermala bourgeoisieens makt, organisera proletariatet, bilda etapper i kampen för den proletära diktaturen, ett system där varje krav ger uttryck för massornas djupaste behov, även om dessa massor ännu icke medvetet står på den proletära diktaturens grund.* [Min kursiv., MF]

Allt efter som kampen om dessa fordringar omfattar och uppmobiliserar allt större massor, allt efter som denna kamp om massornas livsnödvändigheter ställes emot den kapitalistiska statens livsnödvändigheter blir arbetarklassen medveten om att, om den vill leva, kapitalismen måste dö; detta medvetande är viljan till kampen om diktaturen. Det är de kommunistiska partiernas uppgift att stegra denna sig under konkreta fordringars lösen utvecklande kamp, att fördjupa och samla den.

...

Vid uppställandet av sina delfordringar måste de kommunistiska partierna se till att dessa i den breda massans djupaste behov bottnande fordringar icke allenast föra massorna in i kampen, utan även att de till hela sitt väsen hava förmåga att organisera massorna. Alla konkreta krav som framspringa ur arbetarmassornas ekonomiska nöd, måste ledas in i den stora kampfåran: kontroll av produktionen, icke såsom en plan för folkhushållningens byråkratiska organisation under kapitalismens regim, utan som kamp mot kapitalismen genom driftsråden såväl som genom de revolutionära fackföreningarna. Endast genom uppbyggandet av sådana organisationer, endast genom dessas förbindelse efter industrigrenar och industricentra kan arbetarmassornas kamp bli organisatoriskt enhetlig, kan motstånd göras mot massornas klyvning genom socialdemokratien och fackföreningsledarne. Driftsråden komma att fylla dessa uppgifter, endast om de uppstå i kampen om ekonomiska mål, som äro gemensamma för den bredaste delen av massorna och endast om de åstadkomma förbindelse mellan proletariats alla revolutionära delar: mellan det kommunistiska partiet, de revolutionära arbetarna och de sig i revolutionär utveckling befinnande fackföreningarne.

Varje invändning mot uppställandet av sådana delfordringar, varje anklagelse för reformism på grund av dessa delstrider är uttryck för samma oförmåga att fatta de levande villkoren för revolutionär aktion, som kom till uttryck hos vissa kommunistiska grupper i motståndet mot deltagandet i fackföreningarna, mot utnyttjandet av parlamentarismen. Det gäller ej att blott tala till proletariats om slutmålen, utan att stegra den praktiska kampen, som ensam är i stånd att föra proletariats till kampen om slutmålen.

1922 års Kominternkongress antog ett speciellt *Beslut om Internationalens program* (utkastet skrevs av Lenin) där det fastslogs att övergångskrav skulle finnas med i de nationella programmen:

I. Alla programförslag översändes till exekutivkommittén eller en av denna vald kommission för studium och detaljbearbetning. Exekutivkommittén är skyldig att snarast möjligt offentliggöra de programförslag, som insändes.

II. Kongressen bekräftar, att de av Kommunistiska internationalens nationella sektioner, som ännu ej har några nationella program är skyldiga, att strax påbörja utarbetandet av sådana och senast 3 månader före femte kongressen överlämna dem till exekutivkommittén för godkännande av kongressen.

III. I de nationella sektionernas program måste klart och bestämt klargöras nödvändigheten av kampen för övergångsfordringarna, varvid det dock måste tagas hänsyn till dessa kravs avhängighet av varje tidpunkts och varje lands konkreta förhållanden.

IV. Den teoretiska grundvalen för alla övergångs- och dagsfordringar måste bestämt klargöras i det allmänna programmet. IV kongressen tager avgjort avstånd från alla försök att framställa införandet av övergångsfordringar i programmet som opportunist, liksom den även fördömer alla försök att utsudda eller ersätta de grundläggande revolutionära uppgifterna med dagskrav.

V. I det allmänna programmet måste det ges en klar framställning av de grundläggande historiska typerna av de skilda nationella sektionernas övergångskrav i överensstämmelse med den ekonomiska och politiska strukturen i skilda länder, t. ex. England å ena sidan, Indien å den andra, o. s. v.

Sett ur detta perspektiv är det inte särskilt förvånande att det svenska kommunistpartiet försökte formulera övergångsprogram. Vid 1921 års kongress framlades två förslag på sådana, vilka båda avslogs. Det första skrevs av C A Nyström och föreslogs som alternativ till det parlamentariska dagsprogrammet. Nyströms förslag betraktades som "rådskommunistiskt". Det andra skrevs av C N Carleson, Gerda Linderot och Fredrik Ström och var i mer i linje med det slags övergångsprogram som Komintern vill ha. (Förslagen till övergångsprogram är hämtade ur protokollet från kongressen 1921).

C A Nyströms förslag:

Proletariatet bemäktigar sig statsmakten. Lagstiftning genom proletariatet.

Garanterat existensminimum för alla arbetare och med dem likställda.

Proletariatet behärskar och reglerar hela produktionen, handeln och transporten.

Proletariatet behärskar och reglerar fördelningen av produkterna.

Arbetsplikt för alla.

Annullering av statsskulderna.

Konfiskering av krigsvinsterna.

Skatt endast på kapital och inkomst, den förstnämnda växande ända till totalt indrivande av förmögenheten.

Expropriering av bankerna. Expropriering av alla större driftsinrättningar. Expropriering av jorden. Rättskipning genom proletariatet. Upphävande av alla tullar och tariffer.

– Militärsystemet avskaffas. Proletariatet beväpnas.

Carlesons m fl:s förslag:**I**

Rådsrepublik.

Rådskongress i stället för borgerligt parlament. Allmän, lika och direkt rösträtt för alla som deltagit eller deltaga i det materiellt eller andligt produktiva arbetet, såväl män som kvinnor från 18 års ålder. Rådsrepublikens grundval är arbetsplikt för alla arbetsdugliga medborgare.

II

Kapitalets makt över yttrande- och tryckfrihet, över förenings- och församlingsrätt krossas.

III

Borgarklassen avväpnas. Utträde ur Nationernas förbund, imperialisternas international. Anslutning till Sovjetrepublikernas förbund, proletärerernas international.

IV

Produktions- och kommunikationsmedel, banker och kreditanstalter konfiskeras. Handeln socialiseras. Samhällsproduktion och samhällsdistribution organiseras under samverkan med fackföreningarna och de kooperativa företagen. Krediten organiseras genom samhället. Bankerna omläggas till samhällets räkenskaps- och registreringscentraler.

V

Elektrifiering av industri, samfärdsmedel och jordbruk samt ljus och värme i största möjliga grad.

VI

Normalarbetsdag av 8 timmar. Årliga semestrar. Skyddslagstiftning, som värnar alla arbetandes hälsa och välfärd. Samhället har försörjnings- och ersättningsplikt åt alla arbetsoförmögna.

VII

Större fastigheter exproprieras. Bostadsransonering. Varje medborgares rätt att erhålla en människovärdig bostad tillgodoses av samhället genom kraftig bostadsproduktion. Fria

bostäder. Slott och herresäten omdanas till vilohem och kurorter för de arbetande samhällsmedlemmarna eller till ålderdomshem. Städernas rikemanspalats omdanas till bostäder eller inredas till skolor, arbetaruniversitet, bibliotek, muséer eller andra kulturbefrämjande institutioner.

VIII

Fullständig religions- och samvetsfrihet. Skolans skiljande från kyrkan. Statskyrkans avskaffande.

IX

Folkskolan bottenskola för alla barn. Kostnadsfri undervisning och skolmaterial ävensom beklädnad och bespisning av alla skolbarn och studerande. Samhället har skyldighet att tillvarataga varje begåvning och bereda den fri väg till högsta blomstring och kraftutveckling.

X

Folkhälsan befrämjas genom upplysning och lagstiftning. Kostnadsfria bad, sanatorier och läkarevård. Bad- och sjukstugor i alla byar. Tätare läkaredistrikt i avsides trakter. Rusdrycksförbud.

XI

Naturrikedomarna, de stora godsens och bolagsdomänerna konfiskeras. Lant- och skogsarbetarna övertaga under samhällets kontroll förvaltningen och brukningen av domänerna, godsens och storböndernas gårdar under stordriftens form.

Arrendatorer av mindre gårdar bibehålla brukningsrätten till sin jordareal och befrias från hypotek eller annan gäld till kapitalet. Torpare befrias från alla dagsverksskyldigheter och arrendeavgifter samt erhålla om så behövs ökad tillgång till jord under tryggad brukningsrätt, ävensom redskap. Åborna frigöras och återinsätts i sina rättigheter. Småbrukare och nybyggare erhålla från konfiskerade gods och bolagsdomäner ökad tillgång till jord. Ävenledes skänker dem samhället arbetsredskap. Huvudmassan av bönderna bibehållas vid sin jord och befrias från hypotek och skulder till kapitalet. Bonderåd bildas som samverka med städernas och industriernas arbetarråd till folkförsörjningens tryggnad.

Alla medel genom vilka småbruket kan tillföras stordriftens fördelar befordras kraftigt. Godsägarnas och storböndernas nuvarande jordbrukskooperation ävensom hushållningssällskapen omhändertagas av bönderna, arrendatorerna och lantarbetarna.

Större skogar, gruvor, vattenfall och torvmossor ställas under samhällets ledning och drift. Kronans jorrdonationer återbördas till samhället.